



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
กระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

THE STUDY OF FACTORS AFFECTED THE PARTICIPATION OF
LOCAL COMMUNITIES IN TOURISM DEVELOPMENT PLANNING
PROCESS IN LOWER NORTHEASTERN REGION

โดย วิลาวัลย์ บุญศรี และคณะ

31 พฤษภาคม 2550



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
กระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

THE STUDY OF FACTORS AFFECTED THE PARTICIPATION OF
LOCAL COMMUNITIES IN TOURISM DEVELOPMENT PLANNING
PROCESS IN LOWER NORTHEASTERN REGION

โดย วิลาวลัย บุญศรี และคณะ

31 พฤษภาคม 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
กระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

THE STUDY OF FACTORS AFFECTED THE PARTICIPATION OF
LOCAL COMMUNITIES IN TOURISM DEVELOPMENT PLANNING
PROCESS IN LOWER NORTHEASTERN REGION

คณะผู้วิจัย

1. วิชาวัลย์ บุญศรี

2. ทนนท์ รัตนรวมการ

• 3. ปวีณา สาลีทอง

4. ชัยวัฒน์ บุญน้อย

สังกัด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

5. ธงชัย มุ่งเจริญพร

สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ชุดโครงการ ธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงพื้นที่

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ได้รับโอกาสในการทำการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งมี ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง เป็นผู้จัดการการวิจัย การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ ทางคณะผู้วิจัยได้รับความรู้มากมายจากการทำวิจัย ในครั้งนี้ อีกทั้งในด้านการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงาน องค์การ และประชาชนในชุมชน รวมถึงการได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วยร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เล่มนี้ เป็นงานชิ้นแรกที่คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสในการทำการวิจัย ดังนั้นหากงานวิจัยยังขาดความต่อเนื่องหรือความสมบูรณ์ของรายงาน ในลักษณะใดก็ตาม คณะผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้ทำวิจัย

30 มิถุนายน 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทนำ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้้นั้นเพื่อหาปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งหาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ผลจากการให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้หลายประการ เช่น การเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น

การท่องเที่ยวในกลุ่มอีสานใต้ มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท โดยแต่ละแห่งแสดงถึงความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ และความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการท่องเที่ยว และถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความแตกต่างและความเป็นมาที่มีเอกลักษณ์ตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ รวมถึงความแตกต่างทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน และทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้
2. มีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้อย่างไรบ้าง
3. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่งาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ควรเป็นอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

คำถามข้อที่ 1. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดศรีสะเกษ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอกันทรลักษ์ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 145 คน เพศชาย 67 คน และเพศหญิง 78 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.1 และช่วงอายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ การประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.8 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 73 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 51 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 26.9

จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอท่าตูม จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คน เพศชาย 45 คน และเพศหญิง 110 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ เกษตรกร ร้อยละ 54.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 21.9 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.9 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 71.6 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 22.6

จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอประโคนชัย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 120 คน เพศชาย 66 คน และเพศหญิง 54 คน อายุ

ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.7 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 35.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 25.8 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 32.5 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.7 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 50.8 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 17.5

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของข้อมูลทั้ง 3 พื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 57.62 เพศชาย 178 คน เป็นร้อยละ 42.38 พิจารณาระดับอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.43 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.52 และ ช่วงอายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.24 เมื่อพิจารณาการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 29.29 รองลงมาคือ อาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.14 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.24 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.9 ส่วนระดับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.57 รองลงมาคือรายได้ที่ 5,001-7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.62

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น โดยภาพรวมนั้นมีค่าเฉลี่ย 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.087$) ระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.963$) แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนยังมีค่าระดับที่ น้อยถึงระดับปานกลาง ดังนั้นควรเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าใจ เห็น ความสำคัญ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวใน ชุมชนตนเอง

เมื่อพิจารณา ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ วางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวม นั้น มีค่าเฉลี่ย 3.516 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.862$) น้อยที่สุด คือ ทศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.331$) แสดง ให้เห็นว่า ควรมีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชน มีการปลูก จิตสำนึกถึงการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจาก การท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอย่างสูง อาจจะเป็นเนื่องด้วยรายได้อันเกิดจากการท่องเที่ยว

ในชุมชน โดยรวมแล้วเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยว สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้นำชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว

ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ แรงจูงใจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวทั้งสิ้น

คำถามข้อที่ 2. มีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้อย่างไรบ้าง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ นั้น การเพิ่มบทบาทของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยว ควรพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ

1) ควรมีการกำหนดบทบาทของการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ทุกภาคส่วน โดยพิจารณาหลักการ หรือแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือ การบูรณาการ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การมีธรรมาภิบาล และสิทธิในการพัฒนา การเคารพสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และจริยธรรม

2) การท่องเที่ยวเป็นการเรียนรู้ และเพิ่มคุณภาพชีวิต แนวคิดในด้านนี้คือ เน้นในเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด และความพึงพอใจ เน้นความเข้าใจ ความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชน สังคม การเสริมสร้างปัญญาการเรียนรู้เชื่อมโยงซึ่งและกันทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณีและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุล ความพอเพียงและยั่งยืนในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งให้เกิดคุณภาพชีวิต

3) ควรมีการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำแผนการท่องเที่ยว หรือแผนการตลาดประจำปี เพื่อหาวิธีวางแผนการจัดการให้สอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากปัจจัย 2 ประการ คือ

ศักยภาพของทรัพยากร และความพร้อมในด้านการบริหาร ศักยภาพและความพร้อมการบริการของทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรพิจารณากลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยว

4) การจัดการดำเนินการร่วมกันนั้นคือ กลุ่มเชื่อมโยงด้านพื้นที่ กลุ่มเชื่อมโยงในรูปแบบของรายการการท่องเที่ยว กลุ่มเชื่อมโยงในธุรกิจการท่องเที่ยว และกลุ่มสินค้าที่สร้างสรรคใหม่สำหรับการจัดการด้านกลุ่มธุรกิจนั้น

5) การจัดการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น นอกจากประชาชนเจ้าของพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพันธมิตร และผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องจัดการร่วมกัน ร่วมกันยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

6) จัดตั้งองค์กรท้องถิ่นเพื่อให้การทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ มีความคล่องตัว โดยการเลือกผู้แทนกลุ่ม มีการกำหนดหน้าที่ ระเบียบ กติกา และรายงานต่อชุมชนอย่างชัดเจน โปร่งใส ประสานงานระหว่างชุมชนด้วยกัน

7) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ตามรัฐธรรมนูญระบุหน้าที่ มาตรา 289

8) หน่วยงานภาครัฐบาล ทั้งที่อยู่ในกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและตามมติของรัฐมนตรี โดยปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศด้วย

9) หน่วยงานภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรเพื่อบริการการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจ พึงพอใจสูงสุดนั้นย่อมต้องมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

10) สถาบันการศึกษา นักวิชาการจะต้องมีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการให้คำปรึกษาต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างถูกวิธีและอย่างยั่งยืน มีส่วนร่วมในการประเมินผลและแก้ไขปัญหาหรือผลกระทบต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริการในธุรกิจการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุขภาพ การให้ความร่วมมือกับองค์กรชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ในการฟื้นฟูทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้

เป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการบริการการท่องเที่ยวทุกสาขาดำเนินไปได้ รวมถึงการให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการในภาคอุตสาหกรรมทุกสาขา

11) ในด้านองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมเป็นพันธมิตร พันธกิจและบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ความร่วมมือต่อการให้ความรู้ ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จากการทบทวนทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า การวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลดังกล่าวถึงอิทธิพลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ทศนคติต่อการท่องเที่ยว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมการวางแผนการท่องเที่ยว

คำถามวิจัยข้อ 3 แนวทางยุทธศาสตร์ที่พาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

จากการระดมความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเป็นผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งระดมความคิดเห็นจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่าการท่องเที่ยวในลักษณะที่พากับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปได้สูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากมีตลาดการท่องเที่ยวใหม่ในประเทศเวียดนาม แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเป็นลักษณะที่เป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวผ่านไปเที่ยวยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยข้อจำกัดหลายประการได้แก่ ปัญหาความมั่นคง รายได้ของประชากรในประเทศเพื่อนบ้านที่ยังต่ำอยู่ รวมทั้งเส้นทางคมนาคมที่ยังไม่สะดวกในการเดินทางในบางประเทศ เช่น ประเทศกัมพูชา

แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่เป็นไปได้คือทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาพักในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ก่อนที่จะเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งที่

ประชุมได้ให้ข้อคิดเสนอแนะว่า การที่จะให้นักท่องเที่ยวแวะมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยว โดยให้ข้อเสนอนั้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคือ

1. การสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีการสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวแบบครบวงจร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววนานขึ้น ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็หมายความว่า นักท่องเที่ยวมีโอกาสใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นกว่าการที่นักท่องเที่ยวมาเรียนในระยะเวลาสั้นๆ และผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด รวมทั้งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้คนในท้องถิ่นเปรียบเสมือนผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ภายในตัว

3. การรักษารูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากการวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นถูกกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพล ทำให้รูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งงามสูญหายไป ทำให้มีผลต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาชมในความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่แท้จริง ดังนั้นคนในท้องถิ่นจะต้องช่วยกันอนุรักษ์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้คงเดิม

4. การคมนาคมควรจะมีการสร้างสนามบิน ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคอีสานใช้ระยะทางที่นาน ยิ่งถ้าการเดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นต้องใช้เวลาเดินทางที่นาน ดังนั้นการสร้างสนามบินที่เป็นจุดเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านนั้นจะช่วยลดระยะเวลาในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ซึ่งพิจารณาแยกออกมาเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีความหลากหลายอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวธรรมชาติ เพียงแต่ยังขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนโดยให้สอดคล้องกับระยะเวลาของเส้นทางการท่องเที่ยว ความหลากหลายของการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งอย่างต่อเนื่องในด้านสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ ความสะอาดของแหล่ง

ท่องเที่ยว ห้องน้ำที่สะอาดพร้อมให้บริการ การกำจัดขยะและน้ำเสีย โครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวได้

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังขาดอยู่ เช่นถนนที่เป็นเลนเดี่ยว ควรพัฒนาเป็นถนนสองเลน และมีการสร้างศูนย์กลางสนามบิน นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาที่พัก โรงแรมที่ได้มาตรฐานใบบางจังหวัด เช่น จังหวัดศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ ส่วนในเรื่องของภัตตาคาร ร้านอาหารนั้นควรมีการส่งเสริมให้เป็นร้านที่ได้มาตรฐาน และพัฒนาสินค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP มีบริการข้อมูลด้านที่พัก ร้านอาหาร สินค้าพื้นเมืองให้นักท่องเที่ยวทราบอย่างทั่วถึง

3. ด้านกลไกและการจัดการท่องเที่ยว

โดยภาพรวมแล้วประชาชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แม้ว่าการดำเนินงานโครงส่วนใหญ่โดยภาครัฐโดยให้ส่วนของท้องถิ่นดำเนินการจัดการ แต่ภาคเอกชนก็ให้การส่งเสริมและสนับสนุน อย่างไรก็ตามในการขยายตัวของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ การพัฒนาการท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยต้องให้อำนาจในการบริหารจัดการและให้ความรู้กับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน สามารถอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ในระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยว

4. การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว

การบริการข้อมูลการท่องเที่ยวนั้น ในแต่ละศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวควรจะมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่สื่อที่ดีที่สุดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวบอกต่อปาก ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น และตำรวจท่องเที่ยวให้สามารถบอกข้อมูลการท่องเที่ยวได้ จึงควรให้มีการอบรมประชาชนในท้องถิ่น

ตำราวิจัยท่องเที่ยวในการใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาเขมร เพื่อให้บอกข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้

5. การเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ที่ให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมี ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการและความปลอดภัย การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว ในด้านการประชาสัมพันธ์คุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น และต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม ควรมีการวิจัยศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากอบต.มีบทบาทอย่างมาก ตามนโยบายถ่ายโอนภารกิจให้กับอบต.ตามแผนการกระจายอำนาจ ดังนั้น บทบาทขององค์กรส่วนตำบลในการพัฒนาเครือข่ายในชุมชน ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวที่ควรอนุรักษ์ และควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ปัญหาที่พบคือ บางครั้งองค์กรท้องถิ่นที่มีแนวทางการพัฒนาที่ขัดกัน หรือไม่สอดคล้องกัน ขาดการประสานงาน และความต่อเนื่องของแผนงาน หรือ นโยบาย

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950091

ชื่อโครงการ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ชื่อนักวิจัย : วิลาวลัย บุญศรี, ทนนท์ รัตนรวมการ, ปวีณา สาลีทอง, นายชัยวัฒน์ บุญน้อย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
ธงชัย มุ่งเจริญพร
สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

E-mail Address : wilawan_vios@yahoo.co.th

ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2549 – 31 พฤษภาคม 2550

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และเพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่งาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอายุ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความรู้ การรับรู้ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ศึกษา 3 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้โดยภาพรวม การมีระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับการมีส่วนร่วม 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.963, S.D. = 0.919$) 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.976, S.D. = 0.979$) 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.046, S.D. = 1.069$) 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.964, S.D. = 1.012$) 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{x} = 3.087, S.D. = 1.069$)

คำหลัก: ปัจจัย, การมีส่วนร่วม, กระบวนการวางแผนพัฒนา, กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ABSTRACT

Project Code : RDG4950091

Project Title : THE STUDY OF FACTORS AFFECTED THE PARTICIPATION OF LOCAL COMMUNITIES IN TOURISM DEVELOPMENT PLANNING PROCESS IN LOWER NORTHEASTERN REGION

Investigators : Boonsri W 1., Rattananuamkarn T 2., Saleethaong P 3., Boonnoi C 4.,
Rajamangala University of Technology Isan
Mungcharonporn T 5. Surin Provincial Administration Organization

E-mail Address : wilawan_vios@yahoo.co.th

Project Duration : 1 June 2549 – 31 May 2550

The research is to investigate the factors which effect the participation of local communities in tourist development planning progress in lower northeastern region and the factors which promote this plan. These two factors lead to identify the strength strategies in building the tourist corporation between lower northeastern region of Thailand and the neighbouring countries; Cambodian, Laos, and Vietnam. The researchers study on the relationship of the variables; age, gender, marital status, education, occupation, income, media, and the participation of local people in communities. The population is the community leaders, the tourist entrepreneurs, and the local administrations who locate in the areas of third education segment which covers three provinces; Burirum, Surin and Srisaket.

The result of the study, the researchers discovered on the degree in participation of the local communities in tourist development planning progress are 1) needs to participate in generating problems as medium level. ($x=3.046$, S.D. =1.069) 2) participation level is medium ($x=2.976$, S.D. = 0.979) 3) the practical participation level is high ($x=3.046$, S.D. = 1.069) 4) participation in decision making is medium ($x=2.964$, S.D.=1.012) and 5) participation in evaluating is high ($x=3.087$, S.D.=0.903)

Key word: Factors, Participation, development planning progress, lower northeastern region

สารบัญ

| | หน้า |
|--|------|
| กิตติกรรมประกาศ | ก |
| บทสรุปสำหรับผู้บริหาร | ข |
| บทคัดย่อภาษาไทย | ฅ |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ | ฉ |
| สารบัญ | ท |
| สารบัญตาราง | ณ |
| บทที่ 1 บทนำ | |
| 1.1 บทนำ | 1 |
| 1.2 หลักการและเหตุผล | 1 |
| 1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ | 1 |
| 1.4 คำถามการวิจัย | 2 |
| 1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ | 2 |
| 1.6 ขอบเขตของการวิจัย | 3 |
| 1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ | 3 |
| 1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ | 3 |
| 1.9 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ | 4 |
| 1.10 สรุป | 4 |
| บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง | |
| 2.1 บทนำ | 5 |
| 2.2 ทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง | 5 |
| 2.2.1 แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ | 5 |
| 2.2.2 แนวคิดการประเมินผลงาน | 8 |
| 2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยว | 13 |
| 2.2.4 แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว | 21 |
| 2.2.5 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม | 26 |
| 2.2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | 41 |
| 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง | 42 |
| 2.4 สรุป | 46 |

สารบัญ (ต่อ)

| | หน้า |
|---|------|
| บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย | |
| 3.1 บทนำ | 49 |
| 3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย | 49 |
| 3.3 ระเบียบและวิธีวิจัย | 52 |
| 3.3.1 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง | 52 |
| 3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล | 53 |
| 3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล | 55 |
| 3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล | 56 |
| 3.4 สรุป | 57 |
| บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ | |
| 4.1 บทนำ | 58 |
| 4.2 ผลการศึกษา | 58 |
| 4.3 อภิปรายผล | 69 |
| 4.4 ข้อเสนอแนะ | 73 |
| บทที่ 5 บทสรุป | |
| 5.1 บทนำ | 79 |
| 5.2 สรุปผลการวิจัย | 84 |
| บรรณานุกรม | |
| ภาคผนวก | |
| ภาคผนวก ก บทควมวิจัย | |
| ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถาม /แบบสัมภาษณ์ | |
| ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม | |
| ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย | |
| ภาคผนวก จ ข้อมูลจากแบบสอบถาม | |

บทที่ 1 บทนำ

1.1 บทนำ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ นั้นเพื่อหาปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่กลุ่มอีสานใต้ได้รับความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ผลจากการให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้หลายประการ เช่น การเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น

การท่องเที่ยวในกลุ่มอีสานใต้ มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท โดยแต่ละแห่งแสดงถึงความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ และความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ อนุรักษ์และรักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการท่องเที่ยว และถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความแตกต่างและความเป็นมาที่มีเอกลักษณ์ตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ รวมถึงความแตกต่างทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน และทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้
2. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้
3. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเป้าเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้
2. มีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้อย่างไรบ้าง
3. ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเป้าเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ควรเป็นอย่างไร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์กรชุมชน หรือประชาคม หมายถึง องค์กรที่เล็กที่สุดและมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมมือกันตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว หมายถึง การหารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวแบบทำนักระยะยาว โดยเป็นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี เนื่องจากพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวทั้ง 6 จังหวัดกลุ่มอีสานใต้ตั้งแต่ปี 2000 ถึง 2005 พบว่าอัตราการเจริญเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานีมีน้อย อุบลราชธานีมีอัตราการ

เจริญเติบโตในลักษณะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาในแต่ละปี ส่วนอีก 3 จังหวัดนั้นจากสภาพพื้นที่ที่ต่อเนื่องกันและมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะพัฒนาพื้นที่ของ 3 จังหวัดนี้เพื่อคูปักจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มอีสานใต้

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากวิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน จะได้พื้นที่ 3 จังหวัด ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้นคือ จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยเลือกชุมชนที่มีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนนั้น ๆ

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาเริ่มต้นโครงการจะเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม จะเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

กลุ่มประชากรจะเป็นประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ระยะเวลา 6 เดือนที่ 1

1. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม อาทิ ปัจจัย องค์ประกอบ และรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

2. ได้รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นซึ่งพื้นฐานข้อมูลเบื้องต้น

6.2 ระยะเวลา 6 เดือนที่ 2

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

2. เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

3. เกิดความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

4. ได้ฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ นำผลการวิจัยไปใช้

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1. สามารถทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

2. เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
3. ก่อให้เกิดกระบวนการวางแผนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
4. กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยว

1.9 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สร้างความเข้าใจลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยจัดเวทีแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับประชาชน
2. จัดอบรมให้ความรู้ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
3. เผยแพร่ยุทธศาสตร์การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

1.10 สรุป

ในการศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้นเพื่อหาปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์ที่พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น การศึกษาในขั้นต่อไปเป็นการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมแนวคิดทฤษฎี มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาซึ่งเสนอในบทต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผน และพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ผู้ทำการศึกษได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ
2. แนวคิดการประเมินผลงาน
3. รูปแบบการท่องเที่ยว
4. แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวทางดังกล่าวได้ส่งผลให้สามารถมองเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา และเพื่อความเข้าใจร่วมกัน โดยแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2 ทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (decision - making) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำ ไม่ว่าจะทำเพื่อตัวเองทำเพื่อผู้อื่นหรือทำเพื่อองค์กรที่เขาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะต่าง ๆ กัน ซึ่ง Huse (อ้างถึง โอนันต์ เกตุวงศ์, 2534) อธิบายว่าการตัดสินใจก็คือการเลือกเอาทางเลือกของวิถีการกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ ความหมายของการตัดสินใจ คือ กำหนดวัตถุประสงค์และการทำให้วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ ส่วนทางเลือกนั้น หมายถึงโอกาสในการเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง

นอกจากนี้ยังมิผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้มากมายเช่น

วีรพล สุวรรณันท์ (2523) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการประกอบไปด้วยขั้นตอนของการกำหนดวัตถุประสงค์การกำหนดทางเลือก ข้อจำกัด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ โดยยึดวัตถุประสงค์

Simon (1960) การตัดสินใจ คือ กระบวนการที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมทางเชาวน์ปัญญา (intelligence activity) หรือ การหาโอกาสที่จะตัดสินใจหมายถึงการสืบเสาะหาข่าวสารสภาพทางสิ่งแวดล้อม สำหรับจะใช้ในการตัดสินใจ กิจกรรมออกแบบ (design activity) หรือการหาหนทางเลือกที่พอเป็นไปได้ หมายถึงเป็นการสร้าง พัฒนา วิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติได้ กิจกรรมคัดเลือก (choice activity) หรือการเลือกทางเลือกจากทางเลือกที่มีอยู่หมายถึง การเลือกทางเลือก ที่เหมาะสมจะนำไปปฏิบัติได้จริง

Kepner & Tregoe (1965) กล่าวว่า การตัดสินใจนั้นอยู่ที่การแยกแยะตัวปัญหาที่แท้จริง ออกมาให้ได้นั่นเอง

หากคำนึงถึงวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติเป็นหลัก Pfiffer (1960) ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า คือ การเลือกสิ่งที่มีให้เลือกบางอย่าง รวมทั้งวัตถุประสงค์ขององค์กร และวิธีการดำเนินงานที่คิดว่าดีที่สุดในการที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Gore & Dyson (1964) ซึ่งกล่าวว่า คือ การพิจารณาทางเลือกทางปฏิบัติจากทางเลือกที่มีให้เลือกอยู่หลาย ๆ ทาง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติที่นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และ Macfarland (1970) ได้สนับสนุนว่า การตัดสินใจ หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการเลือกที่ผู้บริหารเลือกแนวทางปฏิบัติอันหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง

วุฒิชัย จ้างนงค์ (2523) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องของการจัดการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และในการจัดการนั้น การตัดสินใจเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานทุก ๆ เรื่อง ทุกๆ กรณีเพื่อดำเนินการไปสู่วัตถุประสงค์ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการวินิจฉัยพิจารณา มีเหตุผลส่วนตัวอารมณ์ ความรักใคร่ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และมีลักษณะเป็นกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไป ดังนี้

1) การแยกแยะตัวปัญหา (problem identification) ในขั้นตอนแรกของการตัดสินใจนั้น จึงเป็นเรื่องราวของการสร้างความแน่ใจ มั่นใจ โดยการค้นหาทำความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริง ก็เพราะเหตุว่ากระบวนการตัดสินใจจะเริ่มต้นตามขั้นตอนแรก เมื่อผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมา นั่นก็คือ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในว่าได้มีปรากฏบางสิ่ง บางอย่างมิได้เป็นไปตามที่คาดคิด

2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (information search) การเสาะหาข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้นก็คือ การเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็ได้

3) การประเมินค่าข่าวสาร (evaluation of information) เป็นความจำเป็นที่จะต้องประเมินค่าดูว่า ข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้อง เหมาะสมเพียงพอตรงกับเวลา และสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่

4) การกำหนดทางเลือก (listing alternative) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ การกำหนดทางเลือกมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เป็นการที่พยายามจะครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธี ถ้าเรามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง เราอาจจะกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริงได้

5) การเลือกทางเลือก (selection of alternative) เมื่อได้กำหนดทางเลือกต่าง ๆ ออกมาแล้ว พร้อมทั้งกำหนดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการแก้ปัญหา ขั้นตอนต่อไป คือ การเลือกทางเลือกที่จะปฏิบัติการต่อไป (selection of a course of action) และขั้นนี้เองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (implement of decision) เมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกเข้ามาแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือก

อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้เป็นขั้นตอนของการตัดสินใจที่จำเป็นต้องมี ดังที่กล่าวแล้วว่าจะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม เพื่อที่ว่าจะได้ดำเนินการตั้งแต่เกิดความรู้สึกในตัวปัญหาตลอดจนการปฏิบัติการแก้ปัญหาตามผลของการตัดสินใจ คือ การเลือกทางเลือกนั่นเองจากความหมายที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจคือ การเลือกเอาทางเลือกของวิธีการกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการตัดสินใจคือ การแยกแยะตัวปัญหา การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหา การประเมินค่าข่าวสาร การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การเลือกทางเลือก และการปฏิบัติตามการตัดสินใจ

การตัดสินใจ เป็นการนำหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้ตัดสินใจมีโอกาสผิดพลาดน้อยลงหรือการตัดสินใจได้ถูกต้องมากขึ้น การตัดสินใจที่ดีจะมีขึ้นภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถทำการประเมินได้ และใช้กฎเกณฑ์หรือเครื่องมือดังกล่าวพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจอย่างไรก็ตาม การทำการตัดสินใจได้นำเอาความน่าจะเป็นเชิงจิตและแบบเงื่อนไขเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ทั้งนี้เพราะบุคคลต่างมีเหตุผลในการดำเนินธุรกิจของตนย่อมต้องการเลือกผลลัพธ์หรือผลตอบแทนที่ดีที่สุด แต่ถ้ามีทางเลือกเพียงทางเดียว ปัญหาการตัดสินใจก็ไม่เกิดขึ้นเพราะถึงอย่างไรก็ต้องเลือกตามวิถีทางเดียวที่มีอยู่นั้น ซึ่งจะไม่มีการเปรียบเทียบว่าผลลัพธ์หรือผลตอบแทนที่ดีที่สุดหรือไม่ แต่ถ้ามีวิธีให้ผลตอบแทนมากกว่า

หนึ่งทางแล้ว ก็จะต้องมีการตัดสินใจเลือกทางหรือวิธีที่จะทำให้ได้ผลตอบแทนมากที่สุด ซึ่งการตัดสินใจเลือกดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ยุ้งยากและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

2.2.2 แนวคิดการประเมินผลงาน

การประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและส่งผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สามารถติดตามงาน ตรวจสอบการทำงานเป็นระยะๆ ว่าได้มีการปฏิบัติงานจริงตามกิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้ตามวัตถุประสงค์ ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย และตรงตามตารางเวลาที่วางไว้หรือไม่ เป็นสัญญาณเตือนให้แก่ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้ทันท่วงที พร้อมทั้งสามารถช่วยในการตัดสินใจดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีผลลัพธ์ที่เกิดจากแผนงาน / โครงการทั้งทางตรงทางอ้อม และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งตั้งใจ และไม่ตั้งใจ เมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ ว่าเกิดจริงหรือไม่ เกิดกับกลุ่มไหน มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เปรียบเทียบก่อนและหลัง มีแผนงาน / โครงการ ตลอดจนผลที่เกิดมีคุณค่าคุ้มค่าการลงทุน หรือไม่ (นวรรตน์ สุวรรณผ่อง ,2542)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้มากมายเช่น

Good กล่าวว่า (1973) การประเมินผล คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับผลที่คาดว่าจะได้รับ

Alkin (อ้างใน สุวิมล ตีรกานันท์ ,2543) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงานสรุป เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ สรุปว่าการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบ โดยใช้การวัดเป็นหลักเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ประทุม รอดประเสริฐ (2539 :72) กล่าวว่า "การประเมินหรือการประเมินผล" มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "EVALUATION" หมายถึงกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำอื่น ๆ อีกหลายคำ เช่น การวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment) และการพิจารณาตัดสิน (Judgment) เป็นต้น คำดังกล่าวอาจสรุปเป็นความหมายหรือคำจำกัดความร่วมกันได้ว่าการประมาณค่าหรือการประมาณผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม

ด้วยวิธีการสอบถาม ทดสอบ สังเกตและวิธีการอื่นแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจว่า การดำเนินงานนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด

ในที่นี้การประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพองค์ความรู้ของชุมชนในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาวิธีการปรับปรุงและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์ความรู้

ประโยชน์ของการประเมินผล (นวรรตน์ สุวรรณผ่อง, 2542)

ประโยชน์ของการประเมินผลสามารถกล่าวได้โดยสรุป 3 ประการคือ

1. เพื่อช่วยการตัดสินใจเชิงนโยบาย โครงการที่เป็นโครงการนำร่องหลายโครงการที่ได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์หลังจากนั้นอาจถูกเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กร/หน่วยงานได้

2. เพื่อช่วยในการบริหารงานต้องใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินงานเพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานต่อไป

3. เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ ในกระบวนการทำงานตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่า ได้ผลดี ผลเสียอย่างไร ช่วยให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าความสำคัญของการประเมินผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว มีอยู่ 6 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนจะดำเนินงาน เช่น เพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตรวจสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิค แหล่งทุน และความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนงาน / โครงการ

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน
 1.5
 1.6
 1.7
 1.8
 1.9
 1.10
 1.11
 1.12
 1.13
 1.14
 1.15
 1.16
 1.17
 1.18
 1.19
 1.20
 1.21
 1.22
 1.23
 1.24
 1.25
 1.26
 1.27
 1.28
 1.29
 1.30
 1.31
 1.32
 1.33
 1.34
 1.35
 1.36
 1.37
 1.38
 1.39
 1.40
 1.41
 1.42
 1.43
 1.44
 1.45
 1.46
 1.47
 1.48
 1.49
 1.50
 1.51
 1.52
 1.53
 1.54
 1.55
 1.56
 1.57
 1.58
 1.59
 1.60
 1.61
 1.62
 1.63
 1.64
 1.65
 1.66
 1.67
 1.68
 1.69
 1.70
 1.71
 1.72
 1.73
 1.74
 1.75
 1.76
 1.77
 1.78
 1.79
 1.80
 1.81
 1.82
 1.83
 1.84
 1.85
 1.86
 1.87
 1.88
 1.89
 1.90
 1.91
 1.92
 1.93
 1.94
 1.95
 1.96
 1.97
 1.98
 1.99
 2.00
 2.01
 2.02
 2.03
 2.04
 2.05
 2.06
 2.07
 2.08
 2.09
 2.10
 2.11
 2.12
 2.13
 2.14
 2.15
 2.16
 2.17
 2.18
 2.19
 2.20
 2.21
 2.22
 2.23
 2.24
 2.25
 2.26
 2.27
 2.28
 2.29
 2.30
 2.31
 2.32
 2.33
 2.34
 2.35
 2.36
 2.37
 2.38
 2.39
 2.40
 2.41
 2.42
 2.43
 2.44
 2.45
 2.46
 2.47
 2.48
 2.49
 2.50
 2.51
 2.52
 2.53
 2.54
 2.55
 2.56
 2.57
 2.58
 2.59
 2.60
 2.61
 2.62
 2.63
 2.64
 2.65
 2.66
 2.67
 2.68
 2.69
 2.70
 2.71
 2.72
 2.73
 2.74
 2.75
 2.76
 2.77
 2.78
 2.79
 2.80
 2.81
 2.82
 2.83
 2.84
 2.85
 2.86
 2.87
 2.88
 2.89
 2.90
 2.91
 2.92
 2.93
 2.94
 2.95
 2.96
 2.97
 2.98
 2.99
 3.00
 3.01
 3.02
 3.03
 3.04
 3.05
 3.06
 3.07
 3.08
 3.09
 3.10
 3.11
 3.12
 3.13
 3.14
 3.15
 3.16
 3.17
 3.18
 3.19
 3.20
 3.21
 3.22
 3.23
 3.24
 3.25
 3.26
 3.27
 3.28
 3.29
 3.30
 3.31
 3.32
 3.33
 3.34
 3.35
 3.36
 3.37
 3.38
 3.39
 3.40
 3.41
 3.42
 3.43
 3.44
 3.45
 3.46
 3.47
 3.48
 3.49
 3.50
 3.51
 3.52
 3.53
 3.54
 3.55
 3.56
 3.57
 3.58
 3.59
 3.60
 3.61
 3.62
 3.63
 3.64
 3.65
 3.66
 3.67
 3.68
 3.69
 3.70
 3.71
 3.72
 3.73
 3.74
 3.75
 3.76
 3.77
 3.78
 3.79
 3.80
 3.81
 3.82
 3.83
 3.84
 3.85
 3.86
 3.87
 3.88
 3.89
 3.90
 3.91
 3.92
 3.93
 3.94
 3.95
 3.96
 3.97
 3.98
 3.99
 4.00
 4.01
 4.02
 4.03
 4.04
 4.05
 4.06
 4.07
 4.08
 4.09
 4.10
 4.11
 4.12
 4.13
 4.14
 4.15
 4.16
 4.17
 4.18
 4.19
 4.20
 4.21
 4.22
 4.23
 4.24
 4.25
 4.26
 4.27
 4.28
 4.29
 4.30
 4.31
 4.32
 4.33
 4.34
 4.35
 4.36
 4.37
 4.38
 4.39
 4.40
 4.41
 4.42
 4.43
 4.44
 4.45
 4.46
 4.47
 4.48
 4.49
 4.50
 4.51
 4.52
 4.53
 4.54
 4.55
 4.56
 4.57
 4.58
 4.59
 4.60
 4.61
 4.62
 4.63
 4.64
 4.65
 4.66
 4.67
 4.68
 4.69
 4.70
 4.71
 4.72
 4.73
 4.74
 4.75
 4.76
 4.77
 4.78
 4.79
 4.80
 4.81
 4.82
 4.83
 4.84
 4.85
 4.86
 4.87
 4.88
 4.89
 4.90
 4.91
 4.92
 4.93
 4.94
 4.95
 4.96
 4.97
 4.98
 4.99
 5.00
 5.01
 5.02
 5.03
 5.04
 5.05
 5.06
 5.07
 5.08
 5.09
 5.10
 5.11
 5.12
 5.13
 5.14
 5.15
 5.16
 5.17
 5.18
 5.19
 5.20
 5.21
 5.22
 5.23
 5.24
 5.25
 5.26
 5.27
 5.28
 5.29
 5.30
 5.31
 5.32
 5.33
 5.34
 5.35
 5.36
 5.37
 5.38
 5.39
 5.40
 5.41
 5.42
 5.43
 5.44
 5.45
 5.46
 5.47
 5.48
 5.49
 5.50
 5.51
 5.52
 5.53
 5.54
 5.55
 5.56
 5.57
 5.58
 5.59
 5.60
 5.61
 5.62
 5.63
 5.64
 5.65
 5.66
 5.67
 5.68
 5.69
 5.70
 5.71
 5.72
 5.73
 5.74
 5.75
 5.76
 5.77
 5.78
 5.79
 5.80
 5.81
 5.82
 5.83
 5.84
 5.85
 5.86
 5.87
 5.88
 5.89
 5.90
 5.91
 5.92
 5.93
 5.94
 5.95
 5.96
 5.97
 5.98
 5.99
 6.00
 6.01
 6.02
 6.03
 6.04
 6.05
 6.06
 6.07
 6.08
 6.09
 6.10
 6.11
 6.12
 6.13
 6.14
 6.15
 6.16
 6.17
 6.18
 6.19
 6.20
 6.21
 6.22
 6.23
 6.24
 6.25
 6.26
 6.27
 6.28
 6.29
 6.30
 6.31
 6.32
 6.33
 6.34
 6.35
 6.36
 6.37
 6.38
 6.39
 6.40
 6.41
 6.42
 6.43
 6.44
 6.45
 6.46
 6.47
 6.48
 6.49
 6.50
 6.51
 6.52
 6.53
 6.54
 6.55
 6.56
 6.57
 6.58
 6.59
 6.60
 6.61
 6.62
 6.63
 6.64
 6.65
 6.66
 6.67
 6.68
 6.69
 6.70
 6.71
 6.72
 6.73
 6.74
 6.75
 6.76
 6.77
 6.78
 6.79
 6.80
 6.81
 6.82
 6.83
 6.84
 6.85
 6.86
 6.87
 6.88
 6.89
 6.90
 6.91
 6.92
 6.93
 6.94
 6.95
 6.96
 6.97
 6.98
 6.99
 7.00
 7.01
 7.02
 7.03
 7.04
 7.05
 7.06
 7.07
 7.08
 7.09
 7.10
 7.11
 7.12
 7.13
 7.14
 7.15
 7.16
 7.17
 7.18
 7.19
 7.20
 7.21
 7.22
 7.23
 7.24
 7.25
 7.26
 7.27
 7.28
 7.29
 7.30
 7.31
 7.32
 7.33
 7.34
 7.35
 7.36
 7.37
 7.38
 7.39
 7.40
 7.41
 7.42
 7.43
 7.44
 7.45
 7.46
 7.47
 7.48
 7.49
 7.50
 7.51
 7.52
 7.53
 7.54
 7.55
 7.56
 7.57
 7.58
 7.59
 7.60
 7.61
 7.62
 7.63
 7.64
 7.65
 7.66
 7.67
 7.68
 7.69
 7.70
 7.71
 7.72
 7.73
 7.74
 7.75
 7.76
 7.77
 7.78
 7.79
 7.80
 7.81
 7.82
 7.83
 7.84
 7.85
 7.86
 7.87
 7.88
 7.89
 7.90
 7.91
 7.92
 7.93
 7.94
 7.95
 7.96
 7.97
 7.98
 7.99
 8.00
 8.01
 8.02
 8.03
 8.04
 8.05
 8.06
 8.07
 8.08
 8.09
 8.10
 8.11
 8.12
 8.13
 8.14
 8.15
 8.16
 8.17
 8.18
 8.19
 8.20
 8.21
 8.22
 8.23
 8.24
 8.25
 8.26
 8.27
 8.28
 8.29
 8.30
 8.31
 8.32
 8.33
 8.34
 8.35
 8.36
 8.37
 8.38
 8.39
 8.40
 8.41
 8.42
 8.43
 8.44
 8.45
 8.46
 8.47
 8.48
 8.49
 8.50
 8.51
 8.52
 8.53
 8.54
 8.55
 8.56
 8.57
 8.58
 8.59
 8.60
 8.61
 8.62
 8.63
 8.64
 8.65
 8.66
 8.67
 8.68
 8.69
 8.70
 8.71
 8.72
 8.73
 8.74
 8.75
 8.76
 8.77
 8.78
 8.79
 8.80
 8.81
 8.82
 8.83
 8.84
 8.85
 8.86
 8.87
 8.88
 8.89
 8.90
 8.91
 8.92
 8.93
 8.94
 8.95
 8.96
 8.97
 8.98
 8.99
 9.00
 9.01
 9.02
 9.03
 9.04
 9.05
 9.06
 9.07
 9.08
 9.09
 9.10
 9.11
 9.12
 9.13
 9.14
 9.15
 9.16
 9.17
 9.18
 9.19
 9.20
 9.21
 9.22
 9.23
 9.24
 9.25
 9.26
 9.27
 9.28
 9.29
 9.30
 9.31
 9.32
 9.33
 9.34
 9.35
 9.36
 9.37
 9.38
 9.39
 9.40
 9.41
 9.42
 9.43
 9.44
 9.45
 9.46
 9.47
 9.48
 9.49
 9.50
 9.51
 9.52
 9.53
 9.54
 9.55
 9.56
 9.57
 9.58
 9.59
 9.60
 9.61
 9.62
 9.63
 9.64
 9.65
 9.66
 9.67
 9.68
 9.69
 9.70
 9.71
 9.72
 9.73
 9.74
 9.75
 9.76
 9.77
 9.78
 9.79
 9.80
 9.81
 9.82
 9.83
 9.84
 9.85
 9.86
 9.87
 9.88
 9.89
 9.90
 9.91
 9.92
 9.93
 9.94
 9.95
 9.96
 9.97
 9.98
 9.99
 10.00
 10.01
 10.02
 10.03
 10.04
 10.05
 10.06
 10.07
 10.08
 10.09
 10.10
 10.11
 10.12
 10.13
 10.14
 10.15
 10.16
 10.17
 10.18
 10.19
 10.20
 10.21
 10.22
 10.23
 10.24
 10.25
 10.26
 10.27
 10.28
 10.29
 10.30
 10.31
 10.32
 10.33
 10.34
 10.35
 10.36
 10.37
 10.38
 10.39
 10.40
 10.41
 10.42
 10.43
 10.44
 10.45
 10.46
 10.47
 10.48
 10.49
 10.50
 10.51
 10.52
 10.53
 10.54
 10.55
 10.56
 10.57
 10.58
 10.59
 10.60
 10.61
 10.62
 10.63
 10.64
 10.65
 10.66
 10.67
 10.68
 10.69
 10.70
 10.71
 10.72
 10.73
 10.74
 10.75
 10.76
 10.77
 10.78
 10.79
 10.80
 10.81
 10.82
 10.83
 10.84
 10.85
 10.86
 10.87
 10.88
 10.89
 10.90
 10.91
 10.92
 10.93
 10.94
 10.95
 10.96
 10.97
 10.98
 10.99
 11.00
 11.01
 11.02
 11.03
 11.04
 11.05
 11.06
 11.07
 11.08
 11.09
 11.10
 11.11
 11.12
 11.13
 11.14
 11.15
 11.16
 11.17
 11.18
 11.19
 11.20
 11.21
 11.22
 11.23
 11.24
 11.25
 11.26
 11.27
 11.28
 11.29
 11.30
 11.31
 11.32
 11.33
 11.34
 11.35
 11.36
 11.37
 11.38
 11.39
 11.40
 11.41
 11.42
 11.43
 11.44
 11.45
 11.46
 11.47
 11.48
 11.49
 11.50
 11.51
 11.52
 11.53
 11.54
 11.55
 11.56
 11.57
 11.58
 11.59
 11.60
 11.61
 11.62
 11.63
 11.64
 11.65
 11.66
 11.67
 11.68
 11.69
 11.70
 11.71
 11.72
 11.73
 11.74
 11.75
 11.76
 11.77
 11.78
 11.79
 11.80
 11.81
 11.82
 11.83
 11.84
 11.85
 11.86
 11.87
 11.88
 11.89
 11.90
 11.91
 11.92
 11.93
 11.94
 11.95
 11.96
 11.97
 11.98
 11.99
 12.00
 12.01
 12.02
 12.03
 12.04
 12.05
 12.06
 12.07
 12.08
 12.09
 12.10
 12.11
 12.12
 12.13
 12.14
 12.15
 12.16
 12.17
 12.18
 12.19
 12.20
 12.21
 12.22
 12.23
 12.24
 12.25
 12.26
 12.27
 12.28
 12.29
 12.30
 12.31
 12.32
 12.33
 12.34
 12.35
 12.36
 12.37
 12.38
 12.39
 12.40
 12.41
 12.42
 12.43
 12.44
 12.45
 12.46
 12.47
 12.48
 12.49
 12.50
 12.51
 12.52
 12.53
 12.54
 12.55
 12.56
 12.57
 12.58
 12.59
 12.60
 12.61
 12.62
 12.63
 12.64
 12.65
 12.66
 12.67
 12.68
 12.69
 12.70
 12.71
 12.72
 12.73
 12.74
 12.75
 12.76
 12.77
 12.78
 12.79
 12.80
 12.81
 12.82
 12.83
 12.84
 12.85
 12.86
 12.87
 12.88
 12.89
 12.90
 12.91
 12.92
 12.93
 12.94
 12.95
 12.96
 12.97
 12.98
 12.99
 13.00
 13.01
 13.02
 13.03
 13.04
 13.05
 13.06
 13.07
 13.08
 13.09
 13.10
 13.11
 13.12
 13.13
 13.14
 13.15
 13.16
 13.17
 13.18
 13.19
 13.20
 13.21
 13.22
 13.23
 13.24
 13.25
 13.26
 13.27
 13.28
 13.29
 13.30
 13.31
 13.32
 13.33
 13.34
 13.35
 13.36
 13.37
 13.38
 13.39
 13.40
 13.41
 13.42
 13.43
 13.44
 13.45
 13.46
 13.47
 13.48
 13.49
 13.50
 13.51
 13.52
 13.53
 13.54
 13.55
 13.56
 13.57
 13.58
 13.59
 13.60
 13.61
 13.62
 13.63
 13.64

5. เป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพในอดีตว่า แผนพัฒนาที่ได้ดำเนินงานมาแล้วประสบความสำเร็จจริงหรือไม่

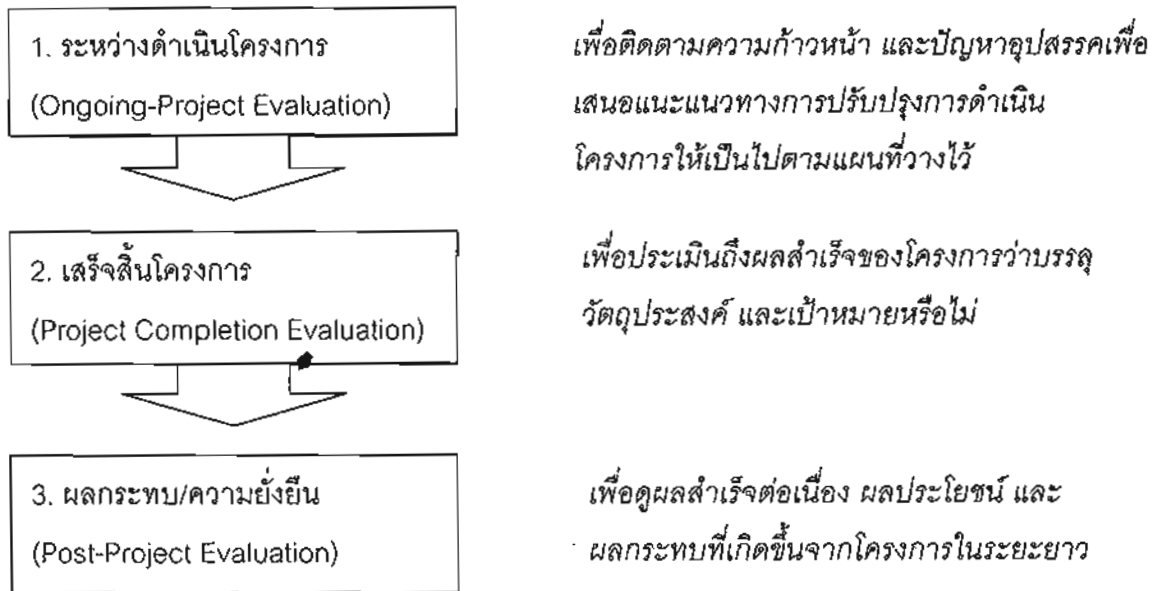
6. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความรู้พื้นฐานในกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation : PE)

เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการให้โอกาสกับเจ้าของโครงการ ผู้ร่วมโครงการ และผู้ประเมินผลได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานประเมินทุกขั้นตอน เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะส่งผลให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ประเมินผลและผู้ร่วมโครงการ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนฯ และลดความขัดแย้งตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินโครงการ ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีความหมายรวมถึงตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการติดตาม ป้องกันแก้ไข ปัญหา และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

วิธีการ และขั้นตอนการประเมินแบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎี มีดังนี้

- ขั้นที่ 1 ประสานงาน ติดต่อ สร้างความสัมพันธ์ ความรู้สึกในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มบุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินเป็นกลุ่มแรก ๆ ก่อนกลุ่มอื่นๆ (ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติงานในโครงการ)
- ขั้นที่ 2 ร่วมกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว ทำการวิเคราะห์กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ประเมิน
- ขั้นที่ 3 ร่วมกำหนดแหล่งข้อมูลสำหรับทำการเก็บรวบรวม ออกแบบและเลือกเครื่องมือให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- ขั้นที่ 4 ร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ร่วมกันวิเคราะห์และสะท้อนกลับ ปรีกษาเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานโครงการและ/หรือการประเมินโครงการ
- ขั้นที่ 6 ร่วมกันกำหนดกรอบ โครงร่าง ประเด็นที่จะเขียนรายงานการประเมิน
- ขั้นที่ 7 เขียนรายงานการประเมิน
- ขั้นที่ 8 ร่วมกันอ่านรายงาน วิพากษ์วิจารณ์รายงาน ปรับแก้รายงานก่อนตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนที่ปรึกษาจะดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการ 3 ระยะ ดังนี้



แผนภูมิที่ 2-1 แสดงดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการ 3 ระยะ

รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPPI Model)

การประเมินรูปแบบชิปปี้ เป็นการนำเสนอโดยสตีฟเฟิลและคณะ หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกที่มีอยู่เป็นการประเมินที่พิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต โดยปัจจัยสำคัญสำหรับการประเมินในแต่ละส่วนที่ต้องคำนึงถึงมีดังนี้

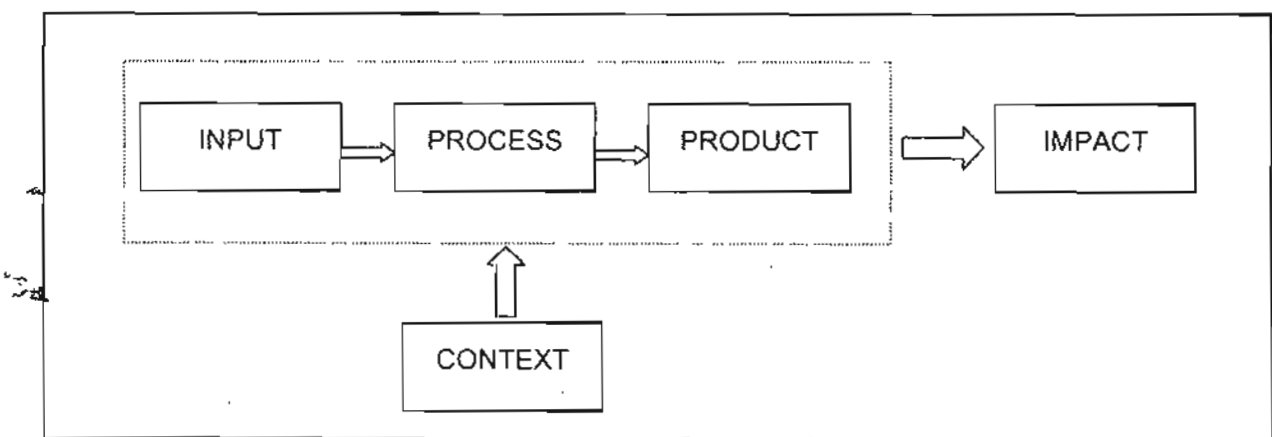
- *การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)* : หรือบางครั้งเรียกว่า การประเมินบริบท เป็นการประเมินปัจจัยภายนอกโครงการที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ รวมทั้งเป็นส่วนที่จะสนับสนุนให้เกิดการดำเนินโครงการ เช่น ความต้องการของชุมชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม สถานการณ์ต่างๆ ปัญหาของชุมชนและพื้นที่ ตลอดจนนโยบายของงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- *การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)* : เป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณและแหล่งเงินทุน สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สถานที่รวมถึงครุภัณฑ์ และสิ่งที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการโครงการ ทั้งนี้การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้

ในทางปฏิบัติที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งจะช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการทั้งที่กำลังดำเนินการและกิจกรรมต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

- **การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)** : เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดการกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้นตอนตลอดจนการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในลำดับและโอกาสต่อไป

- **การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)** : เป็นการประเมินผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนิน โครงการว่าได้ผลมากน้อยอย่างไร ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและกิจกรรมย่อยหรือไม่ โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ

นอกจากการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านตามรูปแบบการประเมินซิปปีแล้วเพื่อให้เกิดการประเมินอย่างเป็นกระบวนการ และมีการบูรณาการองค์ประกอบของการประเมินเข้าด้วยกัน และเพื่อให้เป็นการประเมินผลที่ครบสมบูรณ์และถ้ามีความเป็นไปได้จะต้องมีการประเมินสิ่งเกี่ยวพันอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากที่โครงการสิ้นสุดหรือได้ผลการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงหรือผลที่เกิดขึ้นกับบุคคล หน่วยงาน สภาพแวดล้อมใน พื้นที่โครงการทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งการประเมินปัจจัยอย่างหลังนี้ เรียกว่า "การประเมินผลกระทบของโครงการ" (Impact Evaluation) (ประชุม รอดประเสริฐ, 2542 : 91-95) ซึ่งจากการรวบรวมแนวคิดรูปแบบการประเมินซิปปีในข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพที่ 1-2



แผนภูมิที่ 2-2 แผนภาพการประเมินซิปปี หรือ CIPPI Model

2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างในการจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ของการจัดแบ่ง ในที่นี้สามารถรวบรวมรูปแบบของการท่องเที่ยว 3 รูปแบบใหญ่ คือ รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง และถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว รูปแบบของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง และรูปแบบของการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง

1. รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง และถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วสามารถจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) และการท่องเที่ยวในประเทศ (Internal Tourism)

1.1 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปในต่างประเทศ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ในประเทศนั้นๆ ทั้งนี้การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างจากจากประเทศของตน จะต้องผ่านพิธีการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น พิธีการตรวจคนเข้าเมือง พิธีการศุลกากร เป็นต้น รูปแบบของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของการจัดนำเที่ยวใน 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวขาออก (outbound tourism) การเดินทางออกจากประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตนเพื่อไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติไทย (Thai traveler) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign traveler) ซึ่งมีถิ่นพำนักในประเทศไทย เดินทางออกไปเที่ยวยังประเทศมาเลเซีย นักท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จัดเป็นนักท่องเที่ยวขาออก (outbound tourist) ของประเทศไทย และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่จัดส่งนักท่องเที่ยวออกไป (generating country) 2) การท่องเที่ยวขาเข้า (inbound tourism) คือ การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของบุคคลที่ไม่ได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศนั้น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติมาเลเซีย (Malaysian tourist) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign traveler) ที่มีถิ่นพำนักในมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวประเทศไทย นักท่องเที่ยวมาเลเซียจัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (inbound tourist) และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ได้รับนักท่องเที่ยว หรือเป็นแหล่งจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (destination)

ผู้ที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวเรียกว่า “นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ” (international tourist) ซึ่งองค์การท่องเที่ยวโลกได้นิยามไว้ว่า คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง โดยมีการค้างคืนในประเทศที่ตนไปเยือนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี ด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีไว้เพื่อหารายได้” ในขณะที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้นิยามไว้ว่า คือ “บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง โดยมีการค้างคืนในประเทศที่ตนไปเยือนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 90 วัน เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดค่าจ้างตอบแทนจากประเทศนั้น ซึ่งหมายถึงรวมถึง บุคคลที่ถือสัญชาติเดียวกับประเทศที่ตนไปเยือน แต่มิได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศนั้น”

จากนิยามดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 ประเภท คือ 1) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (foreigner) หมายถึง ชาวต่างชาติที่ไม่ได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศที่ตนเดินทางไปท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น 2) นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล (overseas tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เคยมีถิ่นพำนักอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง แล้วย้ายถิ่นพำนัก/หรือไปศึกษาต่อ/หรือไปทำงานยังอีกประเทศหนึ่ง (overseas) เดินทางกลับมาเที่ยวยังประเทศถิ่นพำนักเดิม เช่น คนไทยที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเดินทางกลับมาเที่ยวประเทศไทย เราเรียกนักท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ว่า “คนไทยโพ้นทะเล” หรือคนอเมริกันที่มาทำงานในประเทศไทยแล้วเดินทางกลับไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น 3) นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราวในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตน (expatriate) แล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น ชาวอเมริกันที่ไปทำงานในสิงคโปร์แล้วเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือคนไทยที่ไปทำงานสิงคโปร์ แล้วเดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

1.2 การท่องเที่ยวในประเทศ (internal tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีภูมิศาสตร์เฉพาะภายในอาณาเขตของแต่ละประเทศนั้นๆ โดยหมายรวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลทั้งที่มีถิ่นพำนักถาวรและมิได้มีถิ่นพำนักถาวรภายในประเทศนั้น จากนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการเดินทางของบุคคล 2 กลุ่ม คือ 1) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (domestic tourist) คือ บุคคลที่เดินทางอยู่ภายในประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตน เช่น คนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย และเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย 2) นักท่องเที่ยวขาเข้า (inbound tourist) คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่น

พำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล และนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราว ในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตนเองแล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น ตามที่ได้ อธิบายแล้วข้างต้น

การจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยว

1. รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ตามลักษณะของการจัดการเดินทางของนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ และการท่องเที่ยวแบบอิสระ

1.1 การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวซื้อ รายการนำเที่ยว (Package Tour) จากบริษัทนำเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ ซึ่ง เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวน 11 คนขึ้นไป อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะอาจมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 11 คน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจของบริษัทนำเที่ยว ทั้งนี้บริษัทนำเที่ยวจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ เกี่ยวกับยานพาหนะ ที่พัก อาหาร และการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยอาจดำเนินการ อำนาจความสะดวกเต็มรูปแบบ (full package) หรืออาจจัดสรรบริการเพียงบางสิ่งบางอย่างให้ เท่านั้น

หากเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่มีโปรแกรมการเดินทางเป็นหมู่คณะในราคา พิเศษที่มีการจ่ายล่วงหน้า โดยไม่มีเงื่อนไขว่าคณะดังกล่าวจะต้องเดินทางโดยเที่ยวบินเดียวกันทั้ง ไปและกลับ ตลอดจนใช้เวลาทั้งหมดในการเดินทางร่วมกัน เรียกว่า การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มแบบ จ่ายเบ็ดเสร็จ (Group Inclusive Tour: GIT หรือ All Inclusive Tour: AIT) โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นหมู่คณะ ด้วยรถนำเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ ของบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้นำทาง และบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวลักษณะนี้จึง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่งมาเยือนสถานที่นั้นเป็นครั้งแรก (First Visitor) และยังไม่คุ้นเคย หรือไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ มาก่อน

เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกการเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหมู่ คณะ ได้แก่ 1) ประหยัดเงิน 2) ได้เพื่อนร่วมทาง 3) ความเหมาะสมคล่องตัว 4) ความ สะดวกในการติดต่อสื่อสาร 5) สิทธิพิเศษที่ได้รับ

1.2 การท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT – Foreign Individual Tourism) เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยววางแผนจัดการเดินทางด้วยตนเองทุกอย่างหรือการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวในการอำนวยความสะดวกบางส่วน เช่น การจองบัตรโดยสาร เครื่องบิน การจองที่พัก เป็นต้น แต่เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมื่อใด และจะใช้เวลานานเท่าใด เป็นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวคนนั่นเอง

ในกรณีการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ นักท่องเที่ยวเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวคุ้นเคยกับสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นแล้ว แต่หากนักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคยกับเส้นทางหรือสถานที่นั้นๆ ก็อาจเสียทั้งเวลาและเงินทองมากเกินไปจนความจำเป็นได้ การท่องเที่ยวประเภทนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้มีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ มาก่อน หรือเป็นนักท่องเที่ยวที่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นซ้ำอีกครั้ง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคุ้นเคยกับสถานที่นั้นดีแล้ว สำหรับเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ คือ 1) มีความเป็นส่วนตัวสูง 2) ต้องการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน

2. รูปแบบของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางรูปแบบของการท่องเที่ยวที่จัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง เป็นการจัดแบ่งอีกรูปแบบหนึ่งที่พิจารณาจากจุดประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยสามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ คือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ

1. การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน วัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อนจะแตกต่างกันในรายละเอียด และเป็นตัวระบุกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะเลือก

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก แม้ว่าการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจจะมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่ก็จัดเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง เนื่องจากการเดินทางในลักษณะนี้จะสร้างรายได้ให้แก่จุดหมายปลายทางที่นักธุรกิจไปเยือน และนักธุรกิจนั้นก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ ณ สถานที่นั้น เพื่อทำงาน หากรายได้แบบเป็นกิจจะลักษณะโดยตรง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

2.1 การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (regular business travel) หมายถึง การเดินทางไปติดต่อประสานงาน หรือเซ็นสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจ โดยอาจมีระยะเวลาพักผ่อน 2-3 วัน แทรกอยู่ในการเดินทางนั้น เช่น นักธุรกิจชาวอังกฤษเดินทางมาเซ็นสัญญาเป็นหุ้นส่วนโรงแรมในประเทศไทย หรือตัวแทนขายประกันเดินทางไปเยี่ยมลูกค้า เป็นต้น

2.2 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อการจัดนิทรรศการนานาชาติ (Meeting, Incentive, Conference / Convention / Congress, and Exhibition: MICE) กิจกรรมทั้ง 4 ประเภทอาจไม่ได้มีการแบ่งแยกการจัดออกจากรันอย่างชัดเจน กล่าวคือ การจัดนิทรรศการนานาชาติ ก็อาจมีการจัดการประชุมแทรกอยู่ในงานก็ได้ หรือผู้ที่เดินทางแบบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลก็อาจเดินทางเพื่อเข้าร่วมประชุมแทรกอยู่ในการเดินทางก็ได้

3. การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มรู้สึกว่าการเดินทางเพียงเพื่อไปชมบ้านเมืองหรือชมธรรมชาติ เป็นรูปแบบที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ซับซ้อนขึ้นได้อีกต่อไป ทั้งนี้จากการสำรวจ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในตะวันตกมีความหลากหลายมากไปกว่าการชมบ้านเมืองหรือการชมธรรมชาติ โดยครอบคลุมไปถึงกิจกรรมด้านโบราณคดี การเล่นบอลลูก การขี่จักรยาน การล่องลำธาร การเล่นกอล์ฟ การดำน้ำ เป็นต้น ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษขึ้น

ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ดังต่อไปนี้ 1) การเปลี่ยนทางโครงสร้างประชากรและภูมิหลังของนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศตะวันตกได้เกิดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ขึ้นมากมาย อาทิ นักท่องเที่ยวสูงอายุ นักท่องเที่ยวกลุ่มโสด เป็นต้น 2) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรโลกอันเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ โลกในปัจจุบันได้เริ่มก้าวเข้าสู่โลกแห่งสังคมสารสนเทศ (information society) หรือสังคมในคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในแต่ละสังคมมีลักษณะความแตกต่างอยู่ในการเลือกบริโภคสิ่งที่แตกต่างกันไปตามความชอบของแต่ละคน

การเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวพยายามอย่างเต็มที่ในการเข้าถึงตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วง ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวทั่วโลกจึงได้พัฒนาสินค้าการท่องเที่ยวของตนให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสินค้าการท่องเที่ยวในประเทศอื่น ซึ่งนำมาสู่การผลิตสินค้าในรูปแบบ "สินค้าสั่งทำพิเศษ" (order made) ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสรรรายการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคลได้มากขึ้น

3.1 รูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษมีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย แต่ที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นกิจจะลักษณะนั้น มีอยู่อย่างน้อย 5 รูปแบบใหญ่ด้วยกัน โดยแต่ละรูปแบบตอบสนองต่อความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน คือ

3.1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในปัจจุบันคำว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" (ecotourism) ได้กลายเป็นคำที่ใช้ในวงการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและหลากหลาย จนแทบไม่มีคำจำกัดความที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างชัดเจน อีกทั้งแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจนอีกด้วยดังเช่นที่ ลินเบอร์ก เค (Linberg K.) ได้วิเคราะห์ว่ามีการใช้คำคำนี้ในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (hard-core nature tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชมธรรมชาติด้วยความต้องการเข้าใจถึงระบบนิเวศ (dedicated nature tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชื่นชมธรรมชาติ(mainstream nature tourism) และการท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติแบบผิวเผิน (casual nature tourism)

ประเทศไทยในระยะแรกได้มีการใช้คำที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสีเขียว การท่องเที่ยวเพื่อธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพจนในที่สุด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบัญญัติศัพท์คำว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" ขึ้น โดยพยายามให้ครอบคลุมลักษณะกิจกรรมและความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ดังมีคำนิยามต่อไปนี้ "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา

ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”และจากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นความยั่งยืนของธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นข้างต้น ปัจจุบันจึงได้เกิดกระแสของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro-tourism) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งภายใต้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา โดยทั่วไปแล้ว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบำบัดโรค บำรุงสุขภาพกาย หรือสุขภาพจิต(health tourism) ซึ่งหมายถึงการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพ ด้วย(sport tourism) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (adventure tourism) ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมย่อยของการเล่นกีฬาเอาไว้ด้วย

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรม 3 รูปแบบใหญ่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน โดยการหันมาออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ โยเก็ก การพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น การอาบน้ำแร่ การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพร และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งประเทศไทยมีสถานบริการ และสินค้าที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น การนวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์ สถานบริการเพื่อสุขภาพชีวาธรรม การนั่งสมาธิที่สวนโมกขพลาราม เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sport tourism) คือ นักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวพร้อมกับวัตถุประสงค์ที่จะไปออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬา เช่น การเล่นกอล์ฟ ซึ่งเป็นกีฬาที่กำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก โดยนักกอล์ฟส่วนใหญ่มักจะนิยมการตีกอล์ฟในสถานที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความยากและความท้าทายแตกต่างกันไปในแต่ละที่ การเดินทางไปตีกอล์ฟในสนามต่างประเทศจึงเป็นที่นิยมของนักกอล์ฟทั่วโลก หรือการขี่จักรยานท่องเที่ยว หรือการพายเรือแคนู หรือการตกปลา หรือการฝึกโยคะ เป็นต้น ซึ่งการเล่นกีฬาเหล่านี้จะให้ผลต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนการเล่นกีฬาเพื่อการแข่งขัน คือ นักกีฬาที่ไปแข่งขันกีฬาระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ หรือระดับโลก โดยถึงแม้จะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแข่งขัน แต่นักกีฬาก็จะได้รับสุขภาพที่แข็งแรงในทางอ้อม และยังได้ท่องเที่ยว ซึ่งให้ผลทางสุขภาพจิตอีกด้วย 3) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (adventure tourism) เป็นอีกรูปแบบย่อยหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา แต่นอกจากจะเน้นผลต่อสุขภาพทางกายแล้ว ยังมุ่งเน้นไปที่ความตื่นเต้นขณะทำกิจกรรมนั้น ๆ เช่น การปีนเขา ไต่หน้าผา การล่องแก่ง เป็นต้น

3.1.3 การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน เขาพนมรุ้งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมค่อนข้างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักสนใจและต้องการเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นที่แตกต่างไปจากตน โดยผ่านการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ซึ่งหมายรวมถึง ศิลปะทุกแขนงทั้ง สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ทัศนกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ตลอดจนมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งหมายถึง โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ซึ่งความสนใจต่อสิ่งเหล่านี้นับเป็นพื้นฐานความสนใจดั้งเดิมของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว

3.1.4 การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่น (ethic tourism) เผ่าต่างๆ เผ่าแม้ว เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ ความสนใจเบื้องต้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมในการเดินทางดังกล่าวนี้ คือ การเฝ้ารอโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรง ด้วยความคิดที่ว่า ถึงแม้พิธีกรรมและงานทางศิลปวัฒนธรรมอาจจะสามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของคนต่างชาตินั้นได้ในระดับหนึ่งก็ตาม การสัมผัสสิ่งเหล่านี้ก็ย่อมไม่อาจเทียบได้กับการสัมผัสโดยตรงกับคนต่างชาตินั้นจากการได้ใช้ชีวิตร่วมกันหรือพบปะพูดคุยกันในระยะเวลาหนึ่งได้

3.1.5 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (educational tourism) หมายถึง การเดินทางที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ (organized learning) เช่น มีการวางแผนล่วงหน้า มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีครูผู้สอนที่ชำนาญการ และมีวิธีการฝึกหัดตามแบบแผน เป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง มีโปรแกรมเรียนรู้จากตำรา การไปทัศนศึกษา

การแบ่งการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษออกเป็น 5 รูปแบบข้างต้นนั้น มิได้หมายความว่า ในการท่องเที่ยวครั้งหนึ่งๆ นักท่องเที่ยวจะมีความสนใจในมิติเดียว เช่น มิติทางนิเวศวิทยา โดยไม่สนใจมิติทางวัฒนธรรมเลย หรือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมิติด้านอื่นๆเลย เพราะมิติทั้งหมดเหล่านี้ย่อมเชื่อมโยงถึงกันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 5 รูปแบบ จึงเป็นการแบ่งที่สัมพันธ์กับความสนใจหลักของนักท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถแบ่งได้โดยเด็ดขาดในบางกรณี ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวบางอย่างถูกจัดเป็นทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา และการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น

2.2.4 แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลทางด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมที่มีเป้าหมายนี้จะมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันรวมอยู่ด้วย จึงส่งเสริมเร่งเร้าให้บุคคลเดินทางมากขึ้น และยังมีอิทธิพลที่ทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันทั้งในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและการบริการการท่องเที่ยว และพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้ให้บริการต้อนรับสนใจศึกษา และมุ่งหวังที่จะตอบสนองความต้องการจำเป็น เพื่อสร้างความพอใจสูงสุดแก่นักท่องเที่ยว จนมีความพร้อมและความตั้งใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมอีกครั้งหนึ่ง

มีแนวคิดและคำอธิบายที่กล่าวถึงลักษณะและที่มาของแรงจูงใจ แนวคิด ความหมาย และคำอธิบายเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรโดยจำแนกได้ดังนี้

ความหมายของการจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร่งเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้

Walters. อ้างใน สมกมล พวงพรหม (2546) ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า หมายถึงบางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำหรือเคลื่อนไหวหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย

Loudon and Bitta (อ้างใน สมกมล พวงพรหม (2546) ให้ความหมายว่าแรงจูงใจ หมายถึง สภาพที่อยู่ภายในตัวของผู้บริโภคที่เป็นพลังทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้วซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในสภาวะแวดล้อม

สมกมล พวงธรรม (2546) แรงจูงใจ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องการ

จากคำอธิบายและความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจงใจให้กระทำหรือตัดสินใจเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่างซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่มีใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา ลักษณะของการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดาเช่น การขานรับเมื่อได้ยินเสียงเรียก การหันไปมองเมื่อมีคนเดินผ่านหน้าอาคารวิทยุโทรศัพท์เมื่อมีกริ่งดังขึ้น ตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นการตอบสนองสิ่งเร้าที่ยังไม่จัดว่าเป็นการจูงใจ ที่จะจัดว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจ เช่น การที่เจ้าหน้าที่บัญชีพยายามทำบัญชีให้เรียบร้อยเพื่อต้องการค่าชมจากหัวหน้างาน การที่พนักงานขายตั้งใจมาทำงานสม่ำเสมอ ไม่ขาดงานและตั้งใจทำยอดขายเพราะหวังจะได้รับความคิดความชอบเป็นกรณีพิเศษ การที่ผู้จัดการฝากบุคคลตั้งใจทำงานขึ้นหนึ่งเป็นอย่างดี เพราะตระหนักในศักดิ์ศรีของตัวเอง ฯลฯ ตัวอย่าง 3 ประการนี้ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมมีความเข้มข้น มีทิศทาง มีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการไปสู่จุดใด จึงมีใช่พฤติกรรมทั่วไป ที่เกิดจากการตอบสนองสิ่งเร้าธรรมดานอกจากนั้น พฤติกรรมการจูงใจที่เกิดขึ้น ยังเป็นผลเนื่องมาจากแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้นที่เรียกว่า แรงจูงใจ ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไป

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถจัดกลุ่มได้ 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่

1. แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการแสวงหารูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น การเล่นกีฬา การเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งบันเทิง การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติที่น้องและภูมิลำเนา เป็นต้น

2. แรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางธุรกิจ แรงจูงใจด้านนี้มีความสำคัญมากขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการก็ยังจำเป็นต้องเดินทาง เพื่อการติดต่อขยายงานให้กว้างขวางขึ้น แรงจูงใจด้านนี้ย่อมผสมผสานกับแรงจูงใจในข้อแรกไปด้วยในทุกครั้งที่มีการเดินทาง เพราะการท่องเที่ยวเป็นความต้องการในจิตใจของมนุษย์ทุกคน ประกอบกับการมีแรงผลักดันทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล และการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ยังทำให้แรงจูงใจเรื่องนี้ถูกผลักดันให้มีการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมาย ในเวลาอันรวดเร็วยิ่งขึ้น ไปได้

ลักษณะและที่มาของการจูงใจ

แรงจูงใจ มี 2 ลักษณะ อังโน คาร์นี พานทอง และคณะ(2542) ได้แก่ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motive) และแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motives)

ที่มาของแรงจูงใจ มีหลายสาเหตุ อาจเนื่องมาจากความต้องการ หรือแรงขับ หรือ อาจเป็นแรงจูงใจไร้สำนึก เนื่องมาจากการเก็บกด การจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมต่างกัน แรงจูงใจต่างกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเหมือนกัน พฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่างและในบุคคลต่างสังคม มักมีแรงจูงใจต่างที่มาของแรงจูงใจบางอย่างจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้

แรงจูงใจพื้นฐานของบุคคลมี 3 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สมาคม แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ มีหลากหลายทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม ทฤษฎีและการศึกษาเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคิลแลนด์ ทฤษฎีการจูงใจของแมกเกรเกอร์ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละทฤษฎีมีความหมายในการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย

ผลของการจูงใจ

ผลของการจูงใจเห็นได้ชัดเจนว่า การจูงใจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยหลายสิ่ง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ และความเชื่อ ด้านความคิดเห็นที่แสดงออก การรับรู้ ความตั้งใจ การกระทำ และการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และความรู้สึก (สุชา จันทน์เอม,2542)

การศึกษาเรื่องการจูงใจเป็นการช่วยให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล เนื่องจาก แรงจูงใจเป็นตัวที่คอยกำหนดทิศทางต่าง ๆ ของการเกิดพฤติกรรมในตัวบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่า การจูงใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในอันที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจไม่เป็นผลทันที ผลของการจูงใจจะสังเกตเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความคิดเห็น การรับรู้ และการแสดงออก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่จะมีผลทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมการบริโภค และพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันไป ด้วยความแตกต่างนี้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล หมายถึง ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ที่เป็นสาเหตุและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเดินทาง และบริโภคสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ แรงจูงใจทางด้านความต้องการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้ทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้จากประสบการณ์การท่องเที่ยว ความเชื่อในสถานการณ์ข้อมูลที่ได้เคยพบเห็น ทศนคติต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในของแต่ละบุคคล ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลเชิงลึกต่อการตัดสินใจเดินทาง และเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

2. ปัจจัยอิทธิพลจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล จนเป็นสาเหตุหลักในการตัดสินใจเดินทาง หรือไม่เดินทางท่องเที่ยวได้ ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สภาวะการทำงาน สถานภาพและวัฏจักรครอบครัว ลักษณะการบริโภคของครอบครัว ฯลฯ ปัจจัยทางเศรษฐกิจในครัวเรือนและเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ระดับชั้นทางสังคม ค่านิยม ปัจจัยทางกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง และปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารและเป็นสารสนเทศ ปัจจัยเหล่านี้เข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทาง และเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

3. ปัจจัยที่มีรากฐานมาจากความต้องการจำเป็นของบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่เป็นความต้องการจำเป็น (needs) ทางด้านร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ทุกคน ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีลำดับขั้นของความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง หากความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะต้องการในขั้นต่อไป ลำดับขั้นความต้องการจำเป็นเหล่านี้ ได้แก่

3.1 ความต้องการจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า ที่อยู่ อาศัย และสุขอนามัย

3.2 ความต้องการจำเป็นในเรื่องความปลอดภัย การคุ้มครองให้พ้นจากอันตราย ได้รับการบริการที่ซื่อสัตย์

3.3 ความต้องการจำเป็นในเรื่องความสัมพันธ์ และได้รับการยอมรับในสังคม
 ได้รับความรัก ความเข้าใจ ให้ความสำคัญ ยกย่อง เอาใจใส่จากกลุ่มเพื่อน

3.4 ความต้องการจำเป็นในเรื่องเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี ความมีหน้าตา และสถานะ
 ทางสังคม เป็นแรงจูงใจระดับสูงที่ต้องการได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี หรือได้พบ
 เห็นทดลองสิ่งแปลกใหม่ที่เป็นเกียรติมากกว่าคนอื่น

3.5 ความต้องการจำเป็นในเรื่องการได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตที่พึงกระทำได้
 ตามศักยภาพ และแรงจูงใจในสัมฤทธิ์ของตน ถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจที่มีเป้าหมายสูงสุด และ
 แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล



แผนภูมิที่ 2-3 แสดงลำดับขั้นความต้องการ

ประโยชน์จากการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวต่องานการตลาดท่องเที่ยว

นักการตลาดการท่องเที่ยวย่อมต้องการคำตอบในเรื่องการตัดสินใจ และกระบวนการซื้อ
 สินค้า และการบริการของนักท่องเที่ยว เช่น ลูกค้านักท่องเที่ยวเป็นชาติใด มีกระบวนการ ช่องทาง
 วิธีการซื้อสินค้า และการบริการอย่างไร ซื้อที่ไหน จะมีโอกาสในการซื้อขายอย่างไร จะตอบสนอง
 ความต้องการของเขาได้หรือไม่ อย่างไร ยังมีความต้องการจำเป็นอะไรอีกบ้างที่นักการตลาดยัง
 เสาะแสวงหาคำตอบไม่ได้ เช่น ความต้องการความแปลกใหม่ในชีวิต ความต้องการได้ทราบและ
 เข้าใจในบางสิ่ง เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น และความต้องการสร้างสรรค์ และอํารัง
 รักษาสิ่งสวยงาม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศิลปะ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเดินทาง
 ท่องเที่ยวทั้งสิ้น หากนักการตลาดศึกษาเรื่องแรงจูงใจอย่างลึกซึ้งก็จะได้คำตอบ และสามารถนำผล
 มาพัฒนาสินค้าและการบริการให้ตรงกับความต้องการและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งยัง
 เป็นโอกาสดีที่ได้รู้จัก และเข้าใจพฤติกรรมทางสังคม อาทิ ความชอบ ความสนใจ การแสดงออก

ทางท่าทาง สีหน้า การเคลื่อนไหว คำพูด มารยาท และลักษณะนิสัยบางอย่างของนักท่องเที่ยว
กลุ่มเป้าหมาย หรือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เป็นตลาดหลักของไทย และเป็นลูกค้า
กลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ สมดังคำกล่าวที่ว่า
“การท่องเที่ยวเป็นสื่อสันติภาพของโลก”

2.2.5 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมมีการนำมาใช้ในงานพัฒนามากมาย เพื่อให้เป็นเครื่องมือให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมอย่าง
หลากหลาย

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนได้มีผู้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก
และมีการใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation
หรือ Community insolvency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (people participation) ดังมี
รายละเอียดต่อไปนี้

Fanaroff อ้างใน เขียรชัย บุรพชนก (2532) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม
ของชุมชน (Community participation) ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เป็นความร่วมมือ
(partnership) ระหว่างรัฐกับชุมชน ในการวางแผนการดำเนินการ และใช้ประโยชน์จากกิจกรรม
การสาธารณสุข ที่ได้เกิดขึ้น โดยเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มความสามารถในการ
พึ่งตนเองของท้องถิ่นตลอดจนความสามารถในการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)
และเทคโนโลยีของชุมชนโดยชุมชน

ส่วนในความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน (People participation)
ซึ่งองค์การสหประชาชาติ อ้างใน เขียรชัย บุรพชนก (2532) นั้นได้ให้ความหมายว่า การมีส่วน
ร่วมของประชาชนต้องมีความหมายครอบคลุมถึง 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่
เกิดขึ้นจากโครงการ 2) การที่ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ 3) การที่
ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดกระบวนการพัฒนา

Cohen and Up hoff อ้างใน พัทรี พงษ์ศิริ (2541) ได้ให้ความหมายของการมี
ส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ว่าเป็นกระบวนการที่ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน
การตัดสินใจ (Decision Making) การดำเนินการ (Implementation) การร่วมรับผลประโยชน์
(Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) จะเห็นได้ว่าความหมายของการมีส่วนร่วมมี

หลากหลาย แต่ในเนื้อหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมก็คือ การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ในขั้นตอนการริเริ่มการจัดตั้งและการวางแผน การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลวิธีการและกิจกรรมเหล่านั้นว่าสามารถแก้ไขปัญหาสาธารณสุขภายในชุมชนได้ด้วยตนเอง

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ อ่างในอรอนงค์ ธรรมกุล (2539) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

จินดา มณีเนตร (2532) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น

วิบูลย์ ตรีถัน (2522) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่อง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากเกินพอจนเกิดความคิด ริเริ่มโครงการเพื่อการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้ององค์กร (organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะดีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมนั้น (รัฐ) มักจะมอบในแง่ของการร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ ด้านวัตถุ และเงินแม้ว่าจะยังจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมยังเน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องดังนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบของการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการ

ของชุมชน

3. ร่วมกำหนดทิศทางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เน้นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงานและทุน ตามขีดความสามารถ รวมทั้งการควบคุม ติดตาม ประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

รัศมี มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไป หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรือแผนพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดจักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นกว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สุรพร พงษ์พาณิชย์ (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ร่วมกันวางแผน 2) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4) ร่วมติดตามและประเมินผล 5) ร่วมบำรุงรักษา

Erwin William อังใน อิทธิโชติ ชองจ๋า (2547) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

วิจิตร ระวิวงศ์ อังใน อิทธิโชติ ชองจ๋า (2547) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและดำเนินการในเรื่องที่จะมีผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จึงหมายถึง การที่ประชาชนเปลี่ยนฐานะจากความเป็นผู้ถูกพัฒนามาเป็นผู้นำของการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จุดแรกคือ 1. ร่วมคิด (คิดว่าอะไรคือ ปัญหา) 2. ร่วมวางแผน (วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย) 3. จัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย 4. ร่วมดำเนินการ (กำหนดโครงการ วิธีการและการลงมือปฏิบัติ) 5. ร่วมประเมินผล

ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม นักวิชาการต่าง ๆ ได้พยายามศึกษาจำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหลายแบบโดยใช้หลักเกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกัน ดัสเซลดอร์ฟ Dusseldorp อังโน บัญชร แก้วส่อง (2531) ได้รวบรวมแนวคิดในการจำแนกและเสนอวิธีการจำแนกโดยใช้คุณลักษณะ 9 ประการต่อไปนี้ เป็นเกณฑ์คือ การจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม การจำแนกตามระดับความเข้ม ของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามพิสัยกิจกรรม การจำแนกตามความสมัครใจ การจำแนกตามระดับขององค์การ การจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม การจำแนกตามลักษณะการวางแผน

1) การจำแนกตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม วิธีการจำแนกประเภทนี้อาศัยหลักการที่ว่ากิจกรรมที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นกระบวนการที่แบ่งออกเป็นหลายขั้นตอนและการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้นมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้น การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุดคือ แนวคิดของ Cohen และ Up Hoff ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของ การตัดสินใจ (Decisions Making) การดำเนินการ(Implementation) ผลประโยชน์(Benefits) และการประเมินผล(Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการ จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นผลประโยชน์

ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ปรธาน สุวรรณมงคล อ่างใน สุพัฒน์ สมจิตรสกุล (2539) แบ่งขอบเขตของการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้ 4 ลักษณะ (World Employment Conference อ่างถึงใน สุพัฒน์ สมจิตรสกุล, 2539) ดังนี้

1. เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือ ความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้ให้ความหมายและกำหนดรายละเอียดที่เป็นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานในบริการเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเอง เพราะแต่ละชุมชนต่างมีความต้องการและความจำเป็นแตกต่างกัน ถึงแม้อยู่ในภูมิภาคหรือขอบเขตของประเทศเดียวกัน นอกจากนั้นความจำเป็นพื้นฐานยังอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขของเวลาและระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานจึงต้องเป็นการกำหนดร่วมกันของประชาชน โดยประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก

2. เป็นผู้ที่ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน จะโน้มนำมาให้ทรัพยากรที่ต้องการสำหรับการพัฒนามีมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ความรู้ของตนทักษะด้านต่าง ๆ แรงงาน ที่ดิน และทรัพย์สินอื่น ที่จะทำให้โครงการที่จัดขึ้นสัมฤทธิ์ผล

3. เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิชาการ กระจายสินค้า และบริการให้สมบูรณ์ขึ้น การมีโอกาสนในการร่วมตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาเป็นหนทางหนึ่งที่จะประกันว่าผลประโยชน์ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจการพัฒนาจะได้ถูกจัดสรรและกระจายออกไปอย่างเป็นธรรม

4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้เป็นผลทางการพัฒนาจิตใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางและจุดหมายปลายทางในตัวเองในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างก็มีจิตปรารถนาและเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่าง

ล้าลึกในการที่ได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนอง ความจำเป็นพื้นฐานของตน ทางเลือกของรัฐบาลในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

อาภรณ์พันธ์ จันทรืสว่าง (2513) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วม ออกอวัสดูอุปกรณ์ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ ริเริ่มเป็นผู้บริโภค

พันธุ์ทิพย์ ราศสูต (2540) การมีส่วนร่วม คือการทำงาน ร่วมกันระหว่างผู้ศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 กระบวนการที่สัมพันธ์กันและกัน คือ

1. การค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน โดยการร่วมมือของกลุ่มที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ร่วมกันระหว่างที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยและพัฒนาความเข้าใจปัญหาและปัจจัยที่เป็นสาเหตุเกี่ยวข้อง ทั้งในแง่สังคมวัฒนธรรมร่วมกัน
3. การปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยมุ่งที่การแก้ปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ในทางปฏิบัติ ทั้งสามกระบวนการไม่สามารถแยกจากกัน หากแต่บูรณาการเข้าด้วยกัน การที่มีบูรณาการนี้ทำให้การวิจัยอย่างมีส่วนร่วมมีพลังอำนาจ และแม้ว่าสามารถวิเคราะห์กระบวนการค้นคว้าวิเคราะห์และปฏิบัติการได้ในทุกกิจกรรมของการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมก็ตามแต่ว่าแต่ละกระบวนการก็แทรกซึมอยู่ในส่วนของกันละกัน ที่สำคัญที่สุด คือการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการจะเริ่มต้นจากการศึกษาประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมของประชาชน และสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ต่อไปจนถึงการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจกรรมที่ลงปฏิบัติ จะยิ่งทำให้สามารถเข้าใจลึกซึ้งถึงภาวะความเป็นจริงที่ประชาชนเผชิญอยู่ ดังนั้นการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมจึงเป็นการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแท้จริง

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้กล่าวว่รูปแบบของการมีส่วนร่วมอาจจำแนกออกได้ 3 ประการ ตามลักษณะการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การที่ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive organization)
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non - representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนเข้ามามีบทบาทในการระบุปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาของพวกเขาด้วยตัวเอง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจในหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้ มีผลทำให้พวกเขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้น และนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ทำให้การพัฒนาก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด เพราะการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพที่ตามมาเป็นสิ่งที่น่าพอใจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังนี้

บัณฑิต อ่อนดำ อ่างอิงในทศพล กฤตยพิสิฐ (2537) ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ได้รับรู้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรงซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของการพัฒนาดังนี้

1. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น

3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้น

5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

นอกจากนี้ ยงยุทธ บุราสิทธิ์ (2533) ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า การมีส่วนร่วมจะช่วยให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เมื่อไรที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ย่อมส่งผลต่อความเจริญของหมู่บ้านและประเทศโดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจาก เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแล้ว ยังทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน ต่อองค์การในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดความชัดเจนในวัตถุประสงค์ และการกำหนดนโยบาย ช่วยในการพิจารณาทางเลือกใหม่ เพราะประชาชนจะมีข้อมูลที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ

2. ลดค่าใช้จ่ายและลดการสูญเสียเวลา ลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายจากความขัดแย้งของประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการยอมรับจากกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจ

3. สร้างฉันทามติ จะต้องสร้างข้อตกลงที่มั่นคง ยืนยาว และสร้างการยอมรับระหว่างกลุ่มที่มีการขัดแย้งกัน การมีส่วนร่วมจึงช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและทำให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ

4. ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของการตัดสินใจ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้วย่อมต้องการเห็นการตัดสินใจนั้นก้าวไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเปิดโอกาสให้คู่กรณีแสดงความต้องการของตนหรือของกลุ่ม จึงลดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้

6. สร้างความชอบธรรม ทำให้กระบวนการตัดสินใจมีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ

7. พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน ผู้มีส่วนร่วมได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาและกระบวนการตัดสินใจ เป็นเวทีสำหรับฝึกผู้นำท้องถิ่นในอนาคต จึงเป็นการให้การศึกษาต่อสาธารณชนอย่างหนึ่ง

การมีส่วนร่วมกับการพัฒนา

นรินทร์ แก้วมีศรี (2531) การมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมใด ๆ ก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นอาจจะไม่สำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ จะสามารถมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ ร่วมตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุม ติดตามและการประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

หลักการขั้นตอนในทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วม มีดังนี้ (อ้างในนรินทร์ แก้วมีศรี , 2531)

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าสำคัญเพราะถ้าชุมชนไม่สามารถรับรู้และเข้าใจในปัญหาด้วยตนเองแล้ว การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ก็ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนได้ ดังนั้นบุคคลในชุมชนต้องมาทำความเข้าใจและรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรม กล่าวคือ เมื่อบุคคลในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจในปัญหาของตนเองแล้วก็จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะวางแผนและการดำเนินกิจกรรม เพื่อหาแนวทางที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา นั้น รวมทั้งการคัดเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อให้แก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและตรงประเด็นปัญหา

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับชุมชน ทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม

4) การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผล การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามแต่ ถ้าหากบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผลแล้วจะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบถึงระดับของผลงานที่ตนเองได้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงในครั้งต่อไป

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องว่าควรให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมโดยการให้ข้อมูล การเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในทุกๆระดับ ดังต่อไปนี้

1. ระดับนโยบาย จึงต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. ระดับแผนงานหรือโครงการจะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ชัดเจน
3. ระดับปฏิบัติการ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนปฏิบัติแนวทางและวิธีการปฏิบัติตามแผน หรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนท้องถิ่นทุกคนได้ดำเนินการอย่างถูกต้องทิศทางแล้ว

4. ระดับการประเมินผล จะต้องหาแนวทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจในการติดตามผลปฏิบัติ งานตามแผนงานหรือหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้ถูกต้องมีข้อ เสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สุวีพร พงษ์พานิช (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักการที่ภาครัฐตื่นตัวให้ความสำคัญอย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเกิดจากการที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการพัฒนาโครงการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งที่โครงการเหล่านั้นเป็นโครงการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ร่วมระดมสมองกำหนดวิธีการแล้วก็ตาม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า เกิดจากการสั่งการจากเบื้องบน (Top-Down Approach) ทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนไม่เข้าใจเหตุผลของภาครัฐจึงไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงได้กำหนดให้ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกลยุทธ์สำคัญของการพัฒนาในโครงการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเมื่อสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นที่ใด ก็จะมีการกระจายรายได้ในท้องถิ่นนั้น ทำให้คนท้องถิ่นมีงานทำ มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น คนในท้องถิ่นจำนวนน้อยมากที่จะได้รับประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่วนใหญ่มักจะเป็นคนงานที่ทำงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุดเป็นอันดับแรก จึงต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของคนในท้องถิ่นเพื่อดำเนินกิจกรรมและธุรกิจการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น

ประการแรกร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุม ลงความเห็น พร้อมเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ ประการที่สองร่วมกันปฏิบัติตามแผน โดยสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตกลงกันได้ ประการที่สามร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกในชุมชนทุกคนจะต้องมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งเป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมเป็นหลัก ประการที่สี่ร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการและย่อมจะมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น จึงต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และ ประการสุดท้ายร่วมบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องช่วยกันบำรุงรักษาด้วย หากปล่อยปะละเลยให้เกิดความเสื่อมโทรมแล้ว ผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไปเช่นกัน

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการหรือการพัฒนา เพราะทุกคนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ประโยชน์และสูญเสียผลประโยชน์ (Stakeholder) จึงควรจัดตั้งคณะทำงานซึ่งจะต้องพิจารณาขอบเขต บทบาท หน้าที่ พันธะ ภารกิจ ของกลุ่มตามกฎหมายภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการทำงานอย่างไรให้สอดคล้องกันซึ่งสามารถจัดการได้ดังนี้

1. ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับของประชาชนในพื้นที่และแต่ละกิจกรรมต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ประเพณี สังคมและวัฒนธรรมสามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ไว้ได้

2. ร่วมกันกำหนดแผนงานและกฎระเบียบ ซึ่งคณะทำงานในท้องถิ่นต้องมีการประชุมร่วมกันวางแผนการตลาด แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และรวมถึงการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วย

3. ร่วมบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมต่อการจัดการนี้นับได้ว่าองค์การท้องถิ่นอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีส่วนได้รับผลประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมการเช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้า หรือบุคคลในท้องถิ่นมีอาชีพเป็นลูกหาบ เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น

4. ร่วมประเมินผลและแก้ไขปัญหา เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานอย่างยั่งยืน ผู้รับผิดชอบจัดการจะต้องร่วมกันประเมินผล ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สรุปได้ว่าประชาชนทุกคนอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะทุกคนเป็นผู้มีส่วนได้ผลประโยชน์และสูญเสียผลประโยชน์ (Stakeholder) โดยเริ่มด้วยการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาขอบเขต บทบาท หน้าที่ พันธะ ภารกิจ ของกลุ่มให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ยังคงเป็นอัตลักษณ์ยั่งยืน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปริญญา ปราชญานุกร (2539) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ คือ มีอิสระ มีความสามารถ มีความเต็มใจ มีเวลา ได้รับผลตอบแทน มีความสนใจ ไม่กระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม

ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา มีดังนี้ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536, หน้า 179-181)

1. ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะเข้าไปทำงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นการยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชน การมีความเชื่อและเคารพในตัวประชาชน การให้โอกาสแสดงความคิดเห็น รวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยด้านการบริหาร เป็นการนำระเบียบราชการหรือองค์การพัฒนาชุมชน ควรมีความยืดหยุ่นในกรณีนำมาปฏิบัติ

3. ปัจจัยด้านโครงสร้างชุมชน ประกอบด้วย

3.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน ถ้าเป็นชุมชนที่มีลักษณะปฐมภูมิ จะมีการมีส่วนร่วมดีกว่าชุมชนที่มีประชาชนมาจากหลายแหล่งหรือที่มีความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิ

3.2 โครงสร้างของประชากรชุมชน

3.3 วัฒนธรรมชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

3.4 ค่านิยมของชุมชน

3.5 คุณภาพของประชากร เช่น ฐานะ รายได้ การศึกษา ถ้าดีจะมีการตื่นตัว

3.6 โครงสร้างของอำนาจ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ซึ่งโดยมากมักมีฐานะดี มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่า

3.7 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ถ้าชุมชนตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มจะทำให้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันมากกว่าชุมชนที่กระจัดกระจาย

3.8 ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน ชุมชนที่มีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนดีกว่าชุมชนที่ต่ำกว่าชุมชนที่ขาดทรัพยากร และมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี

Cohen and Up Hoff อ้างใน อธิธิโชติ ชองจำ (2547) ได้เสนอถึงบริบทของการมีส่วนร่วมว่าการวิเคราะห์และการจัดการมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสภาพทางสังคมซึ่งมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยทางประวัติศาสตร์

อนุภาพ ภิรลาภ อ่างใน อิทธิโชติ ชองจ๋า (2547) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อถือในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่างความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ

ปริชาติ วลัยเสถียร (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1) การส่งเสริมและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา 2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรโดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ติน ปรัชญพทุทธ์ (2532) ได้จำแนกทฤษฎีการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) ทฤษฎีความเป็นผู้แทน เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะใช้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้นับเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ

ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

2) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่แค่การพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย นอกจากนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งนี้การจะเกิดสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น จะต้องเกิดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำคัญคือการมีความตระหนักและความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่มีจำนวนมากพอต่อการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดเพื่อที่จะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของส่วนรวมทั้งนี้ ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

2.2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนา คือ การเพิ่มขีดความสามารถของสังคม โดยไม่คำนึงถึงเรื่องขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยเป้าหมาย และโครงสร้างพื้นฐานของสังคมในขณะนั้น การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ต่อเป้าหมายที่มีอยู่ หรือวิถีทางที่ใช้กันอยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องของการมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การพัฒนาสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและคุณภาพ นั่นคือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษยชาติด้วยกัน และระหว่างมนุษยชาติกับสภาพแวดล้อม การพัฒนานั้นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในทุกเรื่องของระเบียบสังคมที่ถือว่าสำคัญ (เกื้อ วงศ์บุญสิน ,2538)

เกื้อ วงศ์บุญสิน (2538) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนานั้นมีผู้ให้ความหมายหลายคน และมีอยู่มากแตกต่างกันไป ไม่มีความหมายตายตัว ทั้งนี้เพราะการพัฒนานั้นเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา (normative concept) มีเป้าประสงค์และมีลักษณะของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของสภาวะหนึ่งกับสภาวะหนึ่ง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีค่านิยมสอดแทรกอยู่ เหตุผลหลักของคำว่า การพัฒนา มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้การกำหนดความหมาย เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ รวมทั้งแนวทางและการวัดผลของการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ที่กำหนด และค่านิยมดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา นอกจากนี้ การพัฒนายังหมายถึงกระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคม ทักษะของประชาชน สถาบันต่าง ๆ ของชาติ การเร่งรัดความเจริญเติบโต การลดความไม่เท่าเทียมกัน และขาดความยากจน นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมทั้งระบบ และมุ่งสู่การสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมภายในระบบนั้น เป็นการก้าวออกจากสภาพชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด

มนัส สุวรรณ (2538) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสพผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการให้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับรู้ได้ของพื้นที่ ประกอบด้วย ความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพและภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือข้อเสียของสถานที่ที่กระจายออกไปสู่โลกภายนอก

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะเป้าหมาย ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เพื่อเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติไปสู่สังคมที่ดีขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจในเรื่องนั้น โดยพิจารณาดูว่าใครเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อสนองตอบต่อคนกลุ่มใด โดยวิธีใด และเป็นไปในช่วงระยะใดในอันที่จะให้พัฒนาดังกล่าว บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงหลาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม ทางด้านกายภาพ สังคม และระบบนิเวศ ทั้งนี้ต้องคำนึง ความสนใจของผู้ที่จะมาท่องเที่ยวด้วย

จากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจมีกระบวนการและ ขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการกระทำการใด ๆ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นกระบวนการในการนำหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความผิดพลาดที่ น้อยลง ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ และย่อมเกี่ยวเนื่องกับการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการ ตัดสินใจ อีกทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องมีการกระตุ้นหรือ สร้าง ความต้องการให้กับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจากการ จูงใจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายสิ่ง เช่น ทศนคติ ความ เชื้อ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นซึ่งใน ลำดับต่อไปจะเป็นการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธวัช สุทธิกุลสมบัติ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ โบราณสถานในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ โบราณสถานในท้องถิ่น มีค่าปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.48 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์โบราณสถานของกลุ่มตัวอย่าง มีเพียงตำแหน่งทางสังคม และระยะเวลาในการดำรง

ตำแหน่งทางสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01

ธวัช เบญจาทิกุล (2529) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวเขาชนะเลศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่ชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การสร้างและซ่อมแซมถนน ทั้งนี้โดยมีขั้นตอนการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดได้คือ การลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหา การหาวิธีแก้ปัญหา การค้นหาปัญหา การประเมินผลการดำเนินการแก้ปัญหา ลักษณะการมีส่วนร่วมที่มากที่สุด คือ ร่วมสละแรงงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม ในหมู่บ้าน ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษา ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การได้เห็นตัวอย่างการพัฒนาดีเด่นจากหมู่บ้านอื่น ทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อระดับการเข้าร่วมของชาวเขาในการพัฒนา

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) กล่าวว่า การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นต้องกระทำเป็นกระบวนการที่ใช้ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งที่ปรารถนาหรือตั้งไว้ และพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกินมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติ และการได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

ยุวดี สิทธิพาที (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม โครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณะประโยชน์ดงเทพรัตน์ ตำบลดงดอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ผลจากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของสมาชิกในกลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่บริเวณต้นน้ำและปลายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมที่พบว่ามีความแตกต่างกันในการจัดอันดับความสำคัญของปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมนั้นพบว่าปริมาณผลผลิตต่อปีและสมรรถนะในการอ่านมีความสำคัญมากที่สุดทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวทัศนคติต่อการมี

ส่วนร่วม โอกาสการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา ในขณะที่อายุ เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการมีส่วนร่วมนั้นพบว่าสมรรถนะในการอ่าน และอายุ มีความสำคัญทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมสูงที่สุด

ไพบุลย์ ชันเจริญ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าชุมชนศึกษาเฉพาะอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมและการใช้ประโยชน์พบว่า ประชาชนอำเภอแปลงยาวในเขตพื้นที่โครงการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการน้อย โดยกิจกรรมการปลูก การวางแผน การบำรุงรักษาตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าชุมชน ได้แก่ ปัจจัยทางเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยเพศชายมีส่วนร่วมสูงกว่า ระดับสูงกว่าประถมศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผู้มีอาชีพนอกภาคเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีรายได้ 4,000 บาทขึ้นไป

เพ็ญศรี รัตนะ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกรมการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนมากมีการรับรู้งานพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่มีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นอาสาสมัคร และการรับรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการเป็นหนี้ การมีคนในครอบครัวไปทำงานต่างกัน การเป็นกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกือบทุกกิจกรรม ส่วนปัจจัยในเรื่อง อายุ เพศ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่อย่างใด

อรรรณ พันธุ์เนตร (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดโค้ว ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านหาดโค้วที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและมีความต้องการให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาในระดับสูง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหาดจับปลาบึกในระดับปานกลาง 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ 2) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษาภูมิฐานะ) 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ และรายได้จากแหล่งจับปลาปัก) มีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กรณีของประชาชนที่มีภูมิฐานะ แตกต่างกันอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

วิไล บุญบรรจง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่งระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า ประชาชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมือง ระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ปิยพร ทาวิกุล (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหลหิน ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนนั้น จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้าน และขนาดของงานว่าต้องการ ความช่วยเหลือมากหรือน้อย ผู้ทรงรูปแบบที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาเส้นทาง 2) การพัฒนาร้าน จำหน่ายสินค้าที่ระลึก 3) การประชาสัมพันธ์ ควรมีการร่วมมือจากทางภาครัฐ เอกชน และ ชุมชน 4) ด้านความปลอดภัย และ 5) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ราเมศร์ พรหมชาติ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลบ้านไร่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านโป่ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้าน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อย ในทุกขั้นตอน และประชาชนที่มีอายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อาชีพ ระดับการศึกษา และความแตกต่างในภูมิฐานะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดนั้นควรให้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ความรัก ความหวงแหน และความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวข้างต้น ตั้งแต่แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ ที่มีความจำเป็นในการกระทำใด ๆ เป็นการเลือกบางอย่างที่คิดว่าดีที่สุดในการทำให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจคือ การแยกแยะปัญหา การหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินค่าของข้อมูล การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การเลือกทางเลือก และสุดท้ายคือ การปฏิบัติตามการตัดสินใจนั้น แนวคิดในลำดับต่อมา เป็นแนวคิดในการประเมินผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกัน สามารถติดตามงานตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ ว่ามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ยังช่วยในการตัดสินใจ ดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบ ลำดับต่อมาเป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยหลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบใหญ่แบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1)รูปแบบการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง ถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวภายในประเทศ 2)รูปแบบการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และกีฬา การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมชม การท่องเที่ยวเชิงสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และ3) รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง เช่น การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ และการท่องเที่ยวแบบอิสระ จากนั้นเป็นการศึกษาแรงจูงใจในด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจนสนองความต้องการบางอย่างของบุคคลด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมเช่นนี้มีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันส่งเสริมเร่งรัดให้บุคคลเกิดการเดินทางมากขึ้น แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวแบ่งได้ 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ได้แก่ แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ และแรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางด้านธุรกิจ ในการศึกษาลักษณะที่มาของการจูงใจนั้นมีหลายสาเหตุ อาจจะมาจาก

ความต้องการ แรงขับ แรงจูงใจไร้สำนึก การเก็บกด การจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไม่มีกฎเกณฑ์? ตายตัว เนื่องจากความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์ แรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์มี 3 ประการ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมมาคม และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล นั่นคือ แรงจูงใจทางด้านการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้สถานที่ท่องเที่ยว ประสบการณ์การท่องเที่ยว ความเชื่อในสถานการณ์ต่าง ๆ ทักษะคติทางการท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในตัวบุคคล ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว 2) ปัจจัยจากภายนอก เช่น ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางเทคโนโลยี 3) ปัจจัยที่มีรากฐานจากความต้องการจำเป็นของบุคคล เป็นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงลำดับขั้นความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ ประโยชน์ของการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลทางด้านการตลาดในการจะสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวคิดที่สำคัญอีกประการนั้นคือ แนวคิดและทฤษฎีในการมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการให้ความหมายหรือคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมนั้นมีบุคคลได้ให้ความหมายไว้มากมาย และมีการจำแนกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหลายแบบ รูปแบบการมีส่วนร่วม ประโยชน์การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมกับการพัฒนา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ในด้านการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องคณะผู้วิจัยพยายามรวบรวมงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้จากงานวิจัยที่ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมใน

การกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดนั้นควรให้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเจ้าของพื้นที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ความรัก ความหวงแหน และความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้งานวิจัยเกิดความต่อเนื่องหลังจากที่มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะวิจัยจะนำผลการประมวลองค์ความรู้เพื่อออกกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการวิจัย ระเบียบและวิธีวิจัย ซึ่งจะเสนอในลำดับต่อไป

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

จากการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย เพื่อนำมาซึ่งคำตอบของการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ในการนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แยกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีดังนี้

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

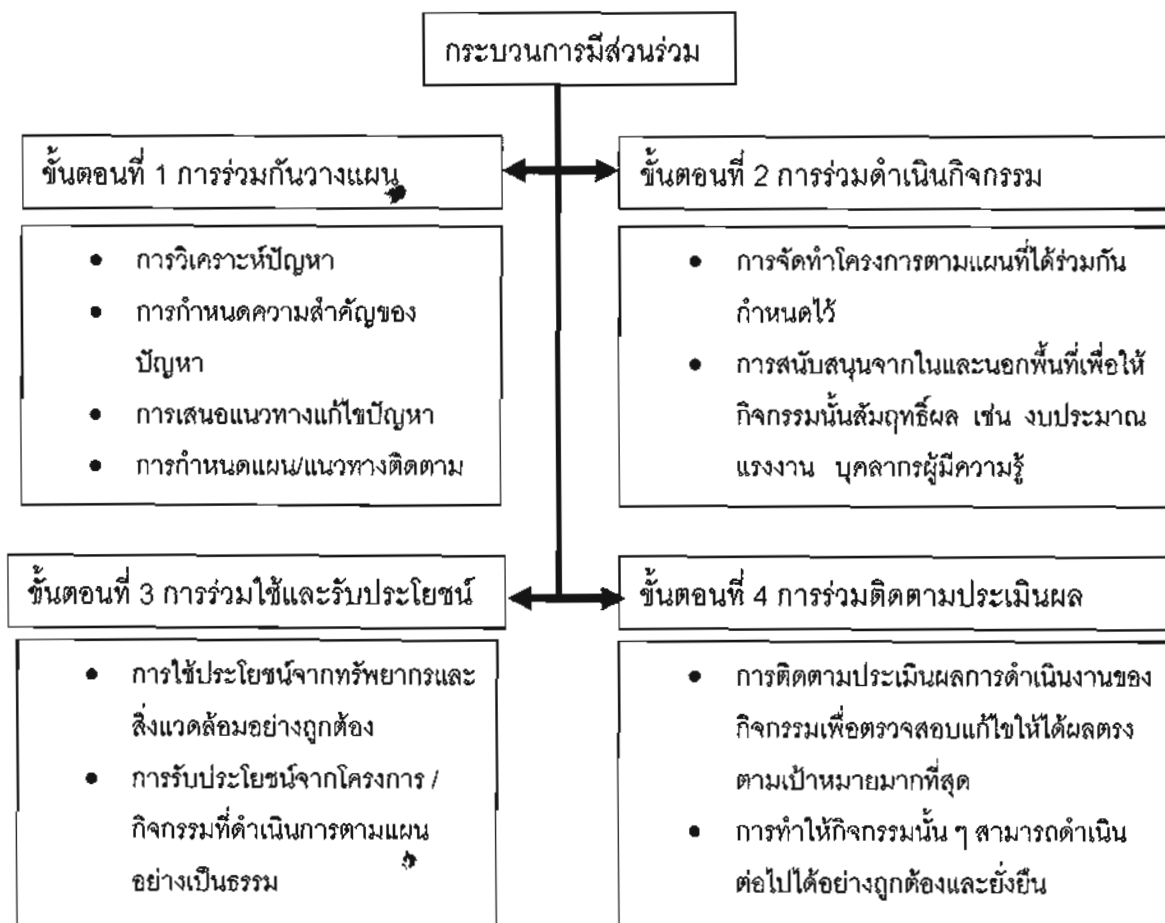
การวิจัยถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประมวลองค์ความรู้เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาซึ่งขั้นตอน ระเบียบวิธีการวิจัย ในลำดับต่อไป ในครั้งนี้ได้ศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อนำมาตีกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการใช้และรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งขั้นตอนในการมีส่วนร่วม สามารถแสดงเป็นแผนภูมิดังนี้

สำหรับปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้จากงานวิจัยดังนี้ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ข้อมูลที่ชัดเจน ความไว้วางใจของประชาชนต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิธีการชักนำให้เข้ามามีส่วนร่วม บทบาทของผู้นำท้องถิ่น การได้รับการสนับสนุนเช่น งบประมาณ ความรู้ บุคลากร เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนถึงผลของการทำหรือไม่ทำกิจกรรมที่มีการนำเสนอให้เข้ามามีส่วนร่วม ความสนใจและความกระตือรือร้นของคนในชุมชน และสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน

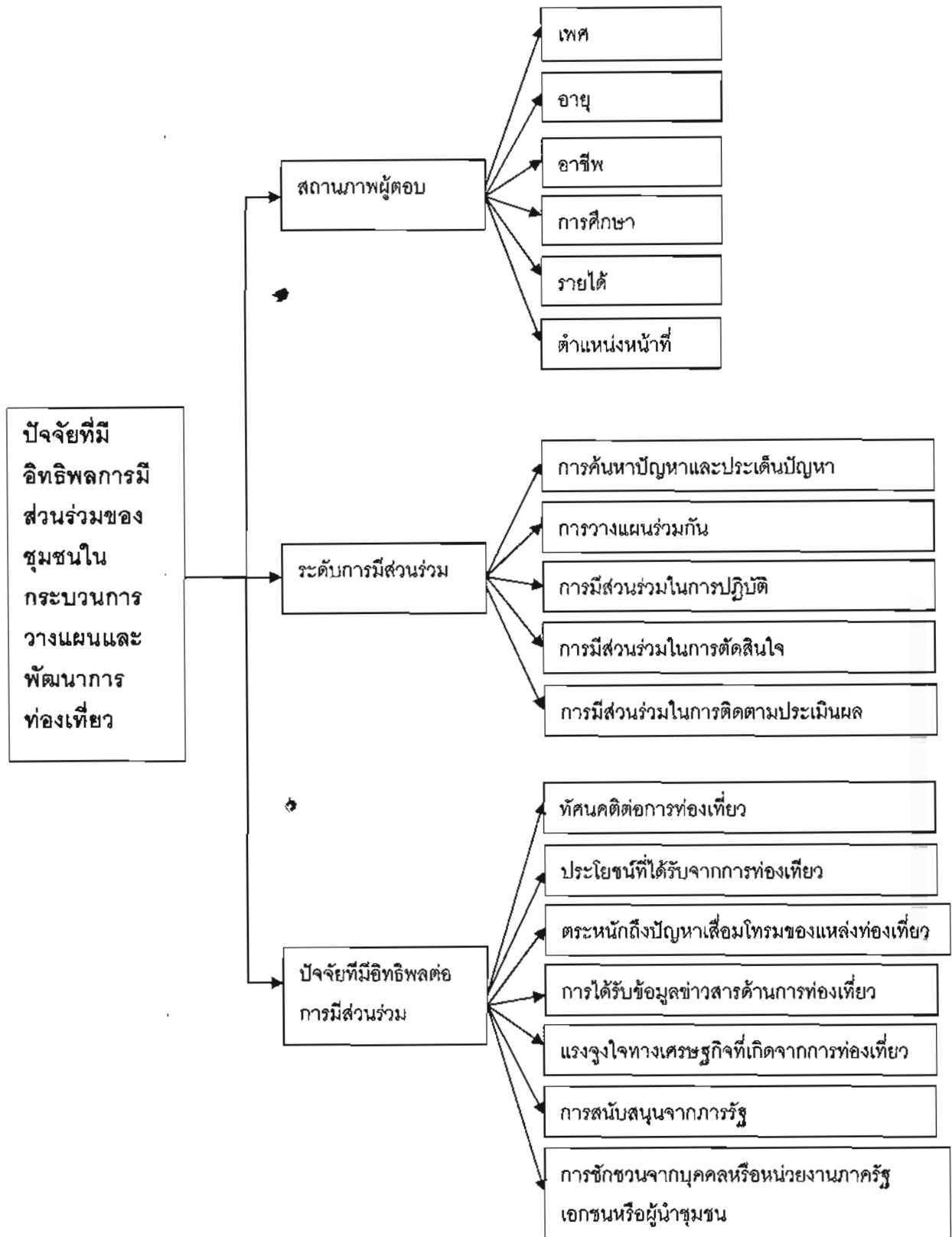
ปัจจัยดังกล่าวมานี้ เป็นได้ทั้งการส่งเสริมและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องคำนึงถึง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยทั่วไปมี 6 รูปแบบ คือ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การ

ประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชุมระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ และการประชาพิจารณ์



แผนภูมิที่ 3-1 แสดงขั้นตอนการมีส่วนร่วม



แผนภูมิที่ 3-2 โครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 ระเบียบและวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบของการวิจัย ได้ดังนี้

3.3.1 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ประชากรที่อยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษา การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยทำการสุ่มจากโบราณสถานทั้งสิ้นจากแห่ง ทำการศึกษาถึงจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีสามารถจำแนกได้ดังนี้ คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่

ขั้นที่ 1 เลือกจังหวัดจาก 6 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

ขั้นที่ 2 เลือกอำเภอ จังหวัดละ 2 อำเภอ โดยวิธีเฉพาะเจาะจง

ขั้นที่ 3 เลือกตำบล อำเภอละ 2 ตำบล โดยวิธีเฉพาะเจาะจง

ขั้นที่ 4 เลือกหมู่บ้านและครัวเรือนโดยวิธีสุ่มสะดวก

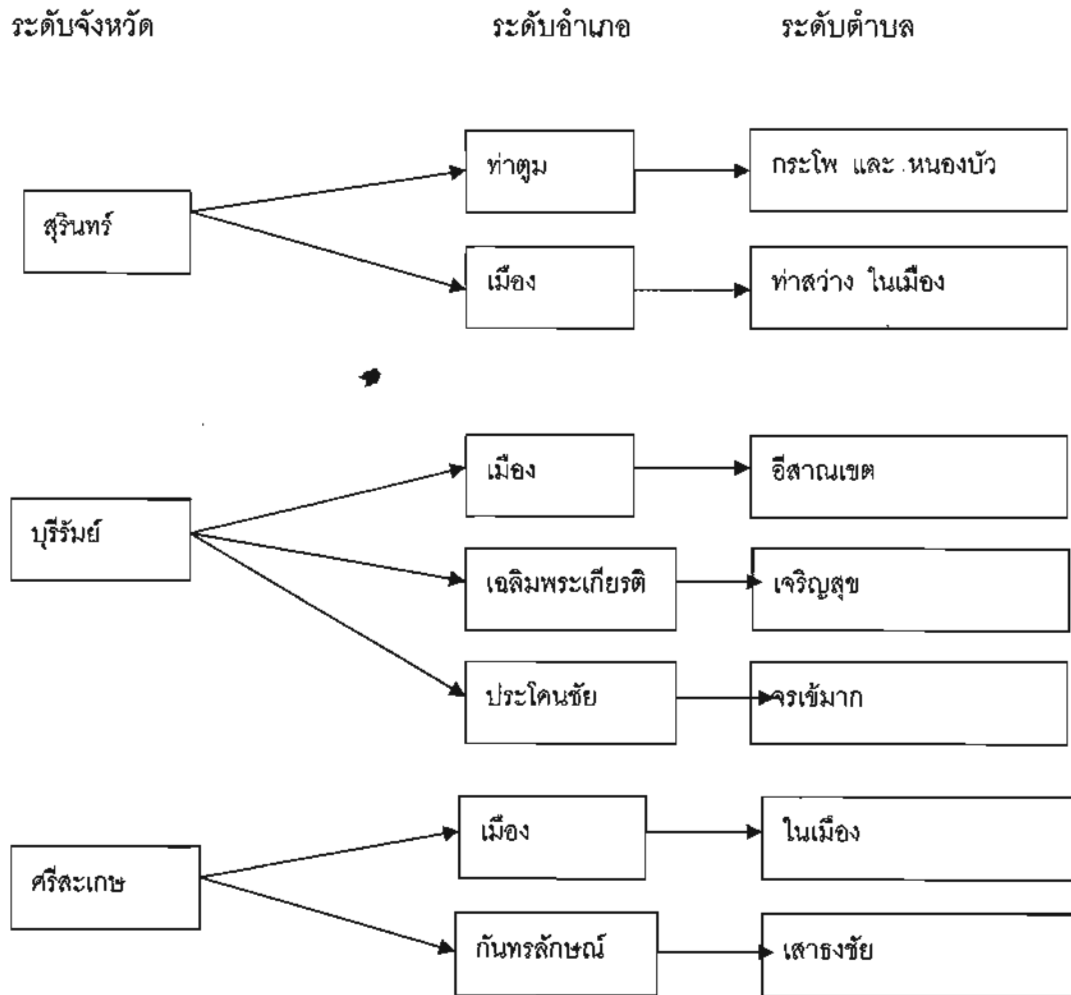
ขั้นที่ 5 เลือกกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้าย ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแจกแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1967, 919) ได้ 400 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยสัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยว นั้น ตำบลละ 2 กลุ่ม

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จำแนกตามจังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อหาจำนวนประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ดังนี้



แผนภูมิที่ 3-3 แสดงการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างและดัดแปลงขึ้นแล้วนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มทดลอง แล้วนำมาพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ สถานภาพอายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัวต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ตำแหน่งทางสังคมและระยะเวลาที่อยู่หรือเคยอยู่ในตำแหน่งนั้น มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว มีจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จำนวน 6 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ตอนที่ 5 ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เนื่องจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้สร้างและพัฒนาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ
- 3) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงนิยามศัพท์เฉพาะ
- 4) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และคัดเลือกเฉพาะคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพราะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531, 124)
- 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาจัดพิมพ์ แล้วนำไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยเก็บจำนวน 30 ชุด
- 6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วมาจัดพิมพ์

3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คำนวณค่าสถิติ และวิเคราะห์โดยอาศัยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์โดยมีสถิติดังนี้

1. ค่าร้อยละ ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลที่อยู่ในการวัดระดับนามบัญญัติ เช่น เพศ สถานภาพทางการศึกษา อาชีพหลัก การรับรู้ข่าวสาร ตำแหน่งทางสังคม การรับรู้เรื่องราวด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
2. ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย ใช้ในการอธิบายข้อมูลที่อยู่ในการวัดระดับช่วง และอัตราส่วน เช่น อายุ รายได้ ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งทางสังคม ค่านิยมระดับการมีส่วนร่วม
3. ไค-สแควร์ และสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างกับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการประชุมในทีมคณะผู้วิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ประชุมคณะผู้วิจัยในเรื่องการเก็บข้อมูลภาคสนาม

- 2) คณะวิจัยประชุมร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกี่ยวกับโครงการวิจัย
- 3) คณะวิจัยศึกษาข้อมูลของจังหวัดที่ศึกษา
- 4) คณะวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - คณะวิจัยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน
 - คณะวิจัยเข้าพบผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น :นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 5) คณะวิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มารวบรวมและประมวลผล ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือวิจัย

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม นำมาทำการวิเคราะห์และหาค่าสถิติต่าง ๆ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

ค่าร้อยละของความถี่ คำนวณเพื่อแสดงลักษณะข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณเพื่อแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องใช้การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนตามหลัก Likert Scale ดังนี้

| | |
|-------------------------|-----------------|
| เคยมีส่วนร่วมมากที่สุด | เท่ากับ 5 คะแนน |
| เคยมีส่วนร่วมมาก | เท่ากับ 4 คะแนน |
| เคยมีส่วนร่วมปานกลาง | เท่ากับ 3 คะแนน |
| เคยมีส่วนร่วมน้อย | เท่ากับ 2 คะแนน |
| เคยมีส่วนร่วมน้อยที่สุด | เท่ากับ 1 คะแนน |

เมื่อวิเคราะห์คะแนนข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้วทำการประเมินแบบสอบถามตอนต่อไป โดยใช้ค่าเฉลี่ย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา สำหรับหลักเกณฑ์การแบ่งค่าเฉลี่ยในการวัดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มโดยหาค่าพิสัยในแต่ละระดับ คือ

$$\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

5

เป็นเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

| | | |
|-------------|-----------|--------------|
| คะแนนเฉลี่ย | 1.00-1.80 | ระดับต่ำมาก |
| คะแนนเฉลี่ย | 1.81-2.60 | ระดับต่ำ |
| คะแนนเฉลี่ย | 2.61-3.40 | ระดับปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ย | 3.41-4.20 | ระดับสูง |
| คะแนนเฉลี่ย | 4.21-5.00 | ระดับสูงมาก |

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คำนวณค่าสถิติ และวิเคราะห์โดยอาศัยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ โดยมีสถิติดังนี้

3.4 สรุป

จากการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งจะต้องตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows นำมาสู่การวิเคราะห์ผลเพื่อหาคำตอบการวิจัยซึ่งนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.1 บทนำ

จากการรวบรวมข้อมูลตามระเบียบและวิธีวิจัยในบทที่ผ่านมา บทนี้จะเป็นการนำข้อมูลที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ผลข้อมูล เพื่อให้ได้ผลและคำตอบของการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ซึ่งนำเสนอตามลำดับ

4.2 ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่ได้ประมวลผลและเรียบเรียง เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ในบทแรกดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นโดยภาพรวมนั้นมีค่าเฉลี่ย 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.087$) ระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.963$) แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนยังมีค่าระดับที่น้อยถึงระดับปานกลาง ดังนั้นควรเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าใจเห็นความสำคัญ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง

เมื่อพิจารณา ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมนั้น มีค่าเฉลี่ย 3.516 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.862$) น้อยที่สุด คือ ทักษะคนที่ติดต่อการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.331$) แสดงให้เห็นว่า ควรมีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชน มีการปลูกจิตสำนึกถึงการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอย่างสูง อาจจะเป็นเนื่องด้วยรายได้อันเกิดจากการท่องเที่ยวใน

ชุมชน โดยรวมแล้วเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยว สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการ ชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้นำชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และทัศนคติที่มีต่อการ ท่องเที่ยว

ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้เป็น ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อ การท่องเที่ยว ผลประโยชน์ แรงจูงใจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมใน กระบวนการวางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกแต่ละพื้นที่พบว่า

1) จังหวัดศรีสะเกษ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอกันทรลักษ์ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 145 คน เพศชาย 67 คน และเพศหญิง 78 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบ แบบสอบถาม คือ อายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.1 และช่วงอายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ การประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.8 และ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 73 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 51 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 26.9

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการด้านการ มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมินผลงาน

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในท้องถิ่นในกระบวนการ วางแผนและ พัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จังหวัดศรีสะเกษนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพล มากที่สุด ได้แก่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความ เสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการได้รับ ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ

2) จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอท่าตูม จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คน เพศชาย 45 คน และเพศหญิง 110 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ เกษตรกร ร้อยละ 54.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 21.9 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.9 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 71.6 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 22.6

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์นั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3) จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอประโคนชัย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 120 คน เพศชาย 66 คน และเพศหญิง 54 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.7 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 35.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 25.8 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 32.5 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.7 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 50.8 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 17.5

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จังหวัดบุรีรัมย์นั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว และทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ตามลำดับ

จากพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง สามารถสรุปได้ว่า ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นมากที่สุด ได้แก่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว และทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะเป็นในลักษณะของรายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือผลประโยชน์ในลักษณะอื่น ๆ ดังนั้นการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น ต้องพยายามใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 มีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้อย่างไรบ้าง

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น การเพิ่มบทบาทของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท้องถิ่น ควรพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ

1) ควรมีการกำหนดบทบาทของการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ทุกภาคส่วน โดยพิจารณาหลักการ หรือแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือ การบูรณาการ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การมีธรรมาภิบาล และสิทธิในการพัฒนา การเคารพสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และจริยธรรม

2) การท่องเที่ยวเป็นการเรียนรู้ และเพิ่มคุณภาพชีวิต แนวคิดในด้านนี้คือ เน้นในเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด และความพึงพอใจ เน้นความเข้าใจ ความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชน สังคม การเสริมสร้างปัญญาการเรียนรู้เชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน

ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณีและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุล ความพอเพียงและยั่งยืนในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งให้เกิดคุณภาพชีวิต

3) ควรมีการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำแผนการท่องเที่ยว หรือแผนการตลาดประจำปี เพื่อหาวิธีวางแผนการจัดการให้สอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากปัจจัย 2 ประการ คือ ศักยภาพของทรัพยากร และความพร้อมในด้านการบริหาร ศักยภาพและความพร้อมการบริการของทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรพิจารณากลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยว

4) การจัดการดำเนินการร่วมกันนั้นคือ กลุ่มเชื่อมโยงด้านพื้นที่ กลุ่มเชื่อมโยงในรูปแบบของรายการการท่องเที่ยว กลุ่มเชื่อมโยงในธุรกิจการท่องเที่ยว และกลุ่มสินค้าที่สร้างสรรค์ใหม่สำหรับการจัดการด้านกลุ่มธุรกิจนั้น

5) การจัดการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น นอกจากประชาชนเจ้าของพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพันธมิตร และผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องจัดการร่วมกัน ร่วมกันยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

6) จัดตั้งองค์กรท้องถิ่นเพื่อให้งานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ มีความคล่องตัว โดยการเลือกผู้แทนกลุ่ม มีการกำหนดหน้าที่ ระเบียบ กติกา และรายงานต่อชุมชนอย่างชัดเจน โปร่งใส ประสานงานระหว่างชุมชนด้วยกัน

7) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ตามรัฐธรรมนูญระบุนหน้าที่ มาตรา 289

8) หน่วยงานภาครัฐบาล ทั้งที่อยู่ในกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและตามมติของรัฐมนตรี โดยปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศด้วย

9) หน่วยงานภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรเพื่อบริการการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจ พึงพอใจสูงสุดนั้นย่อมต้องมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

10) สถาบันการศึกษา นักวิชาการจะต้องมีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการให้คำปรึกษาต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างถูกวิธีและอย่างยั่งยืน มีส่วนร่วมในการประเมินผลและแก้ไขปัญหาหรือผลกระทบต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริการในธุรกิจการ

ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุขภาพอนามัย การให้ความร่วมมือกับองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ในการฟื้นฟูทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจการบริการการท่องเที่ยวทุกสาขาดำเนินไปได้ รวมถึงการให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการในภาคอุตสาหกรรมทุกสาขา

11) ในด้านองค์การพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมเป็นพันธมิตร พันธกิจและบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ความร่วมมือต่อการให้ความรู้ ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) แนวทางที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงประชาชน จะได้รับรู้ถึงความต้องการของประชาชน ทราบปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริง จัดประชุม ประชาคมชุมชน เสนอแนะและค้นหาปัญหาให้ประชาชนร่วมมือประสานงานกันมากขึ้น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน มีการประชาสัมพันธ์กับลูกบ้าน แจ้งให้ทราบถึงประโยชน์ของการร่วมค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นถ้าหากการมีส่วนร่วมนี้ ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ ทุกหน่วยงานช่วยกันประชาสัมพันธ์ทาง สื่อ สิ่งพิมพ์ วิทยุ หอกระจายข่าว เสียงตามสายในชุมชน เชิญหลาย ๆ หน่วยงานร่วมวางแผนหาแนวทางแก้ไข มีการให้ความรู้ อบรมให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น มีการจัดประชุมปรึกษาหารือกันในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อช่วยกันกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นต้องให้ประชาชนในชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการ และร่วมเป็นวิทยากรในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว เชิญคณะ บุคคลต่าง ๆ เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง

2) แนวทางที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อจะได้รู้จัก และทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว นั้น ช่วยในการวางแผนพัฒนา มีการประชุมเพื่อจัดกลุ่มในชุมชนเพื่อเตรียมต้อนรับนักท่องเที่ยว จัดประชุมในการวางแผนแหล่งท่องเที่ยว จัดให้ผู้นำชุมชนมีการอบรมให้ความรู้ นำเสนอโครงการเพื่อการวางแผนพัฒนา ปลูกฝังให้คนในชุมชนคิด ทำสินค้า เช่น อาหาร งาน

ฝีมือเพิ่มขึ้น และสร้างสรรค์ชิ้นงานแปลกใหม่เรื่อยๆ เพื่อดึงดูดลูกค้าเข้ามาชม อีกทั้งรัฐบาลควรที่จะจัดสรรให้ทุนงบประมาณเพิ่มขึ้น

3) แนวทาง ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ร่วมมือกันพัฒนา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีการต้อนรับและดูแลหมู่บ้าน ประชุมกันทุกสัปดาห์เพื่อช่วยให้ประชาชนทราบถึงเหตุผลและการแก้ปัญหา สร้างงานขึ้นในชุมชน เช่น ใครมีฝีมือจักสาน ก็ช่วยกันทำ พัฒนาฝีมือให้ดีขึ้นเรื่อยๆ คนปลูกข้าวปลอดสาร ก็รักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน และงานทอผ้าก็เช่นเดียวกัน ต้องคิดทำอะไรให้ดีขึ้น และใหม่เพิ่มขึ้น มีการประชาสัมพันธ์กับชุมชนขอความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์ โดยผ่านทางเครื่องขยายเสียง ควรมีการประสานงาน การติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในชุมชน

4) แนวทาง ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของลูกบ้านหรือคนในชุมชนบ้าง มีกล่องรับเรื่องราวร้องทุกข์ หรือกล่องรับข้อมูลแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน

5) แนวทาง ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การศึกษาดูงานต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาพัฒนาการใหม่ๆ จัดให้มีสมุดเยี่ยมให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว จะได้ทราบจำนวนนักท่องเที่ยวมีน้อยลงหรือมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลนี้ไปประกอบการพิจารณาการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มีการคัดเลือกกรรมการในการติดตามประเมินผลกิจกรรมของชุมชน โดยอาจจะเป็นคนในชุมชนเอง ผู้นำชุมชน องค์กรหรือตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ จัดประชุมในแต่ละเดือนเพื่อประเมินผลการท่องเที่ยว

6) แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ ปริมาณ และการบริการ ตามองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

6.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ช่วยกันรักษาธรรมชาติ และวัฒนธรรม ควรจัดทำขุมประตูลูกบ้าน รั้วหมู่บ้านให้ตลอดแนวเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม มีการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะที่เป็นที่เป็นทางถูกสุขลักษณะ มีการการซ่อมแซม บูรณะ บำรุงรักษาสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ให้อยู่สภาพที่ดี ควรให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และเชิญชวนนักท่องเที่ยว มาท่องเที่ยวหมู่บ้าน อีกทั้งแหล่ง

ท่องเที่ยว น่าจะเปิดกว้างกว่านี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้มาชมเพื่อซื้อสินค้า เพื่อนำไปสู่การขาย พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีขนาดใหญ่ มีป้ายชี้บอกทิศทางการไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นที่ชัดเจน

6.2 ด้านการเข้าถึงได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น มีการศึกษาดูงาน เพื่อการเข้าถึงปัญหาและประชาชน มีการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานน้ำประปา ถนน ระบบแสงสว่าง มีการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ควรมีป้ายบอกที่มองได้ชัดเจน มีการส่งเสริมการโฆษณาในหลาย ๆ ด้าน

6.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ด้านยานพาหนะ อยากรให้มีรถรับส่งในชุมชนระหว่างแหล่งท่องเที่ยวจุดต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกัน โดยเป็นการบริหารจัดการด้วยคนในชุมชนเอง ทางด้านความปลอดภัย ควรมีการตรวจบ้าน อพปร. เพื่อป้องกันทรัพย์สินของประชาชน ควรมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอธิบายถึงความเป็นมา และอำนวยความสะดวก เช่น ถ้าเขาไม่มีรถกลับเราก็ช่วยหารถให้ หรือจัดหาที่พัก ฯลฯ

คำถามการวิจัยข้อที่ 3 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ควรเป็นอย่างไร

ผลการศึกษาพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง และการจัดการประชุม พูดคุยเสวนากับกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า การที่จะกำหนดกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ หรือวิธีการจัดการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาต้องร่วมดำเนินการ โดยมีวิธีขั้นตอนดังนี้

1) ยึดหลักความยั่งยืนในการวางแผนและการจัดวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้น หน่วยงาน องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น จำต้องร่วมกันประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ร่วมกันค้นหาจุดแข็งหรือความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยว ค้นหาจุดอ่อน สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันมองหาโอกาส ความเป็นไปได้ต่อการจัดการในอนาคต โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่จะเกิดผลกระทบน้อยที่สุดของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพัฒนาจะต้องมีความชัดเจนของการดำเนินงานเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพ และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และคงไว้ในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ รวมทั้ง

ยกระดับคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น อันหมายถึงประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3) การร่วมกันกำหนดผัง รูปแบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยคำนึงถึงผลกระทบทางภูมินิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรการเพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

4) การร่วมจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาท้องถิ่น จังหวัด และภูมิภาค มีการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกัน

5) การพัฒนาบุคลากรในชุมชนท้องถิ่นเอง เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล

6) การดำเนินการในเรื่องงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว

จากการระดมความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเป็นผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งระดมความคิดเห็นจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่าการท่องเที่ยวในลักษณะพึ่งพากับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปได้สูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากมีตลาดการท่องเที่ยวใหม่ในประเทศเวียดนาม แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเป็นลักษณะที่เป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวผ่านไต้หวันยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยข้อจำกัดหลายประการได้แก่ ปัญหาความมั่นคง รายได้ของประชากรในประเทศเพื่อนบ้านที่ยังต่ำอยู่ รวมทั้งเส้นทางคมนาคมที่ยังไม่สะดวกในการเดินทางในบางประเทศ เช่น ประเทศกัมพูชา

แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่เป็นไปได้คือทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาพักในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ก่อนที่จะเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งที่ประชุมได้ให้ข้อคิดเสนอแนะว่า การที่จะให้นักท่องเที่ยวแวะมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยว โดยให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคือ

1. การสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีการสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวแบบครบวงจร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนานขึ้น ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็หมายถึงว่า นักท่องเที่ยวมีโอกาสใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นกว่าการที่นักท่องเที่ยวมาเยือนในระยะเวลาสั้นๆ และผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด รวมทั้งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้คนในท้องถิ่นเปรียบเสมือนผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ภายในตัว

3. การรักษารูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากการวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นถูกกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพล ทำให้รูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งงามสูญหายไป ทำให้มีผลต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาชมในความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่แท้จริง ดังนั้นคนในท้องถิ่นจะต้องช่วยกันอนุรักษ์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้คงเดิม

4. การคมนาคมควรมีการสร้างสนามบิน ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคอีสานใช้ระยะทางที่นาน ยิ่งถ้าการเดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นต้องใช้เวลาเดินทางที่นาน ดังนั้นการสร้างสนามบินที่เป็นจุดเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านนั้นจะช่วยลดระยะเวลาในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ซึ่งพิจารณาแยกออกมาเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีความหลากหลายอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวธรรมชาติ เพียงแต่ยังขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนโดยให้สอดคล้องกับระยะเวลาของเส้นทาง การท่องเที่ยว ความหลากหลายของการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งอย่างต่อเนื่องในด้านสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำที่สะอาดพร้อมให้บริการ การกำจัดขยะและน้ำเสีย โครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวได้

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังขาดอยู่ เช่นถนนที่เป็นเลนเดี่ยว ควรพัฒนาเป็นถนนสองเลน และมีการสร้างศูนย์กลางสนามบิน นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาที่พัก โรงแรมที่ได้มาตรฐานในบางจังหวัด เช่น จังหวัดศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ ส่วนในเรื่องของภัตตาคาร ร้านอาหารนั้นควรมีการส่งเสริมให้เป็นร้านที่ได้มาตรฐาน และพัฒนาสินค้าพื้นเมืองให้มี

คุณภาพเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP มีบริการข้อมูลด้านที่พัก ร้านอาหาร สินค้าพื้นเมืองให้นักท่องเที่ยวทราบอย่างทั่วถึง

3. ด้านกลไกและการจัดการท่องเที่ยว

โดยภาพรวมแล้วประชาชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แม้ว่าการดำเนินงานโครงส่วนใหญ่โดยภาครัฐโดยให้ส่วนของท้องถิ่นดำเนินการจัดการ แต่ภาคเอกชนก็ให้การส่งเสริมและสนับสนุน อย่างไรก็ตามในการขยายตัวของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ การพัฒนาการท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยต้องให้อำนาจในการบริหารจัดการและให้ความรู้กับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน สามารถอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ในระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยว

4. การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว

การบริการข้อมูลการท่องเที่ยวนั้น ในแต่ละศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวควรมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่สิ่งที่ดีที่สุดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวคือการบอกปากต่อปาก ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นและตำรวจท่องเที่ยวให้สามารถบอกข้อมูลการท่องเที่ยวได้ จึงควรให้มีการอบรมประชาชนในท้องถิ่น ตำรวจท่องเที่ยวในการใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาเขมร เพื่อให้บอกข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้

5. การเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ที่ให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมี ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการและความปลอดภัย การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว ในด้านการประชาสัมพันธ์คุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น และต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย

4.3 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และอายุ ซึ่งในการอภิปรายผลนั้นจะพิจารณาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า ความต้องการการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสายเว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ เห็นได้ว่า สื่อต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสื่อกลางในส่วนของจังหวัดนั้น ๆ ที่จะสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดตนเอง ได้แก่ ระบบเคเบิลท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เว็บไซต์จังหวัด หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของจังหวัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อายุ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้ที่มีอายุมากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตของชุมชน การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าคนอายุน้อย อีกทั้งสังคมในปัจจุบันผู้ที่มีอายุน้อยมักจะทำให้ชีวิตอยู่กับสิ่งใหม่ ๆ เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยและมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้นโดยมิได้มีความผูกพันกับธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ประกอบกับการโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ ในเมือง

การพิจารณาตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีดังนี้

เพศ โดยส่วนใหญ่สังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาั้นเพศชายจะเป็นผู้นำครอบครัว หรือเป็นช่างทำหน้า โดยมักมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากกว่าเพศหญิง แต่ในสังคมปัจจุบันเพศชาย เพศหญิงมีบทบาทในสังคมเท่าเทียมกันอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวตามยุคสมัยปัจจุบัน

ระดับการศึกษา ในสภาพปัจจุบัน ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าสมัยก่อน โดยส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี เนื่องจากผลของ

การปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศไทยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีต่าง ๆ มุ่งเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในแต่ละพื้นที่ หรือชุมชนนั้น ๆ มีการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรทุกสาขาอาชีพพัฒนาระดับการศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งการจัดการศึกษานอกโรงเรียน การจัดการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ให้ความรู้กับประชาชนทุกอาชีพ ส่งผลให้ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ที่เท่าเทียมกัน สามารถมองไปยังเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในเรื่องต่างๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แม้ว่าจะมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

อาชีพ ในด้านอาชีพของประชาชนในชุมชน พื้นที่ศึกษามีหลากหลายอาชีพ แต่จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าอาชีพส่วนใหญ่คือ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมนั้นต้องพึ่งพาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ฤดูกาล ซึ่งส่วนใหญ่มีความเข้าใจในคุณค่า และให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติทางการเกษตรกรรม รวมทั้งความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ และตระหนักถึงความสำคัญในการรักษา อนุรักษ์ คงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและท้องถิ่น

รายได้ต่อเดือน จากการที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองรวมทั้งนโยบายขจัดความยากจนของรัฐบาล การส่งเสริมสินค้าของชุมชนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การจัดให้มีกองทุนหมู่บ้าน การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาชุมชนระดับรากหญ้า ดังนั้นไม่ว่าประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพใดก็ตาม สามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของตนและครอบครัว โดยรายได้มาจากอาชีพหลัก และอาชีพเสริมที่ได้รับการส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งเป็นอาชีพที่ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว

เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าประชาชนชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีเจตคติในระดับที่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลดีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จเป็นไปด้วยดี ในด้านจิตวิทยาสังคม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากตัวแปรด้านการตัดสินใจการมีแนวความคิด ทศนคติหรือแรงจูงใจของปัจเจกบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ทศนคติด้านการท่องเที่ยว และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ตัวแปรตาม ลักษณะ และระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ที่เป็นผลมาจากปัจจัยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยเรื่องสภาพการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ การวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล การสร้างเครือข่ายกับชุมชนโดยมีแนวทางดังนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนในชุมชน โดยสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งการจัดให้มีการจัดทำคู่มือการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2. รัฐบาลโดยการประสานงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับทางสำนักงานงบประมาณให้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมให้แก่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบในชุมชนนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดสรรงบประมาณให้กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น

4. ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างอบต.กับชุมชน องค์กรชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นไปในลักษณะทำให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชน ร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง แพร่หลาย และก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีรวมทั้งการนำไปสู่ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนระหว่างกัน

5. การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

8. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยจะต้องทำให้ชุมชนตระหนักว่าพวกตนเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

9. ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชน องค์กรชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นไปในลักษณะทำให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชน ร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง แพร่หลาย และก่อให้เกิด

ทัศนคติที่ดีรวมทั้งการนำไปสู่ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนระหว่างกัน

10. ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนในชุมชน โดยสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น พื้นที่อบต.รวมทั้งการจัดให้มีการจัดทำคู่มือการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

11. รัฐบาลโดยการประสานงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับทางสำนักงานงบประมาณให้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมให้แก่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบในชุมชนนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

12. องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยใดที่ไม่มีผล ซึ่งในแต่ละพื้นที่ศึกษา รวมถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเองทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมายและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ความร่วมมือขององค์การภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความจำเป็นต่อกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด จึงกล่าวได้ว่า บทบาทภาคเอกชนมีส่วนสำคัญในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

จากแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วม การวางแผน และการพัฒนาการท่องเที่ยว การไม่ทราบและไม่เข้าใจศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว จึงไม่มีการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ชุมชนมีความต้องการที่จะให้หน่วยงาน องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ โดยอาจจัดให้มีการอบรม จัดประชุม เสวนา เสนอแนะเพื่อรับฟังความคิดเห็น รับทราบปัญหา และความ

ต้องการของคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งกระบวนการของการมีส่วนร่วม นั่นคือ ตั้งแต่ขั้นการค้นหาปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน การวางแผนงานต่าง ๆ การร่วมปฏิบัติงานตามที่วางไว้ การร่วมกันตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน จนถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนั้น ๆ

ในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในข้อมูลการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจจะจัดให้มีวิทยากรหรือ ตัวแทนหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มาให้ความรู้กับประชาชนได้รับทราบถึงผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างแรงกระตุ้น หรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น และอาจมีการศึกษาดูงานในพื้นที่หรือชุมชนที่มีการบริหารงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ดี ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในชุมชนของตน อีกทั้งในการดำเนินงานต่าง ๆ ควรจะให้ชุมชนหรือผู้นำ หรือตัวแทนของชุมชนจัดการบริหารเอง โดยการจัดตั้งกรรมการชุมชนเพื่อเป็นผู้ที่คอยประสานงานติดตาม เสนอนโยบาย

4.4 ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ นั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดทั้งกระบวนการ อีกทั้งบทบาทด้านการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว เน้นชุมชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อชุมชนตระหนักเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่นของตน ในด้านกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น

หน่วยงานราชการ หรือองค์กรของรัฐควรจะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ อย่างเป็นรูปธรรมพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้แก่ท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน มีการจัดหาและพัฒนาให้มีบุคลากรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยรวมกันจัดกลุ่ม ชมรม หรือองค์กรท้องถิ่น หรือ

เครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความปลอดภัย ความสะอาด มีการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีจุดดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมให้มีมัคคุเทศน์เยาวชนในชุมชน

ปัญหาที่พบคือ บางครั้งองค์กรท้องถิ่นที่มีแนวทางการพัฒนาที่ขัดกัน หรือไม่สอดคล้องกัน ขาดการประสานงาน ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร ควรจะเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในชุมชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเอง มีการประสานงานแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบเครือข่าย และเกิดระบบธุรกิจพึ่งพาระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งที่สำคัญคือ ควรมุ่งเน้นระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเชื่อมต่อกันของพื้นที่ที่มีความเหมาะสม สะดวกสบายมากขึ้น สร้างข้อมูลและเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทั่วถึง

ในด้านยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรมีการระดมความคิดเห็นของหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ซึ่งพบว่า การท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวแบบพึ่งพากับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีตลาดการท่องเที่ยวใหม่ในเวียดนาม แต่ยังเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะแบบทางผ่านเพื่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของชีวิตทรัพย์สิน อีกทั้งรายได้ของประชาชนในประเทศเพื่อนบ้านยังมีค่าต่ำกว่าประเทศไทยอยู่พอสมควร รวมทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งถนนที่ยังไม่สะดวก และไม่ต่อเนื่องกันกับประเทศไทย แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่เป็นไปได้ คือ การให้นักท่องเที่ยวมาพักในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ก่อนที่จะเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ในการดำเนินการเช่นนี้ จำเป็นจะต้องมีการเตรียมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางดังนี้ คือ

5. การสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว แบบครบวงจร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมานานขึ้น ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็หมายถึงว่า นักท่องเที่ยวมีโอกาสใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นกว่าการที่นักท่องเที่ยวมาเยือนในระยะเวลานั้นๆ และผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

6. การคงไว้ซึ่งรูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากการวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นถูกกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพล ทำให้รูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมประเพณี

ที่ดึงามสูญเสียไป ทำให้มีผลต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาชมในความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่แท้จริง ดังนั้นคนในท้องถิ่นจะต้องช่วยกันอนุรักษ์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้คงเดิม

7. ในการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ สนามบิน ระบบขนส่ง ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคอีสานใช้ระยะทางที่นาน ยิ่งถ้าการเดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นยิ่งต้องใช้เวลานาน ดังนั้นจุดเชื่อมต่อของการเดินทางที่มีความพร้อม สะดวกสบาย แม้ระยะเวลา จะนานแค่ไหน ก็จะไม่มีการตัดสินใจไม่แวะพักในจังหวัดอีสานได้

สำหรับยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ซึ่งพิจารณาแยกออกมาเป็นประเด็นได้ดังนี้ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากอีสานใต้มีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้นควรมีการออกแบบ กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องกัน และมีความเหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกใหม่ และเกิดความรู้สึกที่ต่อเนื่องกัน แต่ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องได้รับการพัฒนาและมีความพร้อมในด้านความสะดวก การบริการต่าง ๆ ได้ 2) องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว อาทิ ถนน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เชื่อมต่อไปยังแหล่งต่าง ๆ ควรจะมีการพัฒนาหรือขยายความกว้างของถนนเพื่อรองรับปริมาณรถอันเกิดจากกิจกรรมของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ สถานที่พักโรงแรม ควรส่งเสริมมาตรฐานของโรงแรมที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP 3) ด้านกลไกและการจัดการท่องเที่ยวภาครัฐ ภาคเอกชนให้การส่งเสริมและสนับสนุน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ การพัฒนาการท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยต้องให้อำนาจในการบริหารจัดการและให้ความรู้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสามารถอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ในระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยว 4) การบริการข้อมูลการท่องเที่ยวนั้น ในแต่ละศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวควรมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่สื่อที่ดีที่สุดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวก็คือการบอกปากต่อปาก ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น และตำรวจท่องเที่ยวให้สามารถบอก

ข้อมูลการท่องเที่ยวได้ จึงควรให้มีการอบรมประชาชนในท้องถิ่น ตำรวจท่องเที่ยวในการใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาเขมร เพื่อให้บอกข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้ 5) การเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ที่ให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมี ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการและความปลอดภัย การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว ในด้านการประชาสัมพันธ์คุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น และต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากอบต. มีบทบาทอย่างมาก ตามนโยบายถ่ายโอนภารกิจให้กับอบต. ตามแผนการกระจายอำนาจ ดังนั้นควรเพิ่มบทบาทขององค์กรส่วนตำบลในการพัฒนาเครือข่ายในชุมชน ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมของชุมชนท้องถิ่นทำการวิจัยเพื่อท้องถิ่นตนเอง เพราะงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ตามแนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในเชิงเนื้อหาและในเชิงกระบวนการ ภายใต้หลักการที่ว่า "เป็นปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นทีมวิจัยและมีการปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา" โดยทั่วๆ ไปมักเข้าใจว่าชุมชนท้องถิ่น คือชุมชนแบบที่รัฐกำหนด คือ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยที่ชุมชนท้องถิ่นยังไม่เป็นชุมชนตามธรรมชาติโดยไม่มีเส้นแบ่งเขตแดนตามการปกครองของราชการมากำหนด อนึ่งถ้าเขตความเป็นท้องถิ่นไม่ชัดเจนมักเกิดปัญหาตามมาคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วใครจะเป็นผู้ใช้ใครจะเป็นผู้ดำเนินการ เพราะไม่มีภาพการมีจิตสำนึกของชาวบ้านที่เป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน ดังนั้นควรจะเริ่มพัฒนาจาก "คน" และพัฒนามาสู่ "ชุมชนท้องถิ่น" เพื่อให้มีศักยภาพในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะส่งผลในชุมชนท้องถิ่นมีการร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมเรียนรู้ และร่วมรับผิดชอบจากสิ่งที่คิดตัดสินใจ ร่วมกันซึ่งเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น และสร้างให้เป็นชุมชนเข้มแข็งตามนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสามารถนำไปใช้ได้จริง และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป

2. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ความรู้ในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น แนวคิด หลักการ ความหมาย ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น นอกจากนี้ความเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การส่งเสริมด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การให้บริการข้อดี - ข้อเสีย ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการท่องเที่ยวโดยสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งควรส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาคือเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากประชาชน/ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีหน้าที่และมีความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนให้คงอยู่สืบไป โดยผู้ที่สามารถเป็นผู้ประสานงาน แนะนำเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้ดีคือบุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ตระหนักและเกิดจิตสำนึกในสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นมีอยู่

3. ส่งเสริมการประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง การประสานงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนโยบายและแผน สิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกรมศิลปากร กรมป่าไม้ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การพัฒนาเอกชน สมาคมโรงแรม สมาคมผู้ประกอบการ นำเที่ยวไทย ผู้นำชุมชนประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มตั้งแต่ร่วมกันทำการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปรับปรุง ร่วมลงทุน ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาจากภารกิจของแต่ละส่วนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการประสานงานสอดคล้องกันระหว่างแต่ละส่วนใหญ่แต่ละขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการประสานผลประโยชน์ของประชาชนท้องถิ่นและการคงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนตลอดจนการปรับปรุง ปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างขององค์กร และรูปแบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ อีกทั้งจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่อำนาจในการตัดสินใจขาด ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพให้ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ หรือหน่วยงานอื่นที่จังหวัดเป็นผู้กำหนดในการเป็นผู้ประสานงานเพื่อให้แผนงานของแต่ละหน่วยงานมีความสอดคล้องกันมุ่งไปสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การกำหนดแผนพัฒนา แผนการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเปลี่ยนแปลง การบริหารสวนราชการทำให้เกิดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยแต่ละจังหวัดจะมีศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ที่อยู่ในระหว่างการพัฒนาขีดความสามารถ อีกทั้งที่ผ่านมาศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ ยังได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรในวงจำกัดจึงยังไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังขาดศึกษา ข้อมูลหรืองานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัดทั้งจากสถาบันการศึกษา ภายในจังหวัดภาคเอกชน หรือองค์การพัฒนาเอกชนที่มีได้แสวงหากำไรเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุน ในการกำหนดแผนพัฒนา และแผนการจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 สรุปส่วนสำคัญตั้งแต่บทที่ 1-4

จากแผนแม่บทอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2544-2553 และกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้การเพิ่มประสิทธิภาพขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนมุ่งเน้นแนวทางการดำเนินงานไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,แผนแม่บทอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ,2544-2553) ซึ่งในการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในแง่การนำรายได้เข้าสู่ประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานของการบริการเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบให้การท่องเที่ยวและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว ในส่วนของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพยายามตอบสนองนโยบายของรัฐบาลโดยพยายามให้หน่วยกลไกที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามาร่วมดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับมอบหมายการถ่ายโอนภารกิจให้รับผิดชอบในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย อีกทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ร่วมมือกับสำนักงานการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิธาฯจัดหลักสูตร การบริหารบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน สามารถบริหารจัดการและบริการการท่องเที่ยวของท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งสร้างความร่วมมือผืนีกกำลังคนในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยมีการดำเนินการอบรมตามหลักสูตรดังกล่าวในปี 2546-2547 ที่ผ่านมา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ผลจากการให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้หลายประการ เช่น การเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น การท่องเที่ยวในกลุ่มอีสานใต้ มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท โดยแต่ละแห่งแสดงถึงความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ และความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการท่องเที่ยว และถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความแตกต่างและความเป็นมาที่มีเอกลักษณ์ตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ รวมถึงความแตกต่างทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน และทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โดยในการศึกษาได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเพื่อทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 2) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 3) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน มีขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ โดยเก็บข้อมูล 3 จังหวัด ที่ใช้เก็บข้อมูล นั้นคือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยเลือกชุมชนที่มีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ส่วนขอบเขตด้านระยะเวลาเริ่มต้นโครงการตั้งแต่โครงการได้รับอนุมัติ และเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนมกราคม- มีนาคม ซึ่งผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับนั้นทำให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ก่อให้เกิดกระบวนการวางแผนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยว จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยจัดเวทีแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชน สามารถนำไปใช้ในการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยว และสามารถนำผลการวิจัยในด้านยุทธศาสตร์การวางแผนและพัฒนาก

ท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับทราบ และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีในการมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีการประเมินผล รูปแบบการท่องเที่ยว แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว แนวความคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เมื่อพิจารณาจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจมีกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการกระทำใด ๆ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นกระบวนการในการนำหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความผิดพลาดที่น้อยลง ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ และย่อมเกี่ยวเนื่องกับการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ อีกทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องมีการกระตุ้นหรือ สร้างความต้องการให้กับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจากการจูงใจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายสิ่ง เช่น ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นซึ่งในลำดับต่อไปจะเป็นการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวข้างต้น ตั้งแต่แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ ที่มีความจำเป็นในการกระทำใด ๆ เป็นการเลือกบางอย่างที่คิดว่าดีที่สุดในการทำให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจคือ การแยกแยะปัญหา การหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินค่าของข้อมูล การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไข ปัญหา การเลือกทางเลือก และสุดท้ายคือ การปฏิบัติตามการตัดสินใจนั้น แนวคิดในลำดับต่อมา เป็นแนวคิดในการประเมินผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกัน สามารถติดตามงานตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ ว่ามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ยังช่วยในการตัดสินใจดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบ ลำดับต่อมาเป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยหลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบใหญ่แบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1)รูปแบบการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง ถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวภายในประเทศ 2)รูปแบบการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทาง

ธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และกีฬา การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมชม การท่องเที่ยวเชิงสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และ3) รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง เช่น การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ และการท่องเที่ยวแบบอิสระ จากนั้นเป็นการศึกษาแรงจูงใจในด้าน การท่องเที่ยว พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจนสนองความต้องการ บางอย่างของบุคคลด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมเช่นนี้มีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันส่งเสริมเร่งเร้าให้ บุคคลเกิดการเดินทางมากขึ้น แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวแบ่งได้ 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการ เดินทาง ได้แก่ แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ และแรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการ ขยายงานทางด้านธุรกิจ ในการศึกษาลักษณะที่มาของการจูงใจนั้นมีหลายสาเหตุ อาจจะมาจก ความต้องการ แรงขับ แรงจูงใจไร้สำนึก การเก็บกด การจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไม่มีกฎเกณฑ์ ตายตัว เนื่องจากความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์ แรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์มี 3 ประการ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สดมคม และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของ บุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล นั่นคือ แรงจูงใจ ทางด้านการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้สถานที่ท่องเที่ยว ประสบการณ์การท่องเที่ยว ความเชื่อ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทศคติทางการท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในตัวบุคคล ปัจจัยเหล่านี้เป็น แรงจูงใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว 2) ปัจจัยจากภายนอก เช่น ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมและ วัฒนธรรม ปัจจัยทางเทคโนโลยี 3) ปัจจัยที่มีรากฐานจากความต้องการจำเป็นของบุคคล เป็น ความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงลำดับขั้นความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่องของ มนุษย์ ประโยชน์ของการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลทางด้านการตลาดในการ จะสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวคิดที่สำคัญอีกประการนั้นคือ แนวคิดและทฤษฎีในการมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็น เครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการให้ความหมายหรือคำจำกัดความ ของการมีส่วนร่วมนั้นมีบุคคลได้ให้ความหมายไว้มากมาย และมีการจำแนกพฤติกรรมการมีส่วน ร่วมหลายแบบ รูปแบบการมีส่วนร่วม ประโยชน์การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมกับการพัฒนา ปัจจัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้โอกาสประชาชนเป็น ฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การ ตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถ

กำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิทธิพลการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ในด้านการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของคณะผู้วิจัยพยายามรวบรวมงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้จากงานวิจัยที่ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดนั้นควรให้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเจ้าของพื้นที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ความรัก ความหวงแหน และความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานวิจัยเกิดความต่อเนื่องหลังจากที่มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะวิจัยจะนำมาประมวลองค์ความรู้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการวิจัย ระเบียบและวิธีวิจัย ซึ่งจะเสนอในลำดับต่อไป

ซึ่งระเบียบและวิธีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ในการนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แยกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยลำดับแรกเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่จะทำการเก็บข้อมูลนั้นนำมากำหนดกรอบการทำวิจัยเพื่อให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูลและดำเนินการในขั้นต่อไป

เมื่อได้ระเบียบและวิธีวิจัยในการดำเนินการวิจัยแล้วนำไปสู่ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานที่วางไว้ในบทแรก

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ

ท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ โดยสามารถจำแนกปัจจัยในด้านต่าง ๆ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

จากปัจจัยที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่นในพื้นที่ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท้องถิ่นเชิงพื้นที่ที่กลุ่มอีสานใต้มีความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งขณะนี้คณะผู้วิจัยกำลังดำเนินการในการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลสรุปของการศึกษาจึงยังไม่แน่ชัด ในการตอบคำถามการวิจัยของการวิจัยครั้งนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จากการทบทวนทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า การวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลดังกล่าวถึงอิทธิพลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ทักษะติดต่อการท้องถิ่น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมการวางแผนการท้องถิ่น

ในด้านจิตวิทยาสังคม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากตัวแปรด้านการตัดสินใจการมีแนวความคิด ทักษะติดต่อหรือแรงจูงใจของปัจเจกบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ทักษะติดต่อการท้องถิ่น และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแปรตาม ลักษณะ และระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากปัจจัยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท้องถิ่น

5.2 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่นกลุ่มจังหวัดอีสานใต้นั้น พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช เบญจาทิกุล (2529)

ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา เช่นเดียวกับงานของสุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ในการที่จะให้ประชาชนนั้นต้องกระทำการให้ประชาชนมีความสมัครใจในการมีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองและชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนา จากผลการวิจัยในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังทัศนคติที่ดีที่มีต่อการท่องเที่ยวให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ควรจะปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีในชุมชน ซึ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอันได้แก่ ความมีอิสระ มีความสามารถ ความสมัครใจ เวลา ค่าตอบแทน ความสนใจดังเช่นงานวิจัยของปริญญา (2539) ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจากพื้นที่กลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่าการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนั้นควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ ร่วมกันค้นหาปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ควรจะเป็นการให้โอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่ายเริ่มขั้นตอนต่าง ๆ ในการตัดสินใจ กำหนดปัญหา กำหนดความต้องการที่แท้จริงของชุมชน กำหนดรูปแบบการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับรอการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีอิสระในการทำงาน การเข้ามาอยู่ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากทุกคนเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และมีส่วนเสียจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่ยั่งยืน

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พบและเห็นความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม ควรจะมีการวิจัยศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทอย่างมาก ตามนโยบายถ่ายโอน

ภารกิจให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลตามแผนการกระจายอำนาจ ดังนั้น บทบาทขององค์กรส่วนตำบลในการพัฒนาเครือข่ายในชุมชน ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวที่ควรอนุรักษ์ และควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่สำคัญคือ บางครั้งองค์กรท้องถิ่นที่มีแนวทางการพัฒนาที่ขัดกัน หรือไม่สอดคล้องกัน ขาดการประสานงาน และความต่อเนื่องของแผนงาน หรือ นโยบาย ถ้าหาหน่วยงานรัฐสามารถแก้ไขปัญหเหล่านี้ได้ก็จะยิ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นด้วย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความการวิจัย

โครงการวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผน
และพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

THE STUDY OF FACTORS AFFECTED THE PARTICIPATION OF LOCAL
COMMUNITIES IN TOURISM DEVELOPMENT PLANNING PROCESS IN LOWER
NORTHEASTEN REGION

วิลาวัลย์ บุญศรี

WILAWAN BOONSRI

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY ISAN, SURIN CAMPUS

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 3) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยศึกษาพื้นที่ 3 จังหวัดในกลุ่มอีสานใต้ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ประกอบด้วย 1) บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม 2) บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) อำเภอประโคนชัย 2) อำเภอเมือง 3)อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย อำเภอเมือง และอำเภอกันทรลักษ์ จำนวน 420 ตัวอย่าง โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้โดยภาพรวม การมีระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับการมีส่วนร่วม 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.963, S.D. = 0.919$) 2)ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.976, S.D. = 0.979$) 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.046, S.D. = 1.069$) 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.964, S.D. = 1.012$) 5)การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{x} = 3.087, S.D. = 1.069$)

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมนั้นพิจารณาภาพรวมแล้วพบว่า 1)ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.331, S.D. = 0.772$) 2)ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.862, S.D. = 0.903$) 3)การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{x} = 3.630$, S.D.= 0.856) 4)การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.414$, S.D.= 0.856) 5)แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.559$, S.D.= 0.823) 6)การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.368$, S.D.= 0.862) 7)การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.449$, S.D.= 0.993)

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น จำต้องระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมทั้งความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะพึ่งพา โดยชุมชนนั้นเป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยปัจจัยหลายด้านประกอบกันทั้งด้านความมั่นคง โครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

Abstract

The objectives of research are to 1) investigate the factors which effect the participation of local communities in tourist development planning progress in lower northeastern region 2) promote the tourist development planning progress. 3) identify the strength strategies to build the corporation in the sustainable tourism development with the neighbouring countries; Cambodian, Laos, and Vietnam. The populations are in the areas of third education segment which covers three provinces; Buriram (Muang and Chalermprakiat districts), Surin (Muang and Tatoon districts), Srisaket (Kantrarak and Muang districts). There are 440 samplers with random. The methological instruments are the questionnaires which support the interviewing. The researchers use SPSS program to analyze the data. The statistics used are frequency, percentage, means, maximum, minimum and standard deviation. The relationship analysis is calculated from the Pearson's variation (r).

The result of the study, the researchers discovered on the degree in participation of the local communities in tourist development planning progress are

1) needs to participate in generating problems as medium level. ($x=3.046$, S.D. =1.069) 2) participation level is medium ($x=2.976$, S.D. = 0.979) 3) the practical participation level is high ($x=3.046$, S.D. = 1.069) 4) participation in decision making is medium ($x=2.964$, S.D.=1.012) and 5) participation in evaluating is high ($x=3.087$, S.D.=0.903)

Factors which effect the participation overally is 1) the attitude in tourism is high ($x=3.331$, S.D. = 0.772). The benefit from tourist promotion is high too. ($x=3.862$,S.D.=0.903) 3) aware the problems of the tourist environment is high ($x=3.630$, S.D.=0.856) 4) the media which population get the tourist information is high ($x=3.412$, S.D.=0.856) 5) the motivation of tourist industry economic

($x=3.559$, S.D. = 0.823) 6) the government support in tourism ($x=3.368$, S.D. = 0.862) 7) the participated persuasion from communities' leaders and local administrations ($x=3.449$, S.D. = 0.993)

The participation from communities in tourist development process are necessary to develop the tourism, especially the corporation between the local administration, communities' leaders, and population in communities to develop the tourism in order to brainstorm the opinions together. Furthermore, the corporation with the neighbouring countries is another tool in tourism development progress. The infrastructures are to connect the tourist attractions. There are many factors which relates in tourism development progress; the political stability, infrastructures, tourism activities which promote the strength in tourism development.

คำนำ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอิสานใต้ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอิสานใต้ 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอิสานใต้ 3) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งหาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอิสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ในการศึกษาปัจจัยนั้นจะประกอบไป เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยเหล่านั้นนำมาซึ่ง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอิสานใต้สู่ความยั่งยืน

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยประเด็นคำถามครอบคลุมทุกตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา

แบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัวต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ตำแหน่งทางสังคมและระยะเวลาที่อยู่หรือเคยอยู่ในตำแหน่งนั้น ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจิตวิทยาสังคม การรับรู้เรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอิสานใต้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ลักษณะตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และเรื่องอื่น ๆ มีลักษณะตรวจสอบรายการ

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยทางเอกสาร ร่วมกับการศึกษาภาคสนาม นอกจากนี้ยังสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น
2. รวบรวมรายชื่อตำแหน่ง เบอร์โทรศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นระดับผู้นำชุมชนสำหรับการติดต่อเพื่อนัดพบและสัมภาษณ์เชิงลึก

3. รวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนที่มีส่วนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เนื่องจากคณะผู้วิจัยต้องการข้อมูลเชิงลึกในประเด็นหลัก และความคิดเห็นด้านกระบวนการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของผู้นำชุมชนแต่ละคนในปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมจากที่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง

4. แจกแบบสอบถาม โดยมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแจกด้วยตนเอง

5. การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นข้อ และสัมภาษณ์ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. การทดสอบสมมติฐาน
 - ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทำการวิเคราะห์โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r)

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประชาชนชุมชนใน 3 พื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ในด้านข้อมูลทั่วไปพบว่า

- 1.จังหวัดสุรินทร์มีผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีอายุระหว่าง 25 ปี ถึง 44 ปี ประกอบอาชีพส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับประถมศึกษา มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท จนถึงรายได้ 7,500 มากกว่าครึ่ง
- 2.จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีอายุระหว่าง 15 ปี ถึง 54 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับมัธยมศึกษา มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท จนถึงรายได้ 7,500 มากกว่าครึ่ง
- 3.จังหวัดศรีสะเกษ มีผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีอายุระหว่าง 15 ปี ถึง 44 ปี ประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับมัธยมศึกษา มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท จนถึงรายได้ 7,500 มากกว่าครึ่ง

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พิจารณาภาพรวมของพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ทิศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

สรุป

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ประกอบด้วย การพิจารณาให้ความสำคัญกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อาศัย มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ที่มีอายุมาก มีความรู้

และมีประสบการณ์มาก ประกอบกับความเข้าใจในชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชุมชน การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของชุมชน ย่อมมีมากกว่าผู้ที่อายุน้อย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จาก การทบทวนทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า การวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ บุคคลดังกล่าวถึงอิทธิพลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมการวางแผนการท่องเที่ยว

ในด้านจิตวิทยาสังคม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากตัวแปรด้านการตัดสินใจการมีแนวความคิด ทัศนคติหรือแรงจูงใจของปัจเจกบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ทัศนคติด้านการท่องเที่ยว และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ตัวแปรตาม ลักษณะ และระดับของการมีส่วนร่วมของ ชุมชนท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากปัจจัยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเนื่องจาก อบต.มีบทบาทอย่างมาก ตามนโยบายถ่ายโอนภารกิจให้กับอบต.ตามแผนการกระจายอำนาจ ดังนั้น บทบาท ขององค์การส่วนตำบลในการพัฒนาเครือข่ายในชุมชน อีกทั้งคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องสร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชนและหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

ทวีทอง พงษ์วิวัฒน์.2527.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพฯ : ศูนย์นโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.2527.กลวิธีแนวทางวิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพฯ:ศักดิ์โสภาคการพิมพ์.

เสรี วงษ์มณฑา.2542.พฤติกรรมผู้บริโภค.กรุงเทพฯ.ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์จำกัด.

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์

*

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

คำชี้แจง

1. โครงการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ผลการศึกษาจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ส่วนรวมในอนาคต ขอให้ท่านตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่าน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน

อาจารย์ วิลาวัลย์ บุญศรี

อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามในช่องว่างและทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุดให้ครบทุกข้อ

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ () 1. น้อยกว่า 15 ปี () 2. อายุ 15-24 ปี
() 3. อายุ 25 - 34 ปี () 4. อายุ 35 - 44 ปี
() 5. อายุ 45 - 54 ปี () 6. อายุ 55 - 64 ปี
() 7. อายุมากกว่า 65 ปี

3. อาชีพ () 1. รับราชการ () 2. เกษตรกร
() 3. รับจ้างทั่วไป () 4. ประกอบอาชีพส่วนตัว

4. การศึกษา () 1. ระดับประถมศึกษา () 2. ระดับมัธยมศึกษา
() 3. ระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา () 4. ระดับปริญญาตรี
() 5. สูงกว่าปริญญาตรี () 6. อื่นๆ

5. ปัจจุบันท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ
() 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท () 2. 5,001-7,500 บาท
() 3. 7,501-10,000 บาท () 4. 10,001-12,500 บาท
() 5. 12,501-15,000 บาท () 6. มากกว่า 15,000 บาท

6. ท่านมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่
() 1. มี ระบุตำแหน่ง.....นาน.....ปี
() 2. ไม่มี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามในช่องว่างและทำเครื่องหมายในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุดให้ครบทุกข้อ
การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมที่ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนและ
พัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- | | |
|----------------------------------|-----------------------------------|
| 5 หมายถึง เคยมีส่วนร่วมมากที่สุด | 2 หมายถึง เคยมีส่วนร่วมน้อย |
| 4 หมายถึง เคยมีส่วนร่วมมาก | 1 หมายถึง เคยมีส่วนร่วมน้อยที่สุด |
| 3 หมายถึง เคยมีส่วนร่วมปานกลาง | |

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | | ระดับคะแนนการมีส่วนร่วม | | | | |
|---------------------|---|-------------------------|---|---|---|---|
| | | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |
| 1 | ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาในระดับใดบ้าง | | | | | |
| | 1.1 การสำรวจและการเก็บข้อมูล | | | | | |
| | 1.2 ศึกษาสาเหตุของปัญหา | | | | | |
| | 1.3 วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น | | | | | |
| | 1.4 อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา | | | | | |
| | 1.5 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ | | | | | |
| | 1.6 ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา | | | | | |
| 2 | ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันในระดับใดบ้าง | | | | | |
| | 2.1 วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม | | | | | |
| | 2.2 อำนวยความสะดวกในการวางแผน | | | | | |
| | 2.3 สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวางแผน | | | | | |
| | 2.4 แสดงความคิดเห็นในการวางแผน | | | | | |
| | 2.5 ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง | | | | | |
| | 2.6 เขียนและจัดทำแผน | | | | | |
| 3 | ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันในระดับใดบ้าง | | | | | |
| | 3.1 ปฏิบัติงานตามแผน | | | | | |
| | 3.2 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน | | | | | |
| | 3.4 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | | | | | |
| 4 | ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันในระดับใดบ้าง | | | | | |
| | 4.1 ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น | | | | | |
| | 4.2 เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ | | | | | |
| | 4.3 เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว | | | | | |

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | | ระดับคะแนนการมีส่วนร่วม | | | | |
|---------------------|---|-------------------------|---|---|---|---|
| | | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |
| | 4.4 เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน | | | | | |
| | 4.5 เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม | | | | | |
| | 4.6 ตัดสินใจในการสรุปผลงาน | | | | | |
| 5 | ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในระดับใดบ้าง | | | | | |
| | 5.1 การประเมินผลกิจกรรม | | | | | |
| | 5.2 ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน | | | | | |
| | 5.3 การประเมินผลการทำงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา | | | | | |
| | 5.4 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน | | | | | |
| | 5.5 อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่าง ๆ | | | | | |
| | 5.6 ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว | | | | | |

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุดให้ครบทุกข้อ
การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมที่ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนและ
พัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- | | |
|-----------------------------|------------------------------|
| 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด | 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย |
| 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก | 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด |
| 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง | |

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | ระดับคะแนนการมีส่วนร่วม | | | | |
|--|-------------------------|---|---|---|---|
| | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |
| ท่านมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง | | | | | |
| 1.1 สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว | | | | | |
| 1.2 ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ | | | | | |
| 1.3 แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว | | | | | |
| 1.4 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น | | | | | |
| 1.5 มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป | | | | | |
| ประโยชน์ที่ท่านจะได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร และในระดับใด | | | | | |
| 2.1 สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น | | | | | |
| 2.2 ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค | | | | | |
| 2.3 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา | | | | | |
| 2.4 แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ | | | | | |
| 2.5 ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม | | | | | |
| ท่านตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรและระดับใด | | | | | |
| 3.1 ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | | | | | |
| 3.2 ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย | | | | | |
| 3.3 มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว | | | | | |
| 3.4 มีการรณรงค์ให้อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว | | | | | |
| 3.5 มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ความยั่งยืนต่อไป | | | | | |
| ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอย่างไร และในระดับใด | | | | | |
| 4.1 การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว | | | | | |
| 4.2 ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว | | | | | |
| 4.3 การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา | | | | | |
| 4.4 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้ | | | | | |

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | ระดับคะแนนการมีส่วนร่วม | | | | |
|--|-------------------------|---|---|---|---|
| | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |
| • ระบบเสียงตามสาย | | | | | |
| • วิทยุ | | | | | |
| • โทรทัศน์ | | | | | |
| • @ www. | | | | | |
| 4.5 จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว | | | | | |
| ท่านคิดว่าแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร และระดับใด | | | | | |
| 5.1 การได้รับคำตอบแทน | | | | | |
| 5.2 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น | | | | | |
| 5.3 ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น | | | | | |
| 5.4 เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น | | | | | |
| 5.5 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม | | | | | |
| ท่านได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวอย่างไรและในระดับใด | | | | | |
| 6.1 ด้านงบประมาณ | | | | | |
| 6.2 ด้านบุคลากร | | | | | |
| • การส่งบุคลากรเข้ามาร่วมปฏิบัติ | | | | | |
| • การส่งบุคลากรมาฝึกอบรมให้ความรู้ | | | | | |
| 6.3 ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น | | | | | |
| 6.4 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | | | | | |
| 6.5 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว | | | | | |
| ท่านได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานใดในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวและระดับใด | | | | | |
| 7.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง | | | | | |
| 7.2 องค์การบริหารส่วนตำบล | | | | | |
| 7.3 หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ | | | | | |
| 7.4 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | | | | | |
| 7.5 องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น | | | | | |

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

1. ท่านมีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

ท่านมีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้ประชาชนมาส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

ท่านมีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

ท่านมีแนวทางอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

2. ท่านมีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

3. ท่านมีแนวทางอย่างไรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ ปริมาณ และการบริการตามองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

6.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....

6.2 ด้านการเข้าถึง

.....
.....

6.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์

โครงการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและ
พัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

แบบสัมภาษณ์เลขที่ ชื่อผู้ทำการสัมภาษณ์.....

วันที่ทำการสัมภาษณ์.....

ชื่อ-สกุล ผู้ให้ข้อมูล

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อหมู่บ้านย่อย.....

ชื่อบ้านหลัก.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ ()ชาย ()หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา.....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมทั้งผู้ตอบ) คน
แยกเป็น ชาย คน หญิง คน
5. ภูมิลำเนาเดิม.....
6. ระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน..... ปี
7. ย้ายเข้ามาด้วยสาเหตุอะไร.....
8. ท่านมีอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้หลักคือ (ชนิด / หน้าอาชีพที่ท่านทำ)
..... ทำนา
..... ทำไร่ ระบุชนิด.....
..... ทำสวน ระบุชนิด.....
..... รับจ้าง ระบุชนิด.....
..... ค้าขาย ระบุชนิด.....
..... อื่น ๆ ระบุชนิด.....
9. อาชีพรองที่ทำให้เกิดรายได้
..... ทำนา
..... ทำไร่ ระบุชนิด.....
..... ทำสวน ระบุชนิด.....

.....รับจ้าง ระบุชนิด.....

.....ค้าขาย ระบุชนิด.....

.....อื่น ๆ ระบุชนิด.....

10. ท่านมีรายได้เฉลี่ยปีละบาท

11. ท่านมีหนี้สินเป็นจำนวนเงิน.....บาท เป็นหนี้กับแหล่งเงินใดบ้าง.....

.....

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

1.1 ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" ในแต่ละข้อ (10 ข้อ)

| คำถาม | ใช่ | ไม่ใช่ |
|---|-----|--------|
| 1. ในหมู่บ้านของท่านมีการร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชนหรือไม่ | | |
| 2. ท่านคิดว่าการมีกฎระเบียบของหมู่บ้านในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง | | |
| 3. ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามาช่วยในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนจะก่อประโยชน์กับทรัพยากรของชาติหรือไม่ | | |
| 4. ท่านคิดว่าการที่ชาวบ้านร่วมกันในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชนจะมีผลดีกับชุมชนหรือไม่ | | |
| 5. ท่านไม่ต้องได้รับการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ก็สามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในหมู่บ้านได้ | | |
| 6. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาในชุมชน | | |
| 7. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันในชุมชน | | |
| 8. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันในชุมชน | | |
| 9. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันในชุมชน | | |
| 10. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในชุมชน | | |
| 11. ท่านและสมาชิกภายในหมู่บ้านได้ร่วมกันตัดสินใจ วางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและเหมาะสมแล้ว | | |
| 12. ท่านเคยเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว | | |

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท้องถิ่น

2.1 ผู้นำและคณะกรรมการป่าชุมชน ให้ผู้ตอบ กากบาท (X) ในคำตอบที่ท่านเห็นด้วย

1. ท่านมีสถานภาพในชุมชนอย่างไร

- ก. คณะกรรมการหมู่บ้าน ระบุ ตำแหน่ง.....
- ข. คณะกรรมการป่าชุมชน ระบุตำแหน่ง.....
- ค. สมาชิกหมู่บ้าน
- ง. อบต.หมู่บ้าน
- จ. อื่นๆ

2. ท่านคิดว่าบทบาทของผู้นำหมู่บ้านในเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

- ก. ให้ความสนใจมาก
- ค. สนใจน้อย
- ข. สนใจ
- ง. ไม่สนใจ

3.ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการ
ท้องถิ่น

- ก. ดีมากและน่าเชื่อถือ
- ค. ไม่น่าเชื่อถือ
- ข. เจๆ ไม่ใส่ใจปัญหา
- ง. ไม่มีความคิดเห็น

4. มีการประชุมของประชาชนในชุมชนบ่อยแค่ไหน

- ก. เดือนละ 1 ครั้ง
- ค. สองสัปดาห์ 1 ครั้ง
- ข. สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- ง. เรียกประชุมเฉพาะในช่วงเวลาที่มีปัญหา

5. ท่านเห็นด้วยกับการดำเนินงานเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท้องถิ่น
จัดการป่าของชุมชนนี้หรือไม่

- ก. เห็นด้วย
- ค. เห็นด้วย แต่ต้องการให้มีการปรับปรุง
- ข. เจๆ
- ง. ไม่เห็นด้วย

6. ท่านคิดว่าการที่ชาวบ้านร่วมกันในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท้องถิ่นจะ
ให้ผลอย่างไรกับชุมชน

.....
.....

7. ท่านคิดว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด

- ก. น้อยมาก
- ข. ปานกลาง
- ค. มาก
- ง. มากที่สุด

8. ท่านคิดว่าในหมู่บ้านของท่านประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร มีความเหมาะสมและสอดคล้อง กับสภาพพื้นที่เพียงใด

.....
.....

2.2 ปัญหาความขัดแย้งภายในและภายนอกชุมชน

ท่านคิดว่าปัญหาความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

ในปัจจุบันชุมชนของท่านมีปัญหาความขัดแย้งกับหมู่บ้านข้างเคียงอะไรบ้าง

.....
.....
.....

ตามแนวคิดของท่านคิดว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งข้างต้นจะทำได้หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

ท่านคิดว่าใครบ้างที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในแก้ไขความขัดแย้งที่กล่าวมา

.....
.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1 กรุณากากบาท (X) บนคำตอบที่ท่านเห็นด้วย

1. ท่านเคยได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้างหรือไม่

ก. เคย ข. ไม่เคย

2. ถ้า "เคย" ทราบจากแหล่งข้อมูลใด

ก. สื่อต่างๆ (นสพ. วิทยุ โทรทัศน์ฯ) ข. ผู้นำหมู่บ้าน ค. อื่นๆ
(ระบุ).....

3. ท่านคิดว่าถ้ามีการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด
 - ก. มาก
 - ข. ปานกลาง
 - ค. น้อย
4. ท่านคิดว่าหน่วยงานใด ควรมีหน้าที่ดูแลจัดการในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน
 - ก. อบต.
 - ข. องค์กรเอกชน
 - ค. อำเภอ
5. ท่านเห็นด้วยกับนโยบายการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในข้อใด
 - ก. ให้ชุมชนจัดการตนเอง
 - ข. รัฐและชุมชนร่วมกันจัดการ
 - ค. รัฐเป็นผู้กำหนด
6. ท่านคิดว่าแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในข้อใดควรเป็นแบบใด
 - ก. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนอย่างมีเงื่อนไข
 - ข. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้บ้างในบางขั้นตอน
 - ค. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนอย่างมีอิสระ เสรี

3.2 ผลกระทบด้านการตลาด

7. หมู่บ้านของท่านมีนักท่องเที่ยวเข้ามาติดต่อหรือเข้ามาท่องเที่ยว ในลักษณะใด
 - ก. มีเข้ามาทุกปี
 - ข. มีเป็นบางปี
 - ค. นาน ๆ ครั้ง
8. การเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ข. มีแนวโน้มจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวถูกทำลาย
 - ค. ไม่เกิดผลเสียหายใด ๆ
9. ท่านคิดว่ามีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนของท่านอย่างไร
 - ก. ให้ชุมชนกำหนดแนวทางของตัวเอง
 - ข. ให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาบริหารจัดการ
 - ค. ให้ประชาชนและองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันในการบริหารจัดการ
10. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน
 - ก. มีความจำเป็น
 - ข. มากก็ดี ไม่มากก็ได้
 - ค. ไม่จำเป็น

3.3 องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ

11. ในหมู่บ้านของท่านหน่วยงานใดบ้างที่ช่วยสนับสนุนการจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ก. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ข. นักวิชาการ
- ค. อ.บ.ต.
- ง. หน่วยงานราชการ
- ช. อื่น ๆ ระบุ.....

12. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดใน ข้อ 11 มีบทบาทและให้การสนับสนุนมากที่สุด (เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย)

.....
.....

13. ในการจัดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ท่านคิดว่าสิ่งใดจำเป็นที่สุด

- ก. ความร่วมมือของชาวบ้าน
- ข. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ค. งบประมาณ
- ง. ถูกทุกข้อ

ตอนที่ 4 การใช้ “ประโยชน์” จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

4.1 การใช้ประโยชน์และผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจทางตรง

1. ท่านใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของท่านในเรื่องใดบ้าง

(ตอบได้มากกว่าหนึ่งและโปรดเรียงความสำคัญ)

- [] ก. ขายสินค้า และของที่ระลึก
- [] ข. ขายอาหาร
- [] ค. ปลุกต้นไม้ไม้ผล
- [] ง. เลี้ยงสัตว์
- [] จ. ล่าสัตว์เป็นอาหารหรือขาย
- [] ฉ. เก็บของป่าขาย
- [] ช. อื่นๆ (ระบุกิจกรรม).....

2. จากข้อ 1. ชำรงต้น กิจกรรมใดทำรายได้ต่อปี มากที่สุด (คิดรวมๆแบบหักต้นทุน ตอบได้หกอันดับ)

- [] อันดับหนึ่ง รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท
- [] อันดับสอง รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท
- [] อันดับสาม รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท
- [] อันดับสี่ รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท
- [] อันดับห้า รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท
- [] อันดับหก รายได้เฉลี่ยหนึ่งปีคือบาท

3. จากข้อ 1. เช่นกัน ท่านคิดว่ากิจกรรมใดเหมาะสมกับพื้นที่ป่าของท่าน ขอให้เลือกเพียงสามอย่าง

- [] อันดับหนึ่ง
- [] อันดับสอง
- [] อันดับสาม

4. ในทางตรงข้าม ท่านคิดว่ากิจกรรมใด ไม่ เหมาะสมกับพื้นที่ป่าของท่าน ขอให้เลือกเพียงสามอย่าง
- [] อันดับหนึ่ง [] อันดับสอง [] อันดับสาม

4.2 การใช้ประโยชน์และผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจทางอ้อม

5. มีกิจกรรมเหล่านี้อยู่ในเขตหมู่บ้านของท่านหรือพื้นที่ใกล้เคียง หรือไม่ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)
- [] ก. สถานพักผ่อนธรรมชาติ เช่น น้ำตก ลวนป่า ลวนนก ที่คนในหมู่บ้านหรือคนข้างนอกเข้าไปเที่ยว
- [] ข. สถานที่พักผ่อน(เหมือนข้อแรก) มีบริการรองรับหรือมีคนดูแลที่เป็นคนท้องถิ่น เช่น มีร้านอาหาร บริการห้องน้ำ มีทางเดินเข้าชมธรรมชาติ
- [] ค. ไม่มีอะไรเป็นจุดเด่นเรื่องธรรมชาติสวยงาม แต่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางทัวร์ป่าที่พานักท่องเที่ยวชมสภาพธรรมชาติทั่วไป อันประกอบด้วยเดินป่า ขี่ช้าง ล่องแพ นอนค้างแรมตามหมู่บ้าน
- [] ง. เป็นเส้นทางทัวร์ป่าที่เน้นการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณี เช่น เยี่ยมชมหมู่บ้านพูดคุยกับชาวบ้านถึงสภาพความเป็นอยู่ มีการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดนักท่องเที่ยวให้พักอยู่กับชาวบ้าน
- [] จ. บ่อดิน บ่อเกลือ เหมืองแร่หรือการสัมปทานทรัพยากรธรรมชาติ
- [] ฉ. ไม่มีเลย (ข้ามไปตอบข้อ 4.3)

6. จากกิจกรรมในข้อ 5. กิจกรรมใดที่ท่านคิดว่าจะทำรายได้สูงสุด (ตอบโดยเรียงลำดับ)

- [] กิจกรรม ก. [] กิจกรรม ข. [] กิจกรรม ค.
- [] กิจกรรม ง. [] กิจกรรม จ.

7. จากกิจกรรมในข้อ 5. กิจกรรมใดที่ชุมชนของท่านเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุด

- [] กิจกรรม ก. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะ
- [] กิจกรรม ข. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะ
- [] กิจกรรม ค. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะ
- [] กิจกรรม ง. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะ
- [] กิจกรรม จ. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะ
- [] ไม่มีเลย

8. จากกิจกรรมในข้อ 5. นั้น ชุมชนของท่านได้รับผลประโยชน์หรือไม่ (ถามในแง่ของภาพ รวมทั้งหมู่บ้าน) หมายเหตุ สำหรับผลประโยชน์นั้น ถ้าเป็นตัวเงิน เช่นภาษีรายได้จากการท่องเที่ยวของ อบต. งบประมาณรายปีของ อบต. หมดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ภาษีจากกิจการบ่อดินเหมืองแร่ ฯลฯ โดยที่เงินรายได้นั้นถูกจัดสรร มาให้หมู่บ้าน ถ้าผู้ตอบรู้ตัวเลข ขอให้ใส่จำนวนเงินลงไป

- ผลประโยชน์จากกิจกรรม ก. ได้แก่
- ผลประโยชน์จากกิจกรรม ข. ได้แก่
- ผลประโยชน์จากกิจกรรม ค. ได้แก่
- ผลประโยชน์จากกิจกรรม ง. ได้แก่
- ผลประโยชน์จากกิจกรรม จ. ได้แก่
- ไม่มีเลย

9. จากกิจกรรมในข้อ 5. กิจกรรมใดที่มีคนในชุมชนของท่านเข้าไปเกี่ยวข้องในลักษณะส่วนตัว และรายได้ เป็นส่วนตัว

- กิจกรรม ก. มีคนในชุมชนเกี่ยวข้องจำนวน คน ในลักษณะของ.....
- กิจกรรม ข. มีคนในชุมชนเกี่ยวข้องจำนวน คน ในลักษณะของ
- กิจกรรม ค. มีคนในชุมชนเกี่ยวข้องจำนวน คน ในลักษณะของ
- กิจกรรม ง. มีคนในชุมชนเกี่ยวข้องจำนวน คน ในลักษณะของ
- กิจกรรม จ. มีคนในชุมชนเกี่ยวข้องจำนวน คน ในลักษณะของ
- ไม่มีเลย

4.3 การใช้ประโยชน์และผลตอบแทนด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณีศาสนาความเชื่อ

10. กิจกรรมด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณีศาสนาความเชื่อที่ชุมชนทำโดยใช้สถานที่พื้นที่ป่าหรือ
เกี่ยวเนื่องกับป่า

| ชื่อกิจกรรม | วัตถุประสงค์ | เวลาที่ทำ | ผู้ประกอบพิธี | ผู้เข้าร่วม |
|-------------|--------------|-----------|---------------|-------------|
| | | | | |
| | | | | |

4.4 ผลรวมจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
ในชุมชน: การรวมกลุ่ม, ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและ
ประเมิน), พลังเชิงการเมืองของกลุ่มคนและชุมชนที่มีต่อภาพรวมของอบต. (ลักษณะตัวแทนหมู่บ้านที่
ได้รับเลือกเป็นสมาชิกอบต. ลักษณะผู้ใหญ่บ้านกำนัน และลักษณะรวมของอบต. , พลังเชิงการเมืองที่มีต่อ
หน่วยงานราชการ (ระดับหมู่บ้านสู่ ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

คำถามในหมวดนี้จะใช้ถามเพื่อหาความรู้สึก จึงใช้คำถามแบบหาคำตอบจากมากที่สุด..ถึง..น้อยที่สุด

| คำถาม | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|--|-----------|-----|---------|------|------------|
| 11. ท่านคิดว่าชาวบ้านในชุมชนของท่านมี การรวมกลุ่มกันหรือไม่ | | | | | |
| 12. การรวมกลุ่มนั้นเป็นการรวมตัวทำงานในเรื่องดี ๆ เป็นประโยชน์กับชุมชน | | | | | |
| 13. การรวมกลุ่มนั้นส่วนใหญ่แล้ว เป็นไปตามเสียงส่วนใหญ่ ของสมาชิกหมู่บ้าน | | | | | |
| 14. การรวมกลุ่มมักเป็นไปชั่วคราวตามกระแสสังคมโดยมีผู้มีอำนาจเป็นผู้นำ เมื่อหมดกระแส ความสนใจลดลง คนก็แตก | | | | | |
| 15. การรวมกลุ่มเกิดจากมีเจ้าหน้าที่เข้าช่วยเหลือทั้งวิชาการและการเงิน | | | | | |
| 16. การรวมกลุ่มเกิดจากการมีผู้นำที่ดี ชยัน ทำงานหนัก มีความซื่อสัตย์ | | | | | |
| 17. การรวมกลุ่มเกิดจากผู้นำที่มาจากตระกูลใหญ่ | | | | | |
| 18. ศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมชุมชนที่เหมือนกัน ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง | | | | | |
| 19. การสนับสนุนด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มตั้งตัวได้ มีพัฒนาการและเข้มแข็ง | | | | | |
| 20. การสนับสนุนด้านความคิดวิชาการเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ กลุ่มตั้งตัวได้ มีพัฒนาการและเข้มแข็ง | | | | | |
| 21. ท่านคิดว่า กลุ่มทำงานอนุรักษ์ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ ในหมู่บ้านของท่านมีความเข้มแข็ง | | | | | |
| 22. การมีส่วนร่วมของสมาชิกทำงานอนุรักษ์ของหมู่บ้าน เป็นไปอย่างจริงจังและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ | | | | | |
| 23. ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่มทั้งหมดมีส่วนร่วมคิดถึงการแก้ไขปัญหา | | | | | |
| 24. ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่มทั้งหมดมีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนา และการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขปัญหา | | | | | |
| 25. ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การพัฒนาอย่างเต็มที่และทำงานอย่างก้าวหน้า | | | | | |
| 26. การมีกลุ่มที่เข้มแข็ง ทำให้มีโอกาสคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านที่ดี | | | | | |
| 27. การมีกลุ่มเข้มแข็ง ทำให้มีโอกาสคัดเลือกสมาชิกอบต. ที่มี คุณภาพ | | | | | |
| 28. การมีกลุ่มกิจกรรมที่เข้มแข็งในหลายหมู่บ้านทำให้อบต. มี คุณภาพ | | | | | |

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนารองเท้า

| คำถาม | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|--|-----------|-----|---------|------|------------|
| 29. การมีกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้หน่วยงานพัฒนาวิสาหกิจสามารถจัดทำกิจกรรมพัฒนาที่ตรงความต้องการชาวบ้าน | | | | | |

4.5 ผลตอบแทนที่การท่องเที่ยวในชุมชนด้านคุณภาพชีวิต: ระดับการพึ่งตนเอง, ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อม, ผลด้านความรู้สึกระหว่างความเจริญในทรัพย์สินกับความรู้สึก

| คำถาม | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|--|-----------|-----|---------|------|------------|
| 30. ปัจจุบันนี้ท่านรู้สึกว่า โดยเฉลี่ยแล้วคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านมีคุณภาพดี มีชีวิตเป็นสุขมากกว่าทุกข | | | | | |
| 31. โดยทั่วไป ท่านรู้สึกพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน | | | | | |
| 32. หากต้องเลือก ระหว่างชีวิตสงบใกล้ชิตธรรมชาติ แต่มีชีวิตที่ อัดคัต วัตถุ กับ ชีวิตที่มีความเจริญทางวัตถุแต่มีสภาพแวดล้อมห่างไกลธรรมชาติไม่สงบ ท่านจะเลือกอยู่แบบที่หนึ่ง | | | | | |

ภาคผนวก ค
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

รูปภาพแสดงคณะวิจัย

ทีมวิจัย



อาจารย์ทนนท์ รัตนรวมการ



อาจารย์ชัยวัฒน์ บุญน้อย



อาจารย์ วิลาวัลย์ บุญศรี และ อาจารย์ปวีณา สาลีทอง



นายธงชัย มุ่งเจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

การเข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด



นายกองชัย มุ่งเจริญพร

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์



นายกวิฑิต ไตรสรณกุล

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ



นางปณยวีร์ พลสิงห์ชาญ

รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์

การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล



พื้นที่ บ้านกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์



พื้นที่ บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์



อุทยานประวัติศาสตร์เขพนมรุ่ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์



ปราสาทเขาพระวิหาร จ.ศรีสะเกษ

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

1. นางสาว วิลาวัลย์ บุญศรี

ตำแหน่ง พนักงานราชการ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540-2542 อุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารงานก่อสร้าง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

พ.ศ.2542-2546 การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2546 ผู้ช่วยนักวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2547-ปัจจุบัน พนักงานราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

2. นางสาว ปวีณา สาลีทอง

ตำแหน่ง พนักงานมหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540-2542 วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีบัณฑิต สาขาชีววิทยา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ.2542-2546 วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมหาบัณฑิต สาขาสรวิทยาและชีววิทยาระดับ

โมเลกุลของพืช มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน พนักงานมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

3. นายทนนท์ รัตนรวมการ

ตำแหน่ง อาจารย์ระดับ 7

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2530 วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเกษตรศึกษา- เกษตรกลวิธาน

คณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชลบุรี

พ.ศ.2547 วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเครื่องกล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะวิชาเครื่องกล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

4. นายชัยวัฒน์ บุญน้อย

ตำแหน่ง อาจารย์ระดับ 7

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540-2542 วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเกษตรศึกษา- เกษตรกลวิธาน
คณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชลบุรี

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะวิชาเครื่องกล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

5. นายธงชัย มุ่งเจริญพร

ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก จ
ข้อมูลจากแบบสอบถาม

*

พิจารณาข้อมูลจากแบบสอบถาม

จังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอกันทรลักษณ์ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 145 คน เพศชาย 67 คน และเพศหญิง 78 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.1 และช่วงอายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ การประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.8 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 73 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 51 และ 5,001-7,500 บาท ร้อยละ 26.9

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอกันทรลักษณ์รวมกัน ดังนี้

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหานั้น

ตารางที่ 4-1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| การสำรวจและเก็บข้อมูล | 2.74 | 1.141 |
| ศึกษาสาเหตุของปัญหา | 2.69 | 1.064 |
| วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น | 2.69 | 1.077 |
| อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา | 2.95 | 1.221 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ | 2.87 | 1.215 |
| ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา | 2.83 | 1.293 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.795 | 0.947 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.795 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.69 - 2.95 ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา ($\bar{x} = 2.95$)

- ลำดับที่ 2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ($\bar{x} = 2.87$)
 - ลำดับที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา ($\bar{x} = 2.83$)
 - ลำดับที่ 4 การสำรวจและเก็บข้อมูล ($\bar{x} = 2.74$)
 - ลำดับที่ 5 ศึกษาสาเหตุของปัญหา ($\bar{x} = 2.69$)
- วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 2.69$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหานั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.795 และค่า S.D. = 0.947 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้น คือ การอำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 2.95 ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การศึกษาสาเหตุของปัญหา และวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.69

2.ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน
 ตารางที่ 4-2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม | 2.75 | 1.158 |
| อำนวยความสะดวกในการวางแผน | 3.01 | 1.216 |
| สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน | 2.98 | 1.145 |
| แสดงความคิดเห็นในการวางแผน | 3.10 | 1.273 |
| ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง | 2.96 | 1.269 |
| เขียนและจัดทำแผน | 2.60 | 1.277 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.90 | 1.010 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.60 - 3.10

- ลำดับที่ 1 แสดงความคิดเห็นในการวางแผน ($\bar{x} = 3.10$)
- ลำดับที่ 2 อำนวยความสะดวกในการวางแผน ($\bar{x} = 3.01$)

- ลำดับที่ 3 สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน ($\bar{x} = 2.98$)
- ลำดับที่ 4 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 2.96$)
- ลำดับที่ 5 วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม ($\bar{x} = 2.75$)
- ลำดับที่ 6 เขียนและจัดทำแผน ($\bar{x} = 2.60$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหานั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 และค่า S.D.= 1.010 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การแสดงความคิดเห็นในการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 3.10 ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุด นั่นคือ การเขียนและจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ย 2.60

3.ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4-3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|------------------------------------|-----------|-------|
| ปฏิบัติงานตามแผน | 2.89 | 1.365 |
| ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน | 3.08 | 1.199 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | 2.93 | 1.267 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.967 | 1.147 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.967 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.89 – 3.08

- ลำดับที่ 1 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.08$)
- ลำดับที่ 2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 2.93$)
- ลำดับที่ 3 ปฏิบัติงานตามแผน ($\bar{x} = 2.89$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.967 และค่า S.D.= 1.147 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.08 ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การปฏิบัติงานตามแผน มีค่าเฉลี่ย 2.89

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน
 ตารางที่ 4-4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|-------------------------------------|-----------|-------|
| ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.03 | 1.255 |
| เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ | 2.85 | 1.319 |
| เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.03 | 1.269 |
| เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน | 2.97 | 1.307 |
| เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม | 2.97 | 1.266 |
| ตัดสินใจในการสรุปผลงาน | 2.91 | 1.285 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.959 | 1.087 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.85 – 3.03

- ลำดับที่ 1 ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.03$)
 เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.03$)
- ลำดับที่ 2 เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 2.97$)
 เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม ($\bar{x} = 2.97$)
- ลำดับที่ 3 ตัดสินใจในการสรุปผลงาน ($\bar{x} = 2.91$)
- ลำดับที่ 4 เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ ($\bar{x} = 2.85$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 และค่า S.D.= 1.087 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันตัดสินใจเพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3.03 ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การเพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ มีค่าเฉลี่ย 2.85

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4-5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การประเมินผลกิจกรรม | 2.95 | 1.266 |
| ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน | 2.90 | 1.266 |
| การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา | 2.75 | 1.278 |
| วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน | 2.88 | 1.306 |
| อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ | 3.07 | 1.251 |
| ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว | 2.85 | 1.215 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.90 | 1.073 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.75 – 3.07

- ลำดับที่ 1 อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ ($\bar{x} = 3.07$)
- ลำดับที่ 2 การประเมินผลกิจกรรม ($\bar{x} = 2.95$)
- ลำดับที่ 3 ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.90$)
- ลำดับที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.88$)
- ลำดับที่ 5 ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.85$)
- ลำดับที่ 6 การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา ($\bar{x} = 2.75$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 และค่า S.D.= 1.073 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ย 2.75 อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้น พบว่า ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าระดับการมี

ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ศึกษา ซึ่งปัจจัยในด้านต่างๆ นั้น ประกอบด้วย ด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว | 3.47 | 1.208 |
| ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ | 3.65 | 0.997 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว | 3.96 | 0.992 |
| ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น | 2.79 | 1.269 |
| มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป | 2.97 | 1.252 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.368 | 0.735 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.368 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.79 – 3.96

ลำดับที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.96$)

ลำดับที่ 2 ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ($\bar{x} = 3.65$)

ลำดับที่ 3 สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.47$)

ลำดับที่ 4 มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{x} = 2.97$)

ลำดับที่ 5 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 2.79$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว นั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.368 และค่า S.D.= 0.735 โดยการมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือทัศนคติในด้านแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.96 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ทัศนคติในด้านการก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.79 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น | 3.97 | 1.139 |
| ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค | 3.74 | 1.110 |
| สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา | 3.70 | 1.021 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ | 3.94 | 1.033 |
| ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม | 3.88 | 1.060 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.846 | 0.817 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.846 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.70 – 3.97

ลำดับที่ 1 สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.97$)

ลำดับที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ ($\bar{x} = 3.94$)

ลำดับที่ 3 ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม ($\bar{x} = 3.88$)

ลำดับที่ 4 ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค ($\bar{x} = 3.74$)

ลำดับที่ 5 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา ($\bar{x} = 3.70$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.846 และค่า S.D. = 0.817 โดยการมีส่วนร่วมในด้านการได้รับประโยชน์ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.97 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 3.70 อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

3. การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.30 | 1.180 |
| ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย | 3.16 | 1.311 |
| มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว | 3.32 | 1.159 |
| มีการรณรงค์ให้นุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว | 4.06 | 1.015 |
| มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป | 3.86 | 1.011 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.540 | 0.767 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.540 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.16 – 4.06

- ลำดับที่ 1 มีการรณรงค์ให้นุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.06$)
- ลำดับที่ 2 มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป ($\bar{x} = 3.86$)
- ลำดับที่ 3 มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.32$)
- ลำดับที่ 4 ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.30$)
- ลำดับที่ 5 ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ($\bar{x} = 3.16$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.540 และค่า S.D.= 0.767 โดยการมีส่วนร่วมในด้านการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ย 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง

4.การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว | 3.61 | 1.009 |
| ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว | 3.61 | 1.203 |
| การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา | 3.12 | 1.195 |
| การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้ | 3.49 | 1.173 |
| จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว | 3.41 | 1.152 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.449 | 0.814 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.449 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.12 – 3.61

ลำดับที่ 1 ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว
 $(\bar{x} = 3.61)$

การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว $(\bar{x} = 3.61)$

ลำดับที่ 2 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้ $(\bar{x} = 3.49)$

ลำดับที่ 3 จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
 $(\bar{x} = 3.41)$

ลำดับที่ 4 การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา $(\bar{x} = 3.12)$

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.449 และค่า S.D.= 0.814 โดยการมีส่วนร่วมในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.61 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา มีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง

5. แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การได้รับค่าตอบแทน | 3.32 | 1.135 |
| ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น | 3.67 | 1.143 |
| ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น | 3.49 | 1.035 |
| เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น | 3.61 | 1.049 |
| ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม | 3.54 | 1.105 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.525 | 0.867 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.525 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.32 – 3.67

- ลำดับที่ 1 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 3.67$)
- ลำดับที่ 2 เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.61$)
- ลำดับที่ 3 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ($\bar{x} = 3.54$)
- ลำดับที่ 4 ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น ($\bar{x} = 3.49$)
- ลำดับที่ 5 การได้รับค่าตอบแทน ($\bar{x} = 3.32$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.525 และค่า S.D.= 0.867 โดยการมีแรงจูงใจในด้านเศรษฐกิจที่เกิด

จากการท่องเที่ยว ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การได้รับค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง

6. การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ด้านงบประมาณ | 3.05 | 1.255 |
| ด้านบุคลากร | 3.15 | 1.227 |
| ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น | 3.39 | 1.062 |
| ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | 3.69 | 1.134 |
| ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว | 3.49 | 1.113 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.353 | 0.927 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.353 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.05 – 3.69

- ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.69$)
- ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.49$)
- ลำดับที่ 3 ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น ($\bar{x} = 3.39$)
- ลำดับที่ 4 ด้านบุคลากร ($\bar{x} = 3.15$)
- ลำดับที่ 5 ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 3.05$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.353 และค่า S.D.= 0.927 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 3.05 อยู่ในระดับปานกลาง

7. การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง | 3.74 | 1.206 |
| องค์การบริหารส่วนตำบล | 3.66 | 1.220 |
| หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ | 3.36 | 1.257 |
| สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | 3.70 | 1.286 |
| องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้น | 3.50 | 1.214 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.594 | 1.073 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.594 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.36 – 3.74

- ลำดับที่ 1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.74$)
- ลำดับที่ 2 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ($\bar{x} = 3.70$)
- ลำดับที่ 3 องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{x} = 3.66$)
- ลำดับที่ 4 องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้น
($\bar{x} = 3.50$)
- ลำดับที่ 5 หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้
อุทยานแห่งชาติ ($\bar{x} = 3.36$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับการชักชวนนั้นอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.594 และค่า S.D. = 1.073 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 3.74 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่า

ระดับน้อยที่สุดนั่นคือ หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.36 อยู่ในระดับปานกลาง

จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอท่าตูม จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คน เพศชาย 45 คน และเพศหญิง 110 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ เกษตรกร ร้อยละ 54.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 21.9 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.9 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 71.6 และ 5,001-7500 บาท ร้อยละ 22.6

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอท่าตูม รวมกันดังนี้

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา

ตารางที่ 4-13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| การสำรวจและเก็บข้อมูล | 3.28 | 1.160 |
| ศึกษาสาเหตุของปัญหา | 2.99 | 1.066 |
| วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.05 | 1.276 |
| อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา | 3.39 | 1.164 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ | 3.08 | 1.134 |
| ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา | 3.02 | 1.041 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.134 | 0.921 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.134 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.99 – 3.39

ลำดับที่ 1 อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา ($\bar{x} = 3.39$)

ลำดับที่ 2 การสำรวจและเก็บข้อมูล ($\bar{x} = 3.28$)

- ลำดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ($\bar{x} = 3.08$)
- ลำดับที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.05$)
- ลำดับที่ 5 ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา ($\bar{x} = 3.02$)
- ลำดับที่ 6 ศึกษาสาเหตุของปัญหา ($\bar{x} = 2.99$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.134 และค่า S.D.= 0.921 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ อำนาจความสะดวกในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.39 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ศึกษาสาเหตุของปัญหา มีค่าเฉลี่ย 2.99 อยู่ในระดับปานกลาง

2.ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน

ตารางที่ 4-14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม | 3.01 | 1.190 |
| อำนวยความสะดวกในการวางแผน | 3.25 | 1.153 |
| สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน | 3.28 | 1.171 |
| แสดงความคิดเห็นในการวางแผน | 2.85 | 1.106 |
| ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง | 3.13 | 1.215 |
| เขียนและจัดทำแผน | 2.66 | 1.164 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.029 | 0.986 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.029 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.66 – 3.28

- ลำดับที่ 1 สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน ($\bar{x} = 3.28$)
- ลำดับที่ 2 อำนาจความสะดวกในการวางแผน ($\bar{x} = 3.25$)

- ลำดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.13$)
- ลำดับที่ 4 วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม ($\bar{x} = 3.01$)
- ลำดับที่ 5 แสดงความคิดเห็นในการวางแผน ($\bar{x} = 2.85$)
- ลำดับที่ 6 เขียนและจัดทำแผน ($\bar{x} = 2.66$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.029 และค่า S.D.= 0.986 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การเขียนและจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ย 2.66 อยู่ในระดับปานกลาง

3.ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4-15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|------------------------------------|-----------|-------|
| ปฏิบัติงานตามแผน | 3.13 | 1.268 |
| ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน | 3.14 | 1.163 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | 2.88 | 1.269 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.049 | 1.122 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.049 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.88 – 3.14

- ลำดับที่ 1 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.14$)
- ลำดับที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน ($\bar{x} = 3.13$)
- ลำดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 2.88$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.049 และค่า S.D.= 1.122 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.14 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มี

ค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 2.88 อยู่ในระดับปานกลาง

4.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|-------------------------------------|-----------|-------|
| ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.03 | 1.153 |
| เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ | 2.96 | 1.150 |
| เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว | 2.88 | 1.217 |
| เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน | 3.08 | 1.096 |
| เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม | 3.00 | 1.179 |
| ตัดสินใจในการสรุปผลงาน | 3.01 | 1.274 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.994 | 1.028 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.994 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.88 – 3.08

- ลำดับที่ 1 เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.08$)
- ลำดับที่ 2 ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.03$)
- ลำดับที่ 3 ตัดสินใจในการสรุปผลงาน ($\bar{x} = 3.01$)
- ลำดับที่ 4 เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม ($\bar{x} = 3.00$)
- ลำดับที่ 5 เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ ($\bar{x} = 2.96$)
- ลำดับที่ 6 เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.88$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.994 และค่า S.D. = 1.028 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้นคือ เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.08 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วม

ที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.88 อยู่ในระดับปานกลาง

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4-17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การประเมินผลกิจกรรม | 3.07 | 1.207 |
| ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน | 2.97 | 1.264 |
| การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา | 2.97 | 1.170 |
| วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน | 2.94 | 1.215 |
| อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ | 3.50 | 1.397 |
| ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว | 2.81 | 1.183 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.041 | 1.060 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.041 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.81 – 3.50

ลำดับที่ 1 อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ ($\bar{x} = 3.50$)

ลำดับที่ 2 การประเมินผลกิจกรรม ($\bar{x} = 3.07$)

ลำดับที่ 3 ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.97$)

การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา ($\bar{x} = 2.97$)

ลำดับที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.94$)

ลำดับที่ 5 ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.81$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.041 และค่า S.D. = 1.060 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้นคือ อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วน

ร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ศึกษา ซึ่งปัจจัยในด้านต่าง ๆ นั้น ประกอบด้วย ด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-18 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว | 3.19 | 1.368 |
| ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ | 3.59 | 0.998 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว | 3.74 | 1.062 |
| ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น | 2.34 | 1.245 |
| มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป | 2.86 | 1.185 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.145 | 0.835 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.145 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.34 – 3.74

- ลำดับที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.74$)
- ลำดับที่ 2 ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ($\bar{x} = 3.59$)
- ลำดับที่ 3 สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.19$)
- ลำดับที่ 4 มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{x} = 2.86$)
- ลำดับที่ 5 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 2.34$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.145 และค่า S.D.= 0.835 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.74 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.34 อยู่ในระดับต่ำ

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-19 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น | 3.98 | 1.114 |
| ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค | 3.85 | 1.024 |
| สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา | 3.85 | 0.931 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ | 3.84 | 1.035 |
| ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม | 3.86 | 1.090 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.876 | 0.851 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.876 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.84 – 3.98

- ลำดับที่ 1 สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.98$)
- ลำดับที่ 2 ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม ($\bar{x} = 3.86$)
- ลำดับที่ 3 ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค ($\bar{x} = 3.85$)
สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา ($\bar{x} = 3.85$)
- ลำดับที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ ($\bar{x} = 3.84$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.876 และค่า S.D.= 0.851 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.98 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ย 3.84 อยู่ในระดับสูง

3. การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.52 | 1.053 |
| ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย | 3.22 | 1.027 |
| มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว | 3.68 | 0.852 |
| มีการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว | 3.90 | 1.172 |
| มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป | 4.03 | 1.009 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.669 | 0.673 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.669 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.22 – 4.03

- ลำดับที่ 1 มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป ($\bar{x} = 4.03$)
- ลำดับที่ 2 มีการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.90$)
- ลำดับที่ 3 มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.68$)

ลำดับที่ 4 ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.52$)

ลำดับที่ 5 ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ($\bar{x} = 3.22$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.669 และค่า S.D. = 0.673 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ความยั่งยืนต่อไป มีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าน้อยที่สุดนั่นคือ ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ย 3.22 อยู่ในระดับปานกลาง

4. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว | 3.70 | 1.034 |
| ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว | 3.48 | 1.119 |
| การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา | 3.41 | 1.194 |
| การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ | 3.55 | 1.129 |
| จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว | 2.88 | 1.211 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.402 | 0.910 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.402 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.88 – 3.70

ลำดับที่ 1 การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.70$)

ลำดับที่ 2 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ($\bar{x} = 3.55$)

ลำดับที่ 3 ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
($\bar{x} = 3.48$)

ลำดับที่ 4 การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา ($\bar{x} = 3.41$)

ลำดับที่ 5 จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
($\bar{x} = 2.88$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.402 และค่า S.D.= 0.910 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.70 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.88 อยู่ในระดับปานกลาง

5.แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-22 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การได้รับค่าตอบแทน | 3.37 | 1.051 |
| ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น | 3.77 | 1.042 |
| ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น | 3.29 | 1.038 |
| เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น | 3.66 | 0.908 |
| ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม | 3.65 | 0.965 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.547 | 0.832 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.547 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.29 – 3.77

- ลำดับที่ 1 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 3.77$)
- ลำดับที่ 2 เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.66$)
- ลำดับที่ 3 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ($\bar{x} = 3.65$)
- ลำดับที่ 4 การได้รับค่าตอบแทน ($\bar{x} = 3.37$)
- ลำดับที่ 5 ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น ($\bar{x} = 3.29$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.547 และค่า S.D.= 0.832 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.77

อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.29 อยู่ในระดับปานกลาง

6.การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-23 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ด้านงบประมาณ | 3.31 | 1.131 |
| ด้านบุคลากร | 3.35 | 0.965 |
| ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น | 3.33 | 0.981 |
| ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | 3.68 | 1.044 |
| ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว | 3.61 | 1.003 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.455 | 0.820 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.455 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.31 – 3.68

- ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.68$)
- ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.61$)
- ลำดับที่ 3 ด้านบุคลากร ($\bar{x} = 3.35$)
- ลำดับที่ 4 ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น ($\bar{x} = 3.33$)
- ลำดับที่ 5 ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 3.31$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.455 และค่า S.D.= 0.820 โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 3.31 อยู่ในระดับปานกลาง

7. การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองทุนที่เกี่ยวข้อง
 ตารางที่ 4-24 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองทุนที่เกี่ยวข้อง โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง | 3.91 | 1.059 |
| องค์การบริหารส่วนตำบล | 3.83 | 1.076 |
| หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ | 3.22 | 1.071 |
| สำนักงานกองทุนที่เกี่ยวข้องแห่งประเทศไทย | 3.20 | 1.214 |
| องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น | 2.82 | 1.176 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.394 | 0.936 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองทุนที่เกี่ยวข้อง โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.394 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.82 – 3.91

- ลำดับที่ 1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.91$)
- ลำดับที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{x} = 3.83$)
- ลำดับที่ 3 หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ($\bar{x} = 3.22$)
- ลำดับที่ 4 สำนักงานกองทุนที่เกี่ยวข้องแห่งประเทศไทย ($\bar{x} = 3.20$)
- ลำดับที่ 5 องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น ($\bar{x} = 2.82$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองทุนที่เกี่ยวข้อง โดยแสดงภาพรวม

อยู่ในระดับกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.394 และค่า S.D.= 0.936 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 3.91 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ องค์การบริหารส่วนการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้นมีค่าเฉลี่ย 2.82 อยู่ในระดับปานกลาง

จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอประโคนชัย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 120 คน เพศชาย 66 คน และเพศหญิง 54 คน อายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.7 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 35.8 การประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 25.8 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 32.5 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.7 สำหรับรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 50.8 และ 5,001-7500 บาท ร้อยละ 17.5

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอประโคนชัยและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ รวมกันดังนี้

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา

ตารางที่ 4-25 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| การสำรวจและเก็บข้อมูล | 2.84 | 1.053 |
| ศึกษาลักษณะของปัญหา | 2.93 | 1.078 |
| วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.01 | 1.149 |
| อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา | 3.12 | 1.189 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ | 2.99 | 1.192 |
| ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา | 2.88 | 1.089 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.959 | 0.889 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.84 – 3.12

- ลำดับที่ 1 อำนาจความสะดวกในการค้นหาปัญหา ($\bar{x} = 3.12$)
- ลำดับที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.01$)
- ลำดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ($\bar{x} = 2.99$)
- ลำดับที่ 4 ศึกษาสาเหตุของปัญหา ($\bar{x} = 2.93$)
- ลำดับที่ 5 ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา ($\bar{x} = 2.88$)
- ลำดับที่ 6 การสำรวจและเก็บข้อมูล ($\bar{x} = 2.84$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 และค่า S.D.= 0.889 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ อำนาจความสะดวกในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การสำรวจและเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 2.84 อยู่ในระดับปานกลาง

2.ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม | 2.98 | 1.188 |
| อำนาจความสะดวกในการวางแผน | 3.01 | 1.185 |
| สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน | 3.13 | 1.137 |
| แสดงความคิดเห็นในการวางแผน | 3.03 | 1.137 |
| ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง | 3.08 | 1.139 |
| เขียนและจัดทำแผน | 2.76 | 1.250 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.998 | 0.941 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.998 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.76 – 3.13

- ลำดับที่ 1 สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน ($\bar{x} = 3.13$)
- ลำดับที่ 2 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.08$)
- ลำดับที่ 3 แสดงความคิดเห็นในการวางแผน ($\bar{x} = 3.03$)
- ลำดับที่ 4 อำนวยความสะดวกในการวางแผน ($\bar{x} = 3.01$)
- ลำดับที่ 5 วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม ($\bar{x} = 2.98$)
- ลำดับที่ 6 เขียนและจัดทำแผน ($\bar{x} = 2.76$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.998 และค่า S.D.= 0.941 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ การเขียนและจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ย 2.76 อยู่ในระดับปานกลาง

3.ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4-27 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|------------------------------------|-----------|-------|
| ปฏิบัติงานตามแผน | 3.15 | 1.171 |
| ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน | 3.26 | 1.049 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | 2.96 | 1.088 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.122 | 0.938 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.122 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.96 – 3.26

- ลำดับที่ 1 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.26$)
- ลำดับที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน ($\bar{x} = 3.15$)
- ลำดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 2.96$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.122 และค่า S.D. = 0.938 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.26 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 2.96 อยู่ในระดับปานกลาง

4. การมีส่วนร่วมในตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|-------------------------------------|-----------|-------|
| ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น | 2.87 | 1.137 |
| เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ | 2.82 | 1.152 |
| เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.06 | 1.218 |
| เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน | 2.97 | 1.053 |
| เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม | 2.93 | 0.963 |
| ตัดสินใจในการสรุปผลงาน | 3.01 | 1.081 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.940 | 0.922 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.940 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.82 – 3.06

- ลำดับที่ 1 เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.06$)
- ลำดับที่ 2 ตัดสินใจในการสรุปผลงาน ($\bar{x} = 3.01$)
- ลำดับที่ 3 เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 2.97$)
- ลำดับที่ 4 เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม ($\bar{x} = 2.93$)

ลำดับที่ 5 ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 2.87$)

ลำดับที่ 6 เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ ($\bar{x} = 2.82$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.940 และค่า S.D. = 0.922 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้นคือ เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.06 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ มีค่าเฉลี่ย 2.82 อยู่ในระดับปานกลาง

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4-29 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การประเมินผลกิจกรรม | 2.84 | 1.029 |
| ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน | 2.95 | 1.036 |
| การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา | 2.83 | 1.113 |
| วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน | 2.90 | 1.219 |
| อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ | 3.18 | 1.074 |
| ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว | 3.07 | 1.136 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.959 | 0.894 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.83 – 3.18

ลำดับที่ 1 อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ ($\bar{x} = 3.18$)

ลำดับที่ 2 ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.07$)

ลำดับที่ 3 ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.95$)

ลำดับที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 2.90$)

ลำดับที่ 5 การประเมินผลกิจกรรม ($\bar{x} = 2.84$)

ลำดับที่ 6 การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา ($\bar{x} = 2.83$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยแสดงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.959 และค่า S.D. = 0.894 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้นคือ จำนวนความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.18 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั้นคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ย 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ศึกษา ซึ่งปัจจัยในด้านต่างๆ นั้น ประกอบด้วย ด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน ในกระบวนการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-30 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว | 3.71 | 1.219 |
| ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ | 3.53 | 1.061 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว | 3.90 | 0.920 |
| ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น | 2.93 | 1.242 |
| มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป | 3.34 | 1.065 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.481 | 0.747 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้าน ทักษะชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.481 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.93 – 3.90

- ลำดับที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.90$)
- ลำดับที่ 2 สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.71$)
- ลำดับที่ 3 ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ($\bar{x} = 3.53$)
- ลำดับที่ 4 มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{x} = 3.34$)
- ลำดับที่ 5 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 2.93$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้าน ทักษะชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.481 และค่า S.D.= 0.747 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.93 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-32 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้าน ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น | 3.92 | 1.104 |
| ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค | 3.79 | 0.943 |
| สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา | 4.08 | 3.612 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ | 3.82 | 1.077 |
| ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่รู้จักของสังคม | 3.73 | 1.037 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.865 | 1.040 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้าน ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.865 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.73 – 4.08

- ลำดับที่ 1 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา ($\bar{x} = 4.08$)
- ลำดับที่ 2 สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.92$)
- ลำดับที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ ($\bar{x} = 3.82$)
- ลำดับที่ 4 ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค ($\bar{x} = 3.79$)
- ลำดับที่ 5 ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่ยอมรับของสังคม ($\bar{x} = 3.73$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้าน ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.865 และค่า S.D. = 1.040 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่ยอมรับของสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับสูง

3.การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | 4.03 | 3.814 |
| ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย | 3.54 | 1.099 |
| มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว | 3.45 | 0.942 |
| มีการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว | 3.75 | 0.998 |
| มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป | 3.64 | 0.951 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.681 | 1.068 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.681 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.45 – 4.03

- ลำดับที่ 1 ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.03$)
- ลำดับที่ 2 มีการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.75$)
- ลำดับที่ 3 มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป

$$(\bar{x} = 3.64)$$

ลำดับที่ 4 ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ($\bar{x} = 3.54$)

ลำดับที่ 5 มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว

$$(\bar{x} = 3.45)$$

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.681 และค่า S.D. = 1.068 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 3.45 อยู่ในระดับสูง

4. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว | 3.51 | 1.012 |
| ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว | 3.51 | 1.115 |
| การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา | 3.32 | 1.029 |
| การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ | 3.48 | 1.167 |
| จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว | 3.14 | 1.063 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.391 | 0.845 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.391 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.14 - 3.51

ลำดับที่ 1 ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

$$(\bar{x} = 3.51)$$

การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.51$)

ลำดับที่ 2 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ($\bar{x} = 3.48$)

ลำดับที่ 3 การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา ($\bar{x} = 3.32$)

ลำดับที่ 4 จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
($\bar{x} = 3.14$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.391 และค่า S.D.= 0.845 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั่นคือ จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัดหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.14 อยู่ในระดับปานกลาง

5.แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| การได้รับค่าตอบแทน | 3.34 | 1.025 |
| ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น | 3.65 | 1.001 |
| ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น | 3.57 | 1.010 |
| เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น | 3.58 | 0.922 |
| ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม | 3.58 | 0.949 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.545 | 0.770 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ย 3.545 ในการพิจารณารายย่อย ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.34 – 3.65

- ลำดับที่ 1 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 3.65$)
- ลำดับที่ 2 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ($\bar{x} = 3.58$)
เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.58$)
- ลำดับที่ 3 ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น ($\bar{x} = 3.57$)
- ลำดับที่ 4 การได้รับค่าตอบแทน ($\bar{x} = 3.34$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.545 และค่า S.D.= 0.770 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.65 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าน้อยที่สุดนั่นคือ การได้รับค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ย 3.34 อยู่ในระดับปานกลาง

6. การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-35 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|--|-----------|-------|
| ด้านงบประมาณ | 2.83 | 1.246 |
| ด้านบุคลากร | 3.03 | 1.088 |
| ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น | 3.43 | 0.967 |
| ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | 3.53 | 1.028 |
| ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว | 3.68 | 1.038 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.298 | 0.840 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.298 ในการพิจารณาเรียงลำดับ ปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.83 – 3.68

- ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.68$)
- ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.53$)
- ลำดับที่ 3 ด้านการเข้าถึง เช่น การคมนาคม เป็นต้น ($\bar{x} = 3.43$)
- ลำดับที่ 4 ด้านบุคลากร ($\bar{x} = 3.03$)
- ลำดับที่ 5 ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 2.83$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวโดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.298 และค่า S.D.= 0.840 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั่นคือ ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั้นคือ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง

7. การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ตารางที่ 4-36 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแสดงเป็นภาพรวม

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | \bar{x} | S.D. |
|---|-----------|-------|
| กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง | 3.42 | 1.135 |
| องค์การบริหารส่วนตำบล | 3.43 | 1.221 |
| หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ | 3.33 | 1.101 |
| สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | 3.38 | 1.160 |
| องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้น | 3.25 | 1.147 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.358 | 0.971 |

จากตารางพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.358 ในการพิจารณารายย่อยปรากฏว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.25 – 3.43

- ลำดับที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{x} = 3.43$)
- ลำดับที่ 2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.42$)
- ลำดับที่ 3 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ($\bar{x} = 3.38$)
- ลำดับที่ 4 หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ($\bar{x} = 3.33$)
- ลำดับที่ 5 องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้น ($\bar{x} = 3.25$)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแสดงภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับปาน โดยมียค่าเฉลี่ย 3.358 และค่า S.D.= 0.971 โดยการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเป็นลำดับที่ 1 นั้นคือ องค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมที่มีค่าระดับน้อยที่สุดนั้นคือ องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

1.ในการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 จังหวัด ดังตาราง ตารางที่ 4-36 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|--|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| การสำรวจและเก็บข้อมูล | 3.28 | 1.160 | 2.84 | 1.053 | 2.74 | 1.141 |
| ศึกษาสาเหตุของปัญหา | 2.99 | 1.066 | 2.93 | 1.078 | 2.69 | 1.064 |
| วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.05 | 1.276 | 3.01 | 1.149 | 2.69 | 1.077 |
| อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา | 3.39 | 1.164 | 3.12 | 1.189 | 2.95 | 1.221 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ | 3.08 | 1.134 | 2.99 | 1.192 | 2.87 | 1.215 |
| ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา | 3.02 | 1.041 | 2.88 | 1.089 | 2.83 | 1.293 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.134 | 0.921 | 2.959 | 0.889 | 2.795 | 0.947 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.134 ,2.959 และ 2.795 ตามลำดับ

จังหวัดสุรินทร์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน

ในการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3จังหวัด ดังตาราง

ตารางที่ 4-37 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม | 3.01 | 1.190 | 2.98 | 1.188 | 2.75 | 1.158 |
| อำนวยความสะดวกในการวางแผน | 3.25 | 1.153 | 3.01 | 1.185 | 3.01 | 1.216 |
| สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผน | 3.28 | 1.171 | 3.13 | 1.137 | 2.98 | 1.145 |
| แสดงความคิดเห็นในการวางแผน | 2.85 | 1.106 | 3.03 | 1.137 | 3.10 | 1.273 |
| ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง | 3.13 | 1.215 | 3.08 | 1.139 | 2.96 | 1.269 |
| เขียนและจัดทำแผน | 2.66 | 1.164 | 2.76 | 1.250 | 2.60 | 1.277 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.029 | 0.986 | 2.998 | 0.941 | 2.90 | 1.010 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.029 ,2.998 และ 2.90 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

3.ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ตารางที่ 4-38 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|------------------------------------|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| ปฏิบัติงานตามแผน | 3.13 | 1.268 | 3.15 | 1.171 | 2.89 | 1.365 |
| ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน | 3.14 | 1.163 | 3.26 | 1.049 | 3.08 | 1.199 |
| ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | 2.88 | 1.269 | 2.96 | 1.088 | 2.93 | 1.267 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.049 | 1.122 | 3.122 | 0.938 | 2.967 | 1.147 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.049 ,3.122 และ 2.967 ตามลำดับ จังหวัดบุรีรัมย์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

4.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน

ตารางที่ 4-39 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดวางแผนของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|-------------------------------------|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น | 3.03 | 1.153 | 2.87 | 1.137 | 3.03 | 1.255 |
| เพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการ | 2.96 | 1.150 | 2.82 | 1.152 | 2.85 | 1.319 |
| เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว | 2.88 | 1.217 | 3.06 | 1.218 | 3.03 | 1.269 |
| เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน | 3.08 | 1.096 | 2.97 | 1.053 | 2.97 | 1.307 |
| เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม | 3.00 | 1.179 | 2.93 | 0.963 | 2.97 | 1.266 |
| ตัดสินใจในการสรุปผลงาน | 3.01 | 1.274 | 3.01 | 1.081 | 2.91 | 1.285 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 2.994 | 1.028 | 2.940 | 0.922 | 2.959 | 1.087 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 2.994 , 2.940 และ 2.959 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

5.การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล
ตารางที่ 4-40 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมกันในการติดตามประเมินผลของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| การประเมินผลกิจกรรม | 3.07 | 1.207 | 2.84 | 1.029 | 2.95 | 1.266 |
| ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงาน | 2.97 | 1.264 | 2.95 | 1.036 | 2.90 | 1.266 |
| การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน ในรอบปีที่ผ่านมา | 2.97 | 1.170 | 2.83 | 1.113 | 2.75 | 1.278 |
| วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการ ดำเนินงาน | 2.94 | 1.215 | 2.90 | 1.219 | 2.88 | 1.306 |
| อำนวยความสะดวกและให้การ สนับสนุนต่างๆ | 3.50 | 1.397 | 3.18 | 1.074 | 3.07 | 1.251 |
| ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้าน การท่องเที่ยว | 2.81 | 1.183 | 3.07 | 1.136 | 2.85 | 1.215 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.041 | 1.060 | 2.959 | 0.894 | 2.90 | 1.073 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.041 , 2.959 และ 2.90 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

1.ทัศนคติที่มีการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-41 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว | 3.19 | 1.368 | 3.71 | 1.219 | 3.47 | 1.208 |
| ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ | 3.59 | 0.998 | 3.53 | 1.061 | 3.65 | 0.997 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว | 3.74 | 1.062 | 3.90 | 0.920 | 3.96 | 0.992 |
| ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น | 2.34 | 1.245 | 2.93 | 1.242 | 2.79 | 1.269 |
| มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป | 2.86 | 1.185 | 3.34 | 1.065 | 2.97 | 1.252 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.145 | 0.835 | 3.481 | 0.747 | 3.368 | 0.735 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.145 , 3.481 และ 3.368 ตามลำดับ จังหวัดศรีสะเกษมีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่าในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-42 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น | 3.98 | 1.114 | 3.92 | 1.104 | 3.97 | 1.139 |
| ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้านสาธารณูปโภค | 3.85 | 1.024 | 3.79 | 0.943 | 3.74 | 1.110 |
| สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา | 3.85 | 0.931 | 4.08 | 3.612 | 3.70 | 1.021 |
| แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์ | 3.84 | 1.035 | 3.82 | 1.077 | 3.94 | 1.033 |
| ได้รับการยกย่องนับถือและเป็นที่ยอมรับของสังคม | 3.86 | 1.090 | 3.73 | 1.037 | 3.88 | 1.060 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.876 | 0.851 | 3.865 | 1.040 | 3.846 | 0.817 |

จากภาพรวมของทัศนคติที่มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.876 , 3.865 และ 3.846 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

3. การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-43 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|--|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| ได้รับรู้ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.52 | 1.053 | 4.03 | 3.814 | 3.30 | 1.180 |
| ได้เห็นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย | 3.22 | 1.027 | 3.54 | 1.099 | 3.16 | 1.311 |
| มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว | 3.68 | 0.852 | 3.45 | 0.942 | 3.32 | 1.159 |
| มีการรณรงค์ให้อุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว | 3.90 | 1.172 | 3.75 | 0.998 | 4.06 | 1.015 |
| มีส่วนร่วมในการลงมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป | 4.03 | 1.009 | 3.64 | 0.951 | 3.86 | 1.011 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.669 | 0.673 | 3.681 | 1.068 | 3.540 | 0.767 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.669 , 3.681 และ 3.540 ตามลำดับ จังหวัดบุรีรัมย์ มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่าในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

4. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-44 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| การจัดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว | 3.70 | 1.034 | 3.51 | 1.012 | 3.61 | 1.009 |
| ได้รับการแจกนิตยสาร สื่อ สิ่งตีพิมพ์ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว | 3.48 | 1.119 | 3.51 | 1.115 | 3.61 | 1.203 |
| การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา | 3.41 | 1.194 | 3.32 | 1.029 | 3.12 | 1.195 |
| การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้ | 3.55 | 1.129 | 3.48 | 1.167 | 3.49 | 1.173 |
| จากการเผยแพร่จากกลุ่มบุคคลที่สังกัด หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว | 2.88 | 1.211 | 3.14 | 1.063 | 3.41 | 1.152 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.402 | 0.910 | 3.391 | 0.845 | 3.449 | 0.814 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.406 , 3.391 และ 3.449 ตามลำดับ จังหวัดศรีสะเกษ มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

5. แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-45 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| การได้รับค่าตอบแทน | 3.37 | 1.051 | 3.34 | 1.025 | 3.32 | 1.135 |
| ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น | 3.77 | 1.042 | 3.65 | 1.001 | 3.67 | 1.143 |
| ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้น | 3.29 | 1.038 | 3.57 | 1.010 | 3.49 | 1.035 |
| เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น | 3.66 | 0.908 | 3.58 | 0.922 | 3.61 | 1.049 |
| ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิม | 3.65 | 0.965 | 3.58 | 0.949 | 3.54 | 1.105 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.547 | 0.832 | 3.545 | 0.770 | 3.525 | 0.867 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.547 , 3.545 และ 3.525 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์ มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า ในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

6. การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-46 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|--|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| ด้านงบประมาณ | 3.31 | 1.131 | 2.83 | 1.246 | 3.05 | 1.255 |
| ด้านบุคลากร | 3.35 | 0.965 | 3.03 | 1.088 | 3.15 | 1.227 |
| ด้านการเข้าถึงเช่นการคมนาคมเป็นต้น | 3.33 | 0.981 | 3.43 | 0.967 | 3.39 | 1.062 |
| ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว | 3.68 | 1.044 | 3.53 | 1.028 | 3.69 | 1.134 |
| ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว | 3.61 | 1.003 | 3.68 | 1.038 | 3.49 | 1.113 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.455 | 0.820 | 3.298 | 0.840 | 3.353 | 0.927 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.455 , 3.298 และ 3.353 ตามลำดับ จังหวัดสุรินทร์ มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่าในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

7. การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
 ตารางที่ 4-47 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | สุรินทร์ | | บุรีรัมย์ | | ศรีสะเกษ | |
|---|-----------|-------|-----------|-------|-----------|-------|
| | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. | \bar{x} | S.D. |
| กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง | 3.91 | 1.059 | 2.83 | 1.246 | 3.74 | 1.206 |
| องค์การบริหารส่วนตำบล | 3.83 | 1.076 | 3.03 | 1.088 | 3.66 | 1.220 |
| หน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านเกษตร พัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ | 3.22 | 1.071 | 3.43 | 0.967 | 3.36 | 1.257 |
| สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | 3.20 | 1.214 | 3.53 | 1.028 | 3.70 | 1.286 |
| องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยว เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น | 2.82 | 1.176 | 3.68 | 1.038 | 3.50 | 1.214 |
| ภาพรวมของการมีส่วนร่วม | 3.394 | 0.936 | 3.298 | 0.840 | 3.594 | 1.073 |

จากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่า ทั้ง 3 แห่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย 3.394 , 3.298 และ 3.594 ตามลำดับ จังหวัดศรีสะเกษ มีระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่าในทุก ๆ ข้อของพื้นที่ศึกษา จะมีระดับการมีส่วนร่วมในข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ภาพรวมของพื้นที่ศึกษา

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-48 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | กลุ่มตัวอย่าง | |
|---|---------------|-------|
| | \bar{x} | S.D. |
| การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา | 2.963 | 0.919 |
| ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผน | 2.976 | 0.979 |
| ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน | 3.046 | 1.069 |
| การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน | 2.964 | 1.012 |
| การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล | 3.087 | 1.069 |

ในด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.087$) น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ($\bar{x}=2.963$) แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนยังมีค่าระดับที่น้อยถึงระดับปานกลาง ดังนั้นควรเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าใจ เห็นความสำคัญ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและ
พัฒนาการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-49 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วน
ร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

| ลักษณะการมีส่วนร่วม | กลุ่มตัวอย่าง | |
|---|---------------|-------|
| | \bar{x} | S.D. |
| ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว | 3.331 | 0.772 |
| ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว | 3.862 | 0.903 |
| การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว | 3.630 | 0.856 |
| การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว | 3.414 | 0.856 |
| แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว | 3.559 | 0.823 |
| การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว | 3.368 | 0.862 |
| การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชน | 3.449 | 0.993 |

ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและ
พัฒนาการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ประโยชน์ที่
ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.862$) น้อยที่สุด คือ ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว ($\bar{x}=$
3.331) แสดงให้เห็นว่า ควรมีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชน มีการ
ปลูกจิตสำนึกถึงการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ในด้านประโยชน์ที่ได้รับ
จากการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอย่างสูง อาจจะเป็นเนื่องด้วยรายได้อันเกิดจากการ
ท่องเที่ยวในชุมชน โดยรวมแล้วเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการ
วางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการ
ท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้นำชุมชน การได้รับข้อมูล
ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และ ทัศนคติที่มี
ต่อการท่องเที่ยว